

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FAKULTA TĚLESNÉ VÝCHOVY A SPORTU

**Komparace výsledků testování a diagnostiky herního výkonu
u hráčů basketbalu U15 Slavoje BK Litoměřice**

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Vedoucí diplomové práce:

PaedDr. Michael Velenský, Ph.D.

Vypracoval:

Bc. Martin Bambas

Praha, 2013

Prohlašuji, že jsem závěrečnou diplomovou práci zpracoval samostatně, a že jsem uvedl všechny použité informační zdroje a literaturu. Tato práce ani její podstatná část nebyla předložena k získání jiného nebo stejného akademického titulu.

V Praze, dne

.....

podpis

Evidenční list

Souhlasím se zapůjčením své diplomové práce ke studijním účelům. Uživatel svým podpisem stvrzuje, že tuto diplomovou práci použil ke studiu a prohlašuje, že ji uvede mezi použitými prameny.

Jméno a příjmení:

Fakulta/katedra

Datum vypůjčení:

Podpis:

PODĚKOVÁNÍ

Tímto bych chtěl poděkovat PaedDr. Michaelu Velenskému, Ph.D. za trpělivost při zpracování diplomové práce a za poskytnutí odborných zkušeností k danému tématu. Dále bych velice rád poděkoval Janu Šotnarovi, trenérovi žáků U15 Slavoj BK Litoměřice o. s. a samotným hráčům daného ročníku, kteří plnili svědomitě zadané úkoly. Nesmím také opomenout celý basketbalový oddíl Slavoj BK Litoměřice o. s., který mi umožnil realizovat daný výzkum.

ABSTRAKT

- Název práce:** Komparace výsledků testování a diagnostiky herního výkonu u hráčů basketbalu U15 Slavoj BK Litoměřice.
- Cíl práce:** Zjistit zda výsledky testů pohybové výkonnosti dosažené hráči v tréninkovém procesu se budou odrážet v herních výkonech u jednotlivých hráčů během mistrovské soutěže ligy starších žáků U15.
- Metody práce:** Analýza literárních zdrojů a využití vlastních poznatků z trenérské praxe dětí a mládeže. Při hodnocení testů pohybové výkonnosti u hráčů Slavoj BK Litoměřice jsem použil techniku posuzování. U této techniky jsem vybral druh: numerické škály. Individuální herní výkon hráčů jsem zkoumal na základě přímého terénního pozorování s vytypovaným ukazatelem, kdy individuální herní výkon daných hráčů vyhodnocujeme pomocí technického zápisu o utkání. Z údajů, které jsem získal z technického zápisu o utkání, jsem u jednotlivých hráčů vytvořil tzv. rating hráče v utkání, který charakterizuje jeho celkovou užitečnost v daném utkání pro tým.
- Výsledky:** Práce poukazuje na problematiku diagnostiky výkonů hráčů ve sportovních hrách u dětí a mládeže. Teoretické předpoklady korespondují s praktickými zkušenostmi při práci s dětmi v nižších věkových kategoriích. Zkušenosti ukazují, že je velice důležité se v počátcích i v pozdějším tréninku zaměřit u dětí a mládeže na diagnostiku hráčů mimo utkání ale i v utkání. Jelikož pro mladé hráče je velice důležitá zpětná vazba od trenéra.
- Klíčová slova:** Herní výkon, diagnostika, taktika, technika, trénink.

ABSTRACT

Title of thesis: Comparison of results of testing and game performance diagnosis of basketball players from team U15 Slavoj BK Litoměřice.

Aim of thesis: To find out if the results of motion performance tests achieved by players during the training process will affect in-game performances of individual players during the season of junior U15 league.

Methods of thesis: Analysis of literary sources and use of own experiences of children and youth coaching. While evaluating the motion performance tests done by players of team Slavoj BK Litoměřice, I used the assessment technique. I selected a numerical scale type of this technique. The examination of individual in-game performance was based on a direct field observation with a selected index, when the individual in-game performance of the chosen players is evaluated by the technical record of the game. I made a rating of a player's in-game performance from the data gathered from the game record, which characterizes his overall usefulness for his team in the particular match.

Results: Thesis points out the issues of diagnostics of players match performance in sport games of children and youth. Theoretical assumptions correspond with practical experiences from working with children in lower age categories. In my work, I was comparing the motor tests results to a player's individual in-game performances. The evaluation showed, that the results of motor performance tests can provide a complex information about possibilities of individual player's or team in-game performance.

Key words: Game performance, diagnostics, tactics, technique, training.

Obsah

1 ÚVOD.....	10
Teoretická část	
2 CHARAKTERISTIKA BASKETBALU.....	12
3 HERNÍ VÝKON.....	14
3.1 Individuální herní výkon.....	14
3.1.1 Požadavky jako determinanty individuálního herního výkonu.....	16
3.1.1.1 Bioenergetické determinanty individuálního herního výkonu.....	16
3.1.1.2 Biomechanické determinanty individuálního herního výkonu.....	17
3.1.1.3 Psychické determinanty individuálního herního výkonu.....	17
3.1.1.4 Deformační faktory jako determinanty individuálního herního výkonu...18	
3.2 Týmový herní výkon.....	19
3.2.1 Sociálně psychologické determinanty týmového herního výkonu.....	19
3.2.1.1 Týmová dynamika.....	20
3.2.1.2 Sociální koheze v týmové dynamice.....	20
3.2.1.3 Komunikace a motivace v týmové dynamice.....	21
3.2.1.4 Trenér v týmové dynamice.....	21
3.2.2 Činnostní determinanty týmového herního výkonu.....	22
3.2.2.1 Činnostní koheze v týmovém výkonu.....	22
3.2.2.2 Činnostní participace hráčů na týmovém výkonu.....	22
4 HERNÍ ČINNOSTI.....	24
4.1 Herní činnosti jednotlivce.....	24
4.2 Herní kombinace.....	27
4.3 Herní systémy.....	29
5 DIAGNOSTIKA VÝKONU VE SPORTOVNÍCH HRÁCH.....	31
5.1 Záměry diagnózy a její druhy.....	31
5.2 Diagnostické techniky a prostředky.....	32
5.2.1 Obecná charakteristika technik založených na pozorování.....	33
5.2.2 Obecná charakteristika dotazovacích technik.....	34
5.3 Diagnostika výkonu hráče a družstva mimo utkání.....	35

5.3.1 Evidované pozorování.....	36
5.3.2 Technika posuzování.....	36
5.3.3 Testovací technika.....	38
5.3.4 Rozhovor, anamnéza, dotazník.....	43
5.4 Diagnostika výkonu hráče a družstva v utkání.....	45
5.4.1 Hodnocení individuálního herního výkonu.....	47
5.4.2 Hodnocení týmového herního výkonu.....	48
5.4.3 Statistický manuál FIBA.....	50
6 DALŠÍ PŘÍKLADY TESTOVÁNÍ A DIAGNOSTIKY HERNÍHO VÝKONU.....	56
6.1 Kontrola puku v ledním hokeji ve vztahu k úspěšnosti družstva v zápase.....	56
6.1.1 Metodika.....	56
6.1.2 Výsledky.....	58
6.1.3 Závěr.....	58
6.2 Porovnání ukazatelů herního výkonu vybraných družstev na MS 2011 v ledním hokeji.....	59
6.2.1 Metodika.....	59
6.2.2 Výsledky.....	60
6.2.3 Závěr.....	61
6.3 Testování a vyhodnocování pohybového potenciálu mladých hráčů basketbalu....	62
Praktická část	
7 CÍL A ÚKOLY PRÁCE, HYPOTÉZY.....	65
8 METODIKA PRÁCE.....	66
8.1 Testování pohybové výkonnosti hráčů basketbalu (U15).....	68
8.1.1 Běh 2x15m.....	68
8.1.2 5 skok.....	69
8.1.3 Obranný pohyb.....	70
8.1.4 Dribling se změnou driblující ruky (30m).....	71
8.1.5 Přihrávky na přesnost.....	72
8.1.6 Běh 6x28m.....	73
8.1.7 Střelba trestných hodů.....	74

8.1.8 Střelba v pohybu.....	75
9 VÝSLEDKY.....	77
9.1 Výsledky testů pohybové výkonnosti hráčů Slavoj BK Litoměřice.....	77
9.1.1 Souhrn výsledků z testů pohybové výkonnosti.....	88
9.2 Výsledky hodnocení individuálního herního výkonu u hráčů Slavoj BK Litoměřice.....	90
9.3 Souhrnné výsledky.....	92
10 DISKUSE.....	94
11 ZÁVĚR.....	97
SEZNAM LITERATURY.....	99
SEZNAM TABULEK.....	102
SEZNAM GRAFŮ.....	103
SEZNAM NÁKRESŮ.....	104
SEZNAM OBRÁZKŮ.....	105
PŘÍLOHY.....	107

1 ÚVOD

Od svého útlého mládí se věnuji basketbalu. Láska k této sportovní hře ve mně přetrvává až do dnešní doby. Sice basketbal ještě pořád aktivně hraji, ale už pouze na nižší úrovni, a tak se pro mě tato překrásná sportovní hra stává především výplní mého volného času. Postupem času, jak má výkonnost klesala, jsem se začal zaměřovat na trenérskou činnost a začal jsem vychovávat mladé basketbalové talenty. Shodou mnohých náhod a okolností jsem se stal i učitelem tělesné výchovy na Základní škole Tereziín. Pro mě jako začínajícího trenéra a učitele tělesné výchovy na základní škole je snahou, aby se moji svěřenci či žáci při svých aktivitách dostatečně zlepšovali, a to jak v hodinách tělesné výchovy, tak i při basketbalových trénincích, kdy tuto činnost chápeme jako „učení“ a dále především v basketbalových utkáních, kde tuto činnost můžeme chápat jako „herní výkon“.

Vyhodnocení úrovně herního výkonu je velmi důležitou složkou kontroly účinnosti tréninkového procesu. Hodnocení herního výkonu v basketbale je velice složité a přináší řadu problémů. Ale i přes všechny problémy, které nám přináší hodnocení herního výkonu, je toto hodnocení nezbytné a pomůže nám jako trenérům zjistit, jak a kam se vyvíjí herní výkon našeho družstva. I když samozřejmě platí, že v tělesné výchově nám jde v první řadě především o to vzbudit u žáků či žákyň touhu po sportovní aktivitě. Ale i přes tuto základní filosofii, která by se měla v tělesné výchově dodržovat, chce vyučující tělesné výchovy mít také dostatek informací o tom jak se jeho žáci či žákyně v hodinách tělesné výchovy zlepšují, či v horším případě zhoršují v daných činnostech. K tomu může opět sloužit potřebná diagnostika, kterou učitel může u svých žáků či žákyň použít a tím zjistit, jak je jeho učební postup efektivní.

V této diplomové práci se v úvodu snažím porovnávat individuální a týmový herní výkon se všemi jeho základními charakteristikami a determinantami. Dále se zabývám herními činnostmi, tedy herními činnostmi jednotlivce, herními kombinacemi a herními systémy. U každé z těchto činností se zaměřím na její základní charakteristiku a na její základní dělení. Dále ve své práci poukazuji na základní diagnostické prostředky, které můžeme využít jak v hodinách školní tělesné výchovy, tak i v tréninkovém procesu, a to jak dětí, mládeže i dospělých. V práci popisuji záměry diagnostiky a základní diagnostické techniky a prostředky. V další části své práce se zaměřuji na diagnostiku hráče/žáka či

družstva/třídy mimo utkání a také na diagnostiku hráče/žáka či družstva/třídy v utkání. Obecně vzato, diagnostika je poměrně náročná činnost a neobejde se bez důkladné přípravy. Proto jsem se ve své práci zaměřil na základní věci, které považuji u diagnostiky za důležité, či nezbytné pro její správné provedení. Myslím si, že tato práce může posloužit začínajícím učitelům školní tělesné výchovy, nebo začínajícím trenérům, kteří by rádi diagnostikovali své žáky, či svěřence a nevědí, jakým správným směrem se vydat. Protože pokud chce být učitel školní tělesné výchovy či trenér úspěšný, musí své žáky či hráče dříve, nebo později diagnostikovat, aby daný učitel, nebo trenér věděl, jestli jeho vyučovací či tréninkové metody vedou u žáků, či svěřenců ke zlepšení pohybových schopností či dovedností.

Teoretická část

2 CHARAKTERISTIKA BASKETBALU

Basketbal řadíme mezi sportovní hry. „Sportovní hry jsou vyhraněnou a zcela jednoznačně definovanou skupinou sportovních odvětví. Odlišnost sportovních her od ostatních sportů, s výjimkou sportů úpolových (box, zápas, judo, šerm atp.), spočívá v tom, že spolu v daném okamžiku mohou a současně musí utkávat vždy pouze dva soupeři (jednotlivci, dvojice nebo vícečetná družstva). Jednotkou jakékoliv soutěže ve sportovních hrách je tedy utkání dvou soupeřů. Na rozdíl od úpolových sportů však protivníci ve sportovních hrách soupeří o společný předmět. Ten je téměř vždy jen jeden (míč, opeřený míček, kotouč, disk, kruh), ve výjimečných případech ale mohou být ve hře současně společné předměty dva (double disc court a ringo)“ (Táborský a kol., 2007, s. 7).

„Sportovní hra je tedy soutěživá činnost dvou soupeřů v jednotném prostoru a čase, kteří podle institucionálně schválených pravidel usilují o prokázání vlastní převahy lepším ovládním společného předmětu“ (Táborský a kol., 2007, s. 7).

„Basketbal je týmová sportovní hra brankového typu. Podle oficiálních pravidel ji hrají dvě družstva o pěti hráčích, kteří v průběhu utkání mohou být střídáni náhradníky. Oproti sportovním hrám stejného typu (fotbal, lední hokej, házená apod.) se basketbal odlišuje především umístěním branek (košů), které jsou zavěšeny nad zemí (3,05 m pro mládežnické kategorie od 11 let a pro seniorské kategorie, tj. pro hráče a hráčky nad 18 let, 2,60 m v mini-basketbalu pro kategorii mladších mini-žáků, tj. 8-10 let) a vodorovně s ní. To přisuzuje basketbalu zvláštní ráz sportovní hry bez speciální hráčské funkce – brankáře“ (Táborský a kol., 2007, s. 24).

V basketbalu se všichni hráči na hřišti během hry aktivně zapojují do obranných i útočných činností, kdy přechod mezi těmito činnostmi označujeme jako přechodovou fázi. Tyto činnosti nejsou dány předem jako u některých sportovních her typu fotbalu, či lední hokej, ale vyplývají z průběhu utkání. V basketbalu se v průběhu hry musejí všichni hráči aktivně zapojit do útoku i do obrany (Táborský a kol., 2007).

Základní realizací jakékoliv sportovní hry je utkání. Vítězem v basketbalovém utkání je družstvo, které na konci hrací doby dosáhne většího počtu bodů než soupeř. Bodů v basketbalu dosáhneme vstřelením koše, kdy při úspěšné střele z čáry trestného hodu má koš hodnotu jednoho bodu, při úspěšné střele ve dvoubodovém území je hodnota koše dva body. Koš za tři body je dosažen po úspěšné střele z tříbodového území (Táborský a kol., 2007).

Z fyziologického hlediska zařazujeme basketbal do skupiny cvičení střídavé intenzity. Pro pohyb hráčů je typická změna rychlosti a směru běhu, kdy hráč velice často musí z prudkého běhu zastavit a naopak ze stoje velmi prudce vyrazit za míčem či soupeřem. Pro basketbal je typické, že jednotlivá družstva přecházejí velice rychle z obrany do útoku a naopak. Díky tomu můžeme říci, že basketbalové utkání má velice rychlý spád. Z fyziologického výzkumu vyšlo, že zatížení, kterému jsou vystaveni hráči, je velmi vysoké. V náročnosti se basketbal řadí ihned za fotbal a lední hokej (Dobry, Velenský E., 1965).

Současný basketbal klade velké nároky na rozvoj základních pohybových schopností – rychlost, síla, vytrvalost a obratnost. Basketbal rozvíjí především vytrvalost, rychlostní vytrvalost, zvětšuje kloubní pohyblivost v ramenním a loketním kloubu. Dále především rozvíjí sílu dolních končetin. Na druhou stranu se při basketbalu moc nerozvíjí síla horních končetin a síla trupu. To nás nutí do tréninkových jednotek zařazovat obecnou tělesnou přípravu, která by měla tyto nedostatky odstraňovat, a mělo by docházet k harmonickému rozvoji organismu (Dobry, Velenský E., 1965).

Basketbal je poměrně složitá hra kde jsou předem jasně dané podmínky hry a charakter herních činností. Při dochází k velkému napětí, vzhledem k přísnému dodržování pravidel hry, herních kombinací a systémů. Vzhledem k těmto okolnostem klade tato hra velké nároky na psychický stav hráčů. Basketbal působí velmi intenzivně i na regulující funkci nervového systému (Dobry, Velenský E., 1965).

Typické pro basketbal je především to, že základy techniky a taktiky této hry si mohou velice brzy osvojit i začínající basketbalisté. Sice u začátečníků tato hra nebude mít vysokou úroveň, ale i přes tyto nedostatky přináší tato hra hráčům jisté uspokojení (Dobry, Velenský E., 1965).

3 HERNÍ VÝKON

„Herní výkon chápeme jako realizovanou činnost hráče nebo skupiny hráčů v ději utkání, charakterizovanou mírou splnění herních úkolů. Podle potřeby lze tedy rozlišit „herní výkon jednotlivce“ (individuální) a „herní výkon družstva“ (týmový). Herní výkon družstva je strukturovaný celek svých částí, to je herních výkonů jednotlivců. Je podmíněn nejen kvantitou a kvalitou individuálních výkonů, ale rovněž jejich vzájemnými vztahy“ (Táborský a kol., 2007, s. 22).

Soubor herních činností jednotlivce, kterými hráč řeší určité herní úkoly, se nazývá herní výkon. Herní výkon hráče je ovlivněn dovednostním potenciálem (vnitřní stav připravenosti hráče) a zdatnostním potenciálem (morfologické, biochemické a fyziologické faktory) (Dobry, 1986).

„Trenér, jako prakticky myslící a prakticky jednající člověk, se subjektivně rozhoduje podle toho, jak vidí a chápe individuální a týmový herní výkon v utkání. Aktuální herní výkon je z tohoto pohledu pro něj relativně objektivně existující realita. Rozvoj a kultivace výkonu trenérem může být v souladu s touto objektivní realitou a jejím objektivním poznáváním, nebo může být klamnou iluzí ovlivněnou předsudky a minulými hráčskými zkušenostmi. V druhém případě jeho kultivující postup nerespektuje objektivní realitu. Čím více se odlišuje trenérova percepce a pojetí individuálního a týmového výkonu od objektivní skutečnosti, tím chybnější a neúplnější jsou jeho rozhodnutí a činnost, neboť tím vzdálenější realitě je obsah jeho vědomí“ (Dobry, Semiginovský, 1988, s. 7).

3.1 Individuální herní výkon

Sportovní hra se skládá z různých pohybových aktů, které se odlišují vnější formou, intenzitou a objemem (dobou trvání a frekvencí). Herní činnosti jednotlivce chápeme jako schopnost vyřešit vzniklý herní úkol. V basketbalu pro herní činnosti jednotlivce, které vyjadřují její účel a záměr existují označení – uvolňování bez míče, krytí útočníka s míčem, útočné a obranné doskakování, přihrávka, nebo střelba. Důležitým prvkem při uvolňování s míčem, je dribling. Všechny herní činnosti jednotlivce tvoří základ herního výkonu,

příčemž v basketbalu tyto činnosti vycházejí ze základních pohybových činností sportovních her (např. běh, cval, hod míčkem, výskok) (Dobry, Semiginovský, 1988).

Individuální herní výkon je tvořen všemi interakcemi hráče s jeho okolím v průběhu utkání. Je ovlivněn více faktory, které nemůžeme určit přímo, ale odhadujeme je pomocí indikátorů (Süss, 2006).

Podle Süsse (2006) se individuální herní výkon tváří jako systém dílčích výkonů ve všech herních dovednostech, které jsou realizovány ve specifických podmínkách utkání. Zároveň se individuální herní výkon stává podsystémem systému týmového herního výkonu.

„Vyjadřuje vývojový stupeň způsobilosti hráče participovat na týmovém herním výkonu. Úroveň individuálního herního výkonu závisí na vnitřních a vnějších determinantách“ (Dobry, 1988, s. 16).

„Herní dovednost je obecné označení každé herní činnosti jednotlivce. Stává se jí jakýkoliv pohybový akt nebo složitější pohybový celek, který

- a) se váže k řešení specifického herního úkolu
- b) je výsledkem učení, praxe a získaných zkušeností
- c) představuje relativně trvalou změnu chování a jednání“ (Dobry, 1988, s. 16).

Individuální herní výkon je velmi výjimečný proces zatížení organismu, který působí na funkce vnitřních orgánů a metabolické procesy, funkci hybného systému a řídicí centrální nervovou soustavu a psychické procesy, přičemž jejich úroveň významně ovlivňuje kvalitu individuálního herní výkon (Dobry, 1988).

Tyto vnitřní determinanty jsou ve vzájemném vztahu a stávají se okamžitým předpokladem ke zvládnutí herních požadavků, které jsou kladeny na hráče během utkání. Jakýkoliv zásah do těchto determinantů způsobí změnu herních dovedností a následně i herního výkonu. Proto považujeme herní činnosti jednotlivce za dovednosti otevřeného typu (Dobry, 1988).

„Individuální výkon chápeme jako projev určitého stupně způsobilosti k účasti v utkání, který se realizuje v souhrnu herní činnosti, zařazené do hry celého družstva“ (Velenský, E. a kol., 1987, s. 19).

Herní způsobilost hráče je tvořena složitou strukturou, kterou jednotlivec získává nácvikem a je složena jednak ze senzomotorických dovedností, jejichž zvládnutí ovlivňujeme řešením herních činností správným a rychlým způsobem, jednak z koordinačních (obratnostních) motorických schopností, které ovlivňují výkon jednotlivce a jsou podmíněny především úrovní řízení a regulací pohybové činnosti. Nejvýznamnější pro výkon jednotlivce je schopnost diferenciatní, orientační, rovnovážná, spojovací, reakční, přízpůsobovací a rytmická (Velenský, E. a kol., 1987).

3.1.1 Požadavky jako determinanty individuálního herního výkonu

Zjednodušeně můžeme determinanty herního výkonu chápat jako realizovanou odpověď hráče na požadavky a proměnlivý děj utkání. Můžeme sem zahrnout psychické zatížení, které působí na hráče před utkáním ale i během utkání a silně ovlivňuje výkon hráče během utkání. Kromě psychického zatížení působí na hráče i fyzické zatížení, které působí jednak na hybný systém hráče (biomechanické zatížení) a působí i na funkci vnitřních orgánů a metabolické krytí energetického výdaje (bioenergetické zatížení) (Dobry, Semiginovský, 1988).

Výše uvedené determinanty představují subjektivní předpoklady individuálního herního výkonu, přičemž odlišné výkonové předpoklady i odlišná participace, zapříčiní, že hráči uskuteční stejné požadavky s rozdílnou kvalitou (Dobry, Semiginovský, 1988).

3.1.1.1 Bioenergetické determinanty individuálního herního výkonu

Individuální herní výkon můžeme charakterizovat vnějším pohybovým projevem a vnitřní odezvou organismu, která je podmíněná především uspokojováním bioenergetických nároků herní činnosti. Pro výkon hráče během utkání je (charakteristická změna)typická proměnlivost intenzity a objemu zatížení. Během utkání se střídá zatížení

vysoké, střední a nízké intenzity. Toto je důležité vzhledem k doplňování pohotových energetických zdrojů (ATP a CP) (Dobry, 1988).

3.1.1.2 Biomechanické determinanty individuálního herního výkonu

Jediným objektivně pozorovatelným výsledkem a konečným hodnotícím kritériem výkonu hráče je motorické provedení herních činností jednotlivce (Dobry, 1988).

Pohyb realizující herní činnosti jednotlivce je výsledkem interakce četných svalových skupin a různého využití vynaložených sil, které působí na stabilitu a lokomoci hráče i na manipulaci hráče s míčem. Z principu koordinace a aktivace určitého počtu svalů při stejné pohybové aktivitě, kdy tato kombinace svalů je ve stejném neměnném stavu, se vytváří tzv. dynamický stereotyp (pohybový návyk). Schopnost vytvořit si takový stereotyp je podmíněna dědičně a může velmi ovlivnit úroveň zvládnutí herních dovedností (Dobry, 1988).

Veškeré pohyby, které jsou součástí herní činnosti jednotlivce, můžeme rozdělit do třech kategorií – stabilita (schopnost udržet rovnováhu při umístění na podložce), lokomoce a manipulace (udělování síly např. míči), kdy součástí většiny manipulačních pohybů (např. hody) jsou prvky stability a lokomoce (Dobry, 1988).

3.1.1.3 Psychické determinanty individuálního herního výkonu

„Mnohostranný vztahový systém utkání takticky determinuje všechny herní činnosti jednotlivce a vyzvedává jednotu kognitivních, motivačních, volních a emočních procesů nacházející svůj komplexní výraz v herních dovednostech. Vzhledem ke stále se měnící herní situaci a stále se proměňujícímu psychickému zatížení při realizaci herního výkonu získávají velký význam kognitivní procesy“ (Dobry, 1988, s. 21).

„Kognitivní procesy je souhrnný pojem zahrnující ty psychické procesy, které slouží v průběhu utkání aktuálním potřebám řízení a orientace herních činností, regulaci podnětů a rozhodování při herních činnostech, regulaci a kontrole motorického provedení herních činností. Jejich důležitou součástí je pozornost. Kognitivní procesy umožňují, aby se hráč mohl vědomě rozhodovat o své činnosti, podílet se na herním výkonu družstva a realizovat své cíle“ (Dobry, 1988, s. 21).

Kognitivní procesy podílející se na orientaci herní činnosti

„Aktuální činnostní orientace na hřišti vyžaduje od hráče mnohostranné vnímání herní situace, což zahrnuje:

- a) vnímání vlastních pohybů
- b) vnímání cizích pohybů (spoluhráčů a soupeřů)
- c) vnímání pohybu míče
- d) vnímání neměnicích se objektů, tj. prostoru, označení hřiště, cíle (branky, koše, atd.)“
(Dobry, 1988, s. 22).

Kognitivní procesy vedoucí k rozhodnutí o volbě určité herní činnosti

V průběhu herní činnosti dochází k příjmu informací, které se musí zpracovat a určitým způsobem na ně reagovat, kdy hovoříme o myšlení. Během utkání převažuje rychlé, účelné a taktické rozhodování, tedy tzv. operativní myšlení, které často rozhoduje o úspěchu a neúspěchu. Úroveň zvládnutí tohoto myšlení zapříčiňuje rozdíly mezi jednotlivými hráči, jelikož je zde důležité předvídání určité skutečnosti – herní situace, která nastane během utkání (Dobry, 1988).

3.1.1.4 Deformační faktory jako determinanty individuálního herního výkonu

Na individuální herní výkon během utkání působí mnoho rušivých vlivů, které snižují a znehodnocují výkon hráče. Mluvíme o deformačních faktorech, které považujeme za samotnou skupinu determinantů individuálního výkonu (Dobry, 1988).

Odolnost hráče proti rušivým vlivům chápeme jako způsobilost vykonávat danou činnost bez výraznějšího snížení efektivity dané činnosti. Velice náročné je to u herních činností s míčem. Deformační faktory působí rušivě na různé systémy organismu, vstupují do psychických procesů a snižují kvalitu percepce a rozhodování. Dále zvyšují požadavky na energetické krytí, způsobují biomechanické bariéry v pohybových výstupech. Rušivé vlivy dělíme na endogenní (emoční napětí, zvyšující se únava) a exogenní (soupeřův odpor, neočekávaná proměnlivost herních situací). Deformační faktory mají negativní vliv na funkci hybného systému a mohou vést až k diskoordinaci pohybů (Dobry, 1988).

3.2 Týmový herní výkon

„Výkon družstva je založen na individuálních výkonech hráčů, které podléhají vzájemnému regulačnímu působení: jednotlivci ovlivňují hru družstva a družstvo působí na jednotlivce, kteří následně ovlivňují své jednání“ (Dobry, 1986, s. 114).

„Výkon družstva není souhrnem výkonů jednotlivců, je to kvalitativně vyšší svébytný jev, který podléhá sociálně psychologickým a speciálně herním zákonitostem. Výkon družstva je vyjádřen výsledkem dosaženým v utkání proti konkrétnímu soupeři“ (Dobry, 1986, s. 114).

Každé sportovní družstvo tvoří určitou sociální skupinu, přičemž součinnost všech hráčů vytváří týmový herní výkon, který je však ovlivněn i soupeřícím družstvem, a je rozhodný pro dosažení cíle, tedy vítězství v zápase (Dobry, Semiginovský, 1988).

Podle Süsse (2006) týmový herní výkon je tvořen individuálními výkony jednotlivců, přičemž tyto výkony se navzájem ovlivňují.

Součástí každé herní činnosti jednotlivce je kooperační a kompetiční složka, která tvoří týmový herní výkon. Kooperace se vyznačuje spoluprací všech hráčů, kterým jde o dosažení společného cíle. Kompetice je v podstatě zabránění soupeřícímu družstvu dosažení jeho cíle (Dobry, Semiginovský, 1988).

„Týmový herní výkon má své determinanty, na které se působí při rozvoji a kultivaci herního výkonu v tréninkovém procesu i v utkání. Patří k nim sociálně psychologické determinanty a činnostní determinanty“ (Dobry, 1988, s. 29).

3.2.1 Sociálně psychologické determinanty týmového herního výkonu

Je napsané pravidlo, že dobré mezilidské vztahy mezi hráči a jejich trenéry mohou mít za následek příznivé klima v týmu, které může předurčovat co nejlepší týmový herní výkon. Naopak, pokud vztahy mezi hráči a trenérem nefungují, může to mít za následek špatný výkon i jinak dobrého týmu. Chod družstva ovlivňují i další skutečnosti (např. rozpory mezi hráči, úspěchy či neúspěchy týmu, motivace k danému utkání či pocity a

nálada hráčů), a tyto jsou určující pro výsledný týmový herní výkon (Dobry, Semiginovskyy, 1988).

3.2.1.1 Týmová dynamika

Je výsledkem vzájemného působení dvou skupin sil, které ovlivňují trenérovo i hráčovo chování, kdy jedna síla představuje týmu jako určitou instituci, kdy mají hráči i trenér předem stanovené role a musí se podle nich chovat; proti tomu druhá skupina sil je dána vlastními potřebami a cíli trenéra a hráčů, kteří svým chováním předurčují a vzájemným působením ovlivňují týmový výkon (Dobry, 1988).

Každý tým má své zvyklosti a zvláštnosti, které působí na hráče a ten je přebírá na úkor svých vlastních cílů, říkáme, že hráč se ztotožňuje s cíli týmu a podrobuje se jim. Důležitou roli zde hraje trenér, který se musí snažit tyto sociální síly usměrnit a využít pro dosažení dvou hlavních cílů, tedy úspěšného týmového výkonu a individuálního uspokojení každého hráče z výkonu družstva (Dobry, 1988).

Týmy ve svém vývoji procházejí nejrůznějšími stádii a můžeme je rozlišit do čtyř základních stádií. V prvním stádiu se vytváří tým včetně norem i vztahů uvnitř týmu. Tým si také určuje své cíle. Ve druhém stádiu dochází velice často ke konfliktům jak mezi hráči, tak mezi hráči a trenérem. Na konci tohoto stádia se hráči učí přijímat požadavky, které jsou na ně kladeny. Ve třetím stádiu se upevňuje soudržnost týmu a stabilizují se role hráčů. Ve čtvrtém stádiu se vztahy v týmu stávají stimulem pro týmový herní výkon (Dobry, 1988).

3.2.1.2 Sociální koheze v týmové dynamice

„Sociální koheze se chápe jako vlastnost skupiny, projevující se komplexem vnitřních sil a vztahů, které spojují členy skupiny mezi sebou a přitahují je ke skupině jako celku“ (Dobry, 1988, s. 30).

Podle Dobrého (1988) máme pět faktorů týmové koheze, které zahrnují uspokojení z týmového a z vlastního individuálního výkonu, vztahem hráčů k dané sportovní hře, silnou týmovou soudržností a touhou jedince vyniknout.

Na sociální soudržnosti, pravděpodobnost týmového úspěchu a uspokojení hráčů může podle Dobrého (1988) působit, spojení mladších a starších hráčů, kteří mají zkušenosti, naproti tomu mají mladí odhodlání a dynamiku, vzájemná konkurence na všech místech v sestavě a jasně trenérem vymezená role v týmu a dostatek hráčských příležitostí.

3.2.1.3 Komunikace a motivace v týmové dynamice

V týmové komunikaci mohou nastat problémy, pokud má trenér jiný názor na hodnocení výkonu než hráč či celé družstvo. Další problémy mohou nastat ve stresových situacích během utkání, kdy trenér mění na poslední chvíli taktické pokyny nebo dává hráčům mnoho složitých informací během poločasu nebo oddechového času. Tímto zatěžuje své hráče, kteří musejí zpracovávat velké množství informací. V důsledku toho dojde u hráčů k snížení jejich výkonu (Dobrá, 1988).

Motivace se u hráčů během sezóny může měnit a to hned z několika důvodů. Motivace u hráče může být vysoká, pokud se bude chtít probojovat do týmu. Následně může poklesnout, pokud se do týmu probouje. Motivace se může opět zvyšovat, pokud se hráč bude chtít probojovat do základní sestavy týmu. Proto je dobré, aby trenér čas od času změnil základní sestavu vzhledem k tréninkovému nasazení hráčů a k jejich herním výkonům (Dobrá, 1988).

3.2.1.4 Trenér v týmové dynamice

Trenér je označení sociálního statusu, tj. společenského místa nebo pozice, kterou člověk zaujímá ve skupině na základě vrozených, získaných a připsaných vlastností. Status přisuzuje trenérovi určitá práva, odpovědnosti, povinnosti, prestiž. Realizuje se společenskou rolí, tj. konkrétním jednáním, chováním, vystupováním, které se od trenéra očekává. Sociální role je do jisté míry předepsána a trenér se ji musí naučit vykonávat. Z předpisu rámcově vyplývá to, co kdy, kde a jak má dělat. Tato předepsaná chování jsou nutná k fungování sportovního tréninku jako institucionalizovaného sociálního systému (Dobrá, 1988).

3.2.2 Činnostní determinanty týmového herního výkonu

Činnostní determinanty týmového herního výkonu existují pouze v konkrétní herní činnosti a podstatným způsobem předurčují týmový herní výkon. Jsou to v podstatě skryté herní jevy, ke kterým patří činnostní soudržnost hráčů a činnostní účast hráčů podílet se na týmovém výkonu (Dobry, 1988).

3.2.2.1 Činnostní koheze v týmovém výkonu

Činnostní kohezí rozumíme vztah hráčů při činnostech v průběhu utkání, patří sem spolupráce, soudržnost, spolupráce či vzájemná souhra hráčů, tyto činnosti pak předurčují herní systém družstva, který je tvořen herními kombinacemi a herními činnostmi jednotlivce (Dobry, 1988).

Pro rozvoj a zlepšování činnostní koheze je nutné podle Dobrého (1988) uskutečňovat následující úkoly:

- stanovit reálné a jasně formulované cíle družstva,
- vytvořit vhodný herní systém,
- vymezit herní roli pro každého hráče a jasně vysvětlit, co se od něj bude v utkání očekávat a stanovit tak požadovaný podíl hráče na týmovém výkonu. Musíme však zohlednit výkonnost hráče i jeho sklony či názory,
- stanovit jasná pravidla regulující činnost hráče, kdy si musíme předem jasně ujasnit, co se od hráče vyžaduje, a kdy má možnost vlastního rozhodování a při tvorbě herního systému mu dát k tomu přiměřený prostor.

3.2.2.2 Činnostní participace hráčů na týmovém výkonu

Činnostní participaci označujeme míru podílení se jednotlivých hráčů na týmovém herním výkonu. Hráč na vyšší výkonnostní úrovni, se může prosadit pouze, pokud má zvládnuty kvalitním způsobem všechny herní činnosti jednotlivce. K primitivnímu výkonu pak vede malá zásoba činností jednotlivce a nízká úroveň jejich zvládnutí. Obecně však platí, že činnostní participace hráčů na týmovém výkonu se objevuje na všech

výkonnostních úrovních a postupně se vyvíjí (vývoj hráče je vývojem jeho participace na týmovém výkonu) (Dobry, 1988).

Důležitým předpokladem pro výběr role (rozehrávače, křídla, pivota), v týmu mají somatické a osobnostní vlastnosti, které předurčují specifické požadavky na herní dovednost (Dobry, 1988).

Na týmovém výkonu se podílí i komunikace mezi hráči. Hráč musí na hřišti nalézt společnou řeč. Kromě verbální komunikace se při dorozumívání používají i prvky nonverbální komunikace (gesta, mimika, signály) (Dobry, 1988).

Podíl hráče na týmovém výkonu je ovlivňován i přijetím od spoluhráčů, tedy jak hráči v družstvu přijmou jedince (Dobry, 1988).

„V týmovém výkonu má participace hráče sociální význam, tj. význam pro družstvo, a současně má i silný osobní smysl pro každého jedince. Individuální herní výkon se v důsledku uvědomované participace stává závažnější a zvyšuje uspokojení týmového výkonu“ (Dobry, 1988, s. 33).

Podíl na týmovém výkonu zahrnuje každou individuální herní činnost s míčem a bez míče, v útoku i v obraně. Velice často se stává, že někteří hráči považují za důležité činnosti s míčem, pokud jej nemají, myslí si, že nejsou ve hře, což může ztížit trenérovu koncepci. Toto pojetí nacházíme převážně u začátečníků, ale mnohdy přetrvává i u pokročilejších hráčů, a je to velice těžko odstranitelné vzhledem spontánnímu vývoji hráče, pro kterého je atraktivnější hra s míčem, než hra bez míče (Dobry, 1988).

4 HERNÍ ČINNOSTI

„Herní činnosti lze stručně definovat jako pohybové úkony nebo pohybové celky, jimiž hráči (jako jednotlivci), skupina hráčů nebo celá pětice hráčů plní své herní úkoly v utkání. Teorie basketbalu podle toho rozlišuje herní činnosti jednotlivce, herní kombinace a herní systémy. Všechny zmíněné okruhy činností se dále rozdělují na útočné a obranné“ (Táborský a kol., 2007, s. 31).

4.1 Herní činnosti jednotlivce

Herní činnosti jednotlivce jsou dány technickou a taktickou stránkou, kdy technika je vyjádřením určitého způsobu provedení příslušné činnosti a taktika je výběr určité činnosti a způsob jejího provedení. Obě tyto základní složky jsou součástí herních dovedností jednotlivce a vlastním kritériem pro jejich hodnocení. Pro basketbalovou hru je typické navazování jednotlivých herních činností, které pak vytvářejí určité pohybové celky (např. uvolnění bez míče – chycení míče a zastavení – střelba). Samostatné pohybové úkony, jako je např. střelba trestných hodů, většinou pouze dotvářejí charakter herních situací (Táborský a kol., 2007).

Herní činnosti jednotlivce řadíme do pohybových činností dovednostního typu. Typickým znakem pro herní činnosti jednotlivce je proměnlivost prostředí utkání, kdy hovoříme o tzv. herní situaci, přičemž vliv prostředí se přenáší do každé dovednosti a významnou měrou poznamenává kvalitu pohybové stránky za přítomnosti např. rozhodovacích či pozornostních procesů (Dobry, 1986).

Základním rysem herního výkonu jednotlivce je to, že je rozvíjen a uskutečňován většinou prostřednictvím herních činností jednotlivce, kdy herní činnosti jednotlivce považujeme v procesu vzdělávání dětí a mládeže za základní typ učiva. Vlastní herní činnosti jednotlivce jsou v podstatě konkrétně zaměřené pohybové celky, díky nimž hráč během utkání plní své herní úkoly (Velenský M., 2008).

V dnešním pojetí basketbalu, hrají herní činnosti jednotlivce významnou roli, jak v teorii, tak i ve vlastním učení sportovní hry. Efektivita v herních kombinacích i v herních

systemech je plně závislá na dovednostech jednotlivců, tedy na herních činnostech jednotlivců (Velenský M., 2008).

Pokud budeme tyto činnosti hledat v kolébce basketbalu, tedy v USA, zde je pojem herní činnost jednotlivce označován jako „fundamentals“ – základy, případně i jako „basic fundamentals“ – základy základů (Velenský M., 2008).

Herní činnosti jednotlivce řadíme mezi sportovní činnosti, mající jak konkurenční charakter, tak charakter spolupráce, a obsahuje tři základní složky – cíl, motiv a způsob realizace, přičemž jsou jimi řešeny situace vzniklé mezi dvěma soupeři, které v basketbalu označujeme jako jeden proti jednomu. Cílem těchto situací je získání výhody nad soupeřem. Motiv je podnět k činnosti, která je chtěná a dobrovolná. Způsob realizace herní činnosti jednotlivce se odvíjí od poznání herní situace. Herní situace je souhrn podstatných vztahů mezi faktory, které tvoří nestálé vnější podmínky uskutečňování činnosti jednotlivce, skupiny nebo celého družstva. Herní situace zachycuje momentální stav, nebo určitou část utkání, v níž nedochází k důležité změně vztahů mezi faktory, tedy nedojde ke změně struktury herní situace. Herní situace na sebe navazují, přičemž z každé herní situace může vyplynout jeden či více herních úkolů, a naopak stejný herní úkol, může přetrvávat i při změnách herní situace (Dobry, Velenský, E., 1980).

Všechny herní činnosti jednotlivce mají herní účel a taktický záměr, a jsou to například tyto činnosti: uvolňování bez míče, krytí soupeře bez míče, přihrávku nebo střelbu, uvolňování s míčem (Dobry, 1986).

Podle Dobrého a Velenského E. (1980) taktickou stránku herních činností jednotlivce představují:

- psychické procesy a operace, výsledkem kterých je výběr řešení,
- taktické úlohy mají konkurenční charakter v herním boji,
- taktické úlohy mají charakter spolupráce, kdy jednotlivec plní v družstvu určitou roli

Při herní činnosti jednotlivce je nějaký záměr předurčen pohybem a je adresován spoluhráčům či soupeřům, na základě toho říkáme, že herní činnosti jednotlivce mají komunikační charakter. Tento proces vnímání je spojen s okamžitým výkladem a následnou reakcí či odpovědí, tedy hráč něco svým pohybem sděluje a spoluhráč či soupeř na to reaguje (Dobry, 1986).

Stupeň zvládnutí této činnosti určuje cenu hráče pro družstvo, jelikož hráč, který nespolupracuje a soustředí se pouze na míč a koš, je herně nevyspělý (Dobry, 1986).

Charakterem herní činnosti jednotlivce je určitý vztah a je realizován za přítomnosti spoluhráčů či soupeřů, tedy říkáme, že má charakter spolupráce i konkurence. Pokud hráč vyřeší střet se soupeřem ve svůj prospěch, hovoříme, že splní úlohu spolupráce, jelikož přispěje k dosažení cíle družstva (např. vstřelení koše, zabránění ve střelbě) (Dobry, 1986).

Důležitým faktorem herní činnosti jednotlivce je, že umožňuje každému hráči účast na hře družstva, čím více se hráči podílí na hře celého družstva, tím je jeho vývoj lepší. Mezi činnostmi, kterých se může hráč účastnit, patří např. činnosti s míčem či bez míče, činnostmi v útoku či v obraně, apod. Pokud vidí hráč smysl své účasti na hře, pouze ve hře s míčem, bývají to důsledky nesprávného vedení hráčů trenérem (Dobry, 1986).

„Participace se v jednotlivých vývojových etapách liší kvalitou i realizací. Vyžaduje:

- a) postupné zvládnutí technické i taktické stránky herních činností jednotlivce,
- b) komunikace s ostatními hráči, vzájemné porozumění, společný „jazyk“,
- c) správnost a samostatnost (autonomii) rozhodování,
- d) akceptaci spoluhráči, tj. přijetí jedince ostatními hráči., (Dobry, 1986, s. 38).

Při každém soutěžním, přátelském, ale i v tréninkovém utkání a v průpravné hře, jde především o to, aby hráč realizoval při hře vše, co se naučil, a aby správně realizoval dané úkoly. U hráče je především důležité jeho samostatné rozhodování, které by mělo odpovídat herní situaci. Toto rozhodnutí by mělo být v harmonii se zásadami družstva. Rozhodování je součástí každé herní činnosti (Dobry, 1986).

Podle Dobrého a Velenského E. (1980) herní činnosti jednotlivce členíme na útočné a obranné. Do útočných činností zařazujeme: uvolňování bez míče, uvolňování s míčem,

přihrávání, střelba, doskakování, clonění. Do obraných činností zařazujeme: krytí hráče bez míče, krytí hráče s míčem, krytí hráče po střelbě a stahování míčů v obraně, činnost jednotlivce při přesile útočníků.

4.2 Herní kombinace

„Herní kombinace jsou v teorii basketbalu definovány jako časově a prostorově sladěná činnost (součinnost) dvojice až pětice hráčů v útoku nebo v obraně. Kombinace, na nichž participuje minimálně možný počet hráčů, zpravidla dva nebo tři, se označují jako základní. V předpokladech herního jednání tohoto počtu hráčů lze také součinnost klasifikovat a popsat“ (Velenský M., 2008, s. 170).

Spolupráci dvojice i více hráčů označujeme jako herní kombinaci a tvoří ji přechod hry jednotlivce ke hře celého družstva. Herní kombinace je využívána jak při řešení herních úkolů v útoku, tak i v obraně (Dobry, 1986).

Herní kombinace jsou činnosti směřující ke stejnému cíli při řešení herních úkolů, kdy do tohoto jednání se zapojuje dvojice až pětice hráčů. Podmínkou vzniku a realizace herní kombinace je zjištění herního úkolu zapojených hráčů, komunikace mezi nimi, sladění herních záměrů a rozhodování hráčů, časové i prostorové sladění herních činností hráčů (Dobry, Velenský E., 1980).

Principem herní kombinace je přechod od individuální herní činnosti jednotlivce k hernímu systému, kdy předpokladem je stupeň dovednostní úrovně jednotlivce. Herní kombinace dělíme na útočné a obranné kombinace, kdy cílem útočných kombinací je vytváření a řešení přesilových situací a tyto kombinace jsou založené na akci „hod' a běž“, početní převaze útočníků, clonění, využití útočných činností jednotlivce; naopak cílem obranných kombinací je útočným kombinacím zabraňovat a tyto kombinace se zaměřují na zesilování krytí, proti clonění soupeře, proti početní převaze útočníků (Velenský M., 2008).

V útočných kombinacích mohou být i kritická místa, jako je uvolnění bez míče, volba postavení, přihrávka nebo jiná činnost hráče s míčem, zakončení (Dobry, Velenský E., 1980).

Základem hry v obraně je dobře uspořádaná a časoprostorově sladěná spolupráce dvou nebo tří hráčů, kterou označujeme jako obranná kombinace. Tato činnost klade značné nároky na kolektivní úsilí hráčů, kdy hráč musí vědět, kdy mají spolupracovat, jakou budou mít úlohu, kdo zahájí akci, jakým způsobem bude akce zakončena a kdy se provede určená činnost. Dobrým zvládnutím těchto činností se vytváří kvalitativně vyšší forma obrany, která je schopna předem znemožnit, či přerušovat útočné akce soupeřícího týmu (Dobry, Velenský E., 1980).

Každá herní kombinace je typická určitým druhem skupinového myšlení, které je založeno na předvídání činnosti spoluhráčů a usměrňováním vlastních úmyslů. Schopnost skupinového myšlení se u hráčů postupně vyvíjí, tzn., že začátečník většinou nemá představu o úmyslech spoluhráčů (Dobry, 1986).

Podstatou herních kombinací je sladění řešení individuální představy a rozhodování se záměry skupiny. Herní kombinace jsou tvořeny herními činnostmi jednotlivce hráčů, kteří se na dané herní kombinaci podílejí, a tyto musí být optimálně časoprostorově sladěny, proto při nácviu herních kombinací je hlavním úkolem rozvoj vztahů a spolupráce mezi hráči v týmu. Při utkání pak hráči ke komunikaci používají např. příkazy, krátké věty, či předem dohodnutá slovní spojení (Dobry, 1986).

4.3 Herní systémy

Herním systémem družstva rozumíme uspořádání vztahů mezi hráči jednoho družstva a jejich činností při předvídané obraně soupeře. Systém hry může být zaměřen na dosažení stanoveného cíle družstva, či na plnění úkolů v obraně nebo v útoku v jednotlivých úsecích utkání (Dobry, Velenský E., 1980).

Herní systém je charakterizován organizací vztahů mezi hráči družstva uspořádáním individuálních a skupinových činností. Systém hry určuje trenér, kdy v jeho volbě se odráží získané zkušenosti a názory (Dobry, 1986).

Pro herní systém je charakteristické základní rozestavění hráčů, ze kterého vyplývají specifické funkce jednotlivců. Při systému hry je důležité si upřesňovat vztahy mezi jednotlivci i skupinami, ze kterých vyplývají konkrétní herní činnosti. Při tvorbě systému musíme dbát na herní způsobilost hráčů, kteří tvoří družstvo (Dobry, Velenský E., 1980).

Systém hry družstva musí být dostatečně přizpůsobivý, proto při jeho realizaci musíme brát zřetel na soupeře (jeho slabá místa, přednosti, systém hry a taktický plán atd.) a vnější podmínky utkání (prostředí, zařízení, důležitost utkání, osvětlení, stav zařízení, publikum a rozhodčí) (Dobry, Velenský E., 1980).

„Systém vyžaduje výčet nejdůležitější a nejčastějších herních situací, k nimž může v ději utkání dojít. Pro každou důležitou situaci musí systém podávat obecnější směrnice vytyčující úlohy a postupy jednotlivců a skupin, zaměřené na usměrnění činnosti vlastního družstva a na ovlivnění činnosti soupeřova družstva“ (Dobry, Velenský E., 1980, s. 128).

„Systémy hry družstva dělíme na útočné a obranné“ (Dobry, Velenský E., 1980, s. 128).

Podle Dobrého a Velenského E. (1980) by měl útočný systém hry družstva splňovat především tyto kritéria:

- umožnit individuální hru a tvořivé individuální řešení herních situací,
- dostávat se do dobrých střeleckých situací, které jsou s vysokou pravděpodobností zakončeny vstřelením koše,
- střely z krátké a dlouhé vzdálenosti by měli být v rovnováze,

- zajistit doskakování a rychlí návrat do obrany po ztrátě míče.

Charakteristickým znakem obranných systémů je organizovaná hra družstva na vysoké úrovni, přičemž cílem je zmocnění se míče a tudíž zabránění soupeři vstřelení koše.

Po zvládnutí individuálních obranných činností a obranných kombinací, vyplynou pro hráče dlouhodobější funkce pro celá utkání, nebo jen jejich částí (Dobry, Velenský E., 1980).

5 DIAGNOSTIKA VÝKONU VE SPORTOVNÍCH HRÁCH

„Diagnostiku, diagnostikování v didaktickém procesu ve sportovních hrách vnímáme jako záměrné pozorování herně výkonových a učebně výkonových projevů žáků v utkání nebo v tréninkovém procesu“ (Psotta, Velenský M. a kol., 2009, s. 36).

Diagnostiku můžeme označit jako záměrné vyšetření, kdy objektem zkoumání může být jednotlivec, skupina nebo celé družstvo. Vyšetření dělíme na přímé (vlastní proces, např. testování) a nepřímé, kdy hlavně vycházíme z výsledků činnosti (Dobry, 1988).

5.1 Záměry diagnózy a její druhy

Základním smyslem diagnostikování je kontrola chápání učiva (žáky, hráči), a stupeň jeho zvládnutí s porovnáním se zadanými úkoly při jednotlivých metodicko-organizačních formách. Dalším kontrolním mechanismem, je kontrola těchto činností (herních dovedností) a jejich osvojení v utkání. Výsledkem diagnostikování je hodnocení, z něhož vyvozujeme závěry a důsledky pro další učební postupy (Psotta, Velenský M. a kol., 2009).

Pokud vyšetřujeme hráče či družstvo, nejčastěji se zaměřujeme na herní činnosti, samozřejmě se nevyhneme ani vyšetřování jiných pohybových činností či jiných okolností, které ovlivňují herní činnosti. Snahou je určit jejich vzájemné vztahy či vzájemnou míru ovlivnění. Při vyšetřování se hráč či družstvo snaží podat určitý výkon, neboť si uvědomují, že jsou sledováni. Výkony hodnotíme či popisujeme podle nejdůležitějších znaků (Dobry, 1988).

Předpokladem ohodnocení výkonu hráče či družstva je, že zjistíme aktuální stav a porovnáme jej s něčím, co jsme již dříve zjistili. Aktuální stav vyjadřujeme skórem, číselnými údaji, hodnotící škálou či stupnicí. Na základě srovnání pak následně hráče zařazujeme do různých skupin či kategorií, které jsou předem charakterizované, a označujeme je jako kategorizující diagnózy (Dobry, 1988).

Nejlepším ukazatelem hodnocení individuálního či týmového výkonu je tato činnost během utkání, pak jej označujeme za herní. Dále můžeme hodnotit výkony i mimo utkání

(např. herní cvičení, průpravná cvičení a hry), kdy tyto výsledky doplňují ohodnocení individuálního či týmového herního výkonu (Dobry, 1988).

Při popisu výkonu ve sportovních hrách, nás opět zajímá aktuální stav a především jeho struktura, kdy pozorujeme a popisujeme činnost a vymezíme její nejdůležitější znaky. Hodnotíme jednotlivé části činnosti nebo jejich vzájemné ovlivnění, kdy výsledkem je tzv. analytická, popisná diagnóza. Činnosti dělíme na jednoduché a složitě strukturované (Dobry, 1988).

Činnost hráče v utkání je strukturovaná a mnohovztažná, proto popis hráče v utkání je složitou záležitostí, přičemž popis činností celého družstva je záležitostí ještě obtížnější. Proto se při popisu zaměřujeme pouze na určitou vybranou činnost (např. obranný a útočný systém vzhledem k systému hry soupeře) jelikož vzhledem k složitosti nemůžeme zvládnout popsat všechny činnosti (Dobry, 1988).

Výběr popisovaných jevů zvažujeme podle významu a odborné úrovně osob, které jevy popisují. Bereme v úvahu i význam, který vlastnímu vyšetření přikládáme (Dobry, 1988).

5.2 Diagnostické techniky a prostředky

Vyšetřovacích technik je celá řada a dělí se podle různých hledisek. Můžeme je rozdělit podle prostředí, v němž probíhají (např. techniky laboratorní či terénní) či podle vědních disciplín (např. techniky používané v lékařství). V běžných podmínkách, můžeme používat jen nenáročné techniky, jelikož ostatní, které se využívají na vrcholové úrovni, jsou velmi náročné. K nejčastěji využívaným technikám patří techniky založené na pozorování (evidované pozorování, posuzování a testování) a dotazovací techniky (rozhovor, anamnéza a dotazník) (Dobry, 1988).

Trenér může při diagnostikování využívat pozorování, rozhovory, dokumenty, testy, měření či dotazníky. Při využívání těchto diagnostických prostředků nemusí trenér nutně dbát vždy na standardizaci všech využívaných metod, na rozdíl od vědeckého přístupu (Süss, 2006).

5.2.1 Obecná charakteristika technik založených na pozorování

Hlavním znakem těchto pozorovacích technik, je vnímání zkoumaného jevu zrakem, kdy je charakterizován záměrností, účelností, plánovitostí, soustředěností a aktivností (Dobry, 1988).

Pozorování lze definovat jako druh výběrového, souvislého a kontrolovaného smyslového vnímání, kdy v případě, že tuto činnost provádí trenér, ji označujeme jako záměrnou a tato činnost si vynucuje časové a obsahové vymezení. Vzhledem k tomu, že není v možnostech trenéra zpracovat všechny podněty, musí k pozorování vybrat pouze jednu či více spolu souvisejících činností (Dobry, 1988).

Pokud chceme ve sportovních hrách, aby pozorování vedlo k určitým cílům, je zapotřebí pozorovat jevy v souvislostech, tedy v kontextu jednoho jevu s jevy druhými. Hovoříme o tzv. kontextuálním pozorování (Dobry, 1988).

Základními rysy vědeckého pozorování jsou tyto – přesně vymezen cíl a objekt pozorování, výstižným způsobem jsou vymezeny pozorované jevy, o pozorování se pořizuje záznam, stanovený postup zpracování a analýzy získaných dat (Pelikán 1998).

„Podle Dobrého (1988, s. 117) se vědecké pozorování dělí na přímé a zprostředkované, kvantitativní a kvalitativní, prosté a experimentální“.

Nejdůležitějším pozorováním ve školní tělesné výchově, je pozorování přímé, které není písemně evidované, a které můžeme označit za nejoblíbenější typ diagnostiky v učebním procesu. Toto pozorování umožňuje okamžité reagování na činnost žáků, tudíž je důležité pro poskytování zpětných informací, a možnost okamžitých úprav v organizaci i v obsahu cvičení. Vykazuje znaky průběžné činnosti, a to v tréninkovém procesu i v utkání (Psotta, Velenský M. a kol., 2009).

Méně častou diagnostickou metodou ve školní tělesné výchově, je pozorování přímé, které je písemně evidované. Tato technika vyžaduje čas na evidenci sledovaných jevů, kdy evidence může být v podobě poznámek či číselných údajů, kdy tuto evidenci provádí přímo sám učitel, nebo jiná osoba. Písemné evidování vyžaduje též čas na přípravu, a především na zpracování výsledků (výsledky hodnocení nemůžeme využít okamžitě, ale

s určitým časovým odstupem). Někdy se k získání údajů a následné analýze využívá videozáznam (Psotta, Velenský M. a kol., 2009).

Velkým přínosem písemně evidovaného pozorování je přesnější a objektivnější hodnocení. Získané informace může učitel použít pro lepší pochopení didaktické souvislosti a může mu pomoci zlepšit efektivitu vyučování (Psotta, Velenský M. a kol., 2009).

Další diagnostickou metodou, jejímž základem je testování, je nepřímé pozorování, které se dotýká herně a učebně výkonových projevů zprostředkovaně (Psotta, Velenský M. a kol., 2009).

Ve školní tělesné výchově se zaměřujeme na dovednostně výkonové testy, které jsou zaměřeny na herní činnosti jednotlivců. Testy umožňují srovnávat výkony jednotlivců a to lze využít k individuální motivaci žáků (Psotta, Velenský M. a kol., 2009).

Výsledky pozorování by měly být podkladem pro hodnocení a rozhodování o výběru učiva či dalším postupu v tréninkovém procesu. Trenér se na základě těchto faktických závěrů rozvíjí, vede ho to k tvůrčí práci a učí ho myslet v souvislostech (Velenský, E., a autorský kolektiv, 1978).

5.2.2 Obecná charakteristika dotazovacích technik

Nejvíce používanou výzkumnou metodou je dotazník, zejména při zjišťování pedagogické skutečnosti. Základem této metody je sběr dat, zejména pak informací o názorech či postojích respondenta k daným tématům. Dotazník mívá nejčastěji podobu písemných odpovědí na kladené otázky. Otázky v dotazníku bývají sestaveny tak, aby na ně respondent mohl odpovídat jednoduchou odpovědí ano, ne popřípadě nevím, druhou variantou pak je možnost výběru z možností, či volných odpovědí, případně škálou (Jansa a kol., 2012).

Podstatou dotazovacích technik je kladení otázek a odpovědí na ně, nebo navození určité situace, ve které jednatel o problému vypovídá. V každé otázce je obsaženo pouze určité množství informací, a teprve odpovědí na ni se informace stává úplnou (Dobry, 1988).

Získané informace mohou být objektivní (např. jméno, počet tréninků za rok, výsledek utkání) a subjektivní (např. hodnocení utkání) (Dobry, 1988).

Důležitost je spolehlivost sdělení, kdy tato je ovlivněna úrovní dotazovaného (např. vzdělání, věk) a také snahou dotazovaného podávat pravdivé informace. Spolehlivost také závisí na podmínkách, které zajišťuje vyšetřující. Při přípravě dotazníku by měl vyšetřující dbát na přiměřené množství otázek, zařazení otázek trojího typu (nutné k řešení daného problému, vzniklé nesprávným předpokladem, a ověřující problematiku z více přístupů), stanovení sledu otázek, jasnou formulaci otázek, navození vhodné situace dotazování, a snahu neovlivnit svým přístupem dotazovaného (Dobry, 1988).

Pokud je záměrem ohodnotit výkon hráče nebo družstva, pak klademe důraz u diagnostické techniky, na standardizaci diagnostického prostředku. Mezi tyto standardizované diagnostické prostředky patří objektivnost (nezávislý hodnotitel), spolehlivost, validita (platnost), hospodárnost (především z časového hlediska), citlivost bodovací stupnice (přiměřený počet stupňů, bodů ve škále či stupnici k porovnávání výkonů vyšetřovaných – mezi sebou či s kritériem) (Dobry, 1988).

Při diagnostice ve sportovních hrách musíme zvolit správnou diagnostickou techniku, či prostředek, neboť k vyšetření zvoleného jevu a hodnocení výkonu, se nehodí každá z diagnostických technik. Ve sportovních hrách je diagnostika zaměřena především na hodnocení výkonu hráče či družstva v utkání, a hodnocení v situaci mimo utkání (Dobry, 1988).

5.3 Diagnostika výkonu hráče a družstva mimo utkání

K hodnocení výkonu hráče a družstva mimo utkání používáme více diagnostických technik, než při hodnocení individuálního a týmového herního výkonu. Používáme techniky založené na pozorování a dotazování. Pokud se zaměříme na vyšetřování na vrcholové úrovni, zde se využívají vyšetřovací techniky mnohem náročnější (jak časově, tak i finančně), např. přístrojové měření průběhu výkonu, měření reakce organismu na zatížení, a také náročnější hodnocení – analýza získaných záznamů a jejich porovnání s již známými poznatky (Dobry, 1988).

5.3.1 Evidované pozorování

Základem evidovaného pozorování, které dělíme na hromadné neadresné a adresné, je převážně přímé pozorování, založené na průběžném evidování výskytu vybraných jevů, či vlastností sledované činnosti hráčů nebo družstva. Občas se používá i pozorování zprostředkované (např. z videozáznamu). Podstatou evidovaného pozorování je, že až teprve po skončení činnosti se záznam zpracovává a vyhodnocuje, kdy se zaměřujeme na výskyt četnosti sledovaných znaků, či poměr mezi nimi, a dospíváme k diagnóze (Dobry, 1988).

5.3.2 Technika posuzování

Technika posuzování je proces, v němž hodnotitel přiřazuje jevu určitou hodnotu podle měřítka (škály) a hodnotí konkrétní stanovený záměr. Jedná se o hodnocení na základě dlouhodobějšího poznání a pozorování, a řadíme jej do kategorie kvalitativního hodnocení. Základem tohoto hodnocení, je stanovení pro posuzovaný předmět, určité souvislosti a optimálního počtu stupňů. Nejčastěji se používají hodnoty liché řady, tedy stupně 3, 5, 5, 7, 9 nebo 11, které by měly být jasně charakterizovány a to by mělo usnadnit přiřazení hodnoty. Jelikož zde existuje možnost subjektivního hodnocení a výkladů stupňů, snažíme se objektivnosti přiblížit tím, že hráče hodnotí více osob (Dobry, 1988).

Posuzovací škály můžeme rozdělit na tyto druhy: pořadové a párové srovnání, numerické, grafické a standardizované škály (Dobry, 1988).

Pořadové srovnání se používá, pokud nemůžeme jasně stanovit, o kolik plní zadaný úkol jeden žák lépe, než druhý. Pořadí stanovujeme též s ohledem na budoucí výkon žáka (Dobry, 1988).

Párové srovnání se používá pro srovnání vztahu jednoho žáka ke každému dalšímu v jeho skupině. Výkon žáka posuzujeme z hlediska konkrétního záměru. Hodnocení provádíme přiřazováním hodnot + a - , tím nám vyjde hodnocení žáka (Dobry, 1988).

Podstatou **numerické škály** je hodnocení pomocí přiřazení číselně označené varianty ke zkoumanému jevu. Posuzovatel stanovuje číselnou variantu podle toho, která se mu jeví nejvhodnější. Existuje několik obměn tohoto přístupu, např. bipolární (dvoupólovou) škála, která je charakterizována osobním hodnocením respondenta na číselné škále (dva odlišné póly výpovědí), kdy zaškrtnutím označí svoji odpověď. Další variantou může být podrobný popis nebo obecná charakteristika každé z variant, která může být pro více posuzovaných jevů společná (Pelikán, 2011).

Numerickou škálu, kterou využíváme pro hodnocení žáka, máme většinou pětistupňovou, maximálně ale jedenáctistupňovou. Předem však musíme stanovit, který stupeň označuje pozitivní, a který negativní hodnocení. Občas máme pro výklad stupně škály i jeho slovní charakteristiku (Dobry, 1988).

Grafické škály jsou v podstatě názornější formou numerických škál, kdy své rozhodnutí zaznamenáváme na horizontální přímce, a to s ohledem na předem stanovený význam obou z pólů, nebo umístění výpovědí přímo na škále (Pelikán, 2011).

Tento kombinovaný typ škály může být doplněn o verbální charakteristiku (Dobry, 1988).

Existuje několik variant grafických škál, např. číselné údaje, které přímo na úsečkách rozdělují přímku. Některé z variant, které však mohou působit na přístup posuzovatele, využívají středovou nulu, tedy záporné i kladné hodnoty směrem k oběma pólům. Dalším příkladem grafické škály, jsou přímky, které nejsou označeny mezihodnotami, aby posuzovatel nebyl ovlivňován čísly. Hodnoty se měří v milimetrech (tzv. milimetrový rating), a jsou dány vzdáleností od počátku škály po zvolený bod. Tento způsob má však nevýhodu ve značné pracnosti při zpracování (Pelikán, 2011).

Standardizované škály jsou tvořeny určitými standardy (vzory), které se používají pro srovnání dalších úkazů. Pro hodnocení určitých vlastností se používají standardy konkrétní osoby. Posuzovatelům je vlastnost této osoby již známá a berou jí jako vzor (standard) ke srovnání s posuzovanou osobou. Pro tento postup porovnávání lze vytvořit i vymyšlený standard, který bereme jako normu, a s nímž posuzované osoby srovnáváme (Pelikán, 2011).

Pro stanovení párového porovnání se využívá Thursonova metoda škálování, kdy můžeme stanovit škálové hodnoty a tím při zpracování použít i statistické výpočty (Dobry, 1988).

Ve sportovních hrách při sestavování posuzovaných škál postupujeme tak, že nejdříve hodnotíme pomocí analýzy jednotlivé děje v utkání, herní činnosti, jejichž výsledkem je popis těchto dějů. Dále posuzovatel jednotlivé položky formuluje a hodnotí tak, že je umístí na stupnici ekvivalentních jednotek podle jejich míry kladnosti či zápornosti. Nakonec posuzovatel na základě výběru a uspořádání položek vytvoří verbální popis, který odpovídá jednotlivým škálovým hodnotám (Dobry, 1988).

Závěrem posuzovatel prověřuje posuzovací škály, zda odpovídají předpokládaným či žádoucím výsledkům a stanoveným standardům. Pokud posuzovatel neobdrží žádoucí výsledek, mělo by dojít k úpravě posuzovacích škál, případně i k novému posuzování (Dobry, 1988).

5.3.3 Testovací technika

Nezbytnou součástí tréninkového či vyučovacího procesu je používání testů, kdy pomocí nich zjišťujeme motorický stav sportovců či žáků, a na základě zjištěného docházíme k hodnocení, které je nezbytné pro další tréninkový či vyučovací proces (Měkota, Blahuš, 1983).

Testování je považováno za určitý druh zkoušky, kdy hovoříme o vědecky podložené zkoušce, na základě níž chceme dosáhnout kvantitativního výsledku (Měkota, Blahuš, 1983).

Vlastní testování znamená buď provedení zkoušky, nebo přiřazování čísel – měření. Proces měření pokaždé obsahuje tři složky – objekt měření, výsledek měření a zprostředkující empirické operace. Při měření se objektům měření přiřazují čísla, která reprezentují jejich vlastnosti. Měření tedy můžeme specifikovat jako numerické přiřazování nebo numerické zobrazování, které charakterizujeme jako reprezentační teorie (Měkota, Blahuš, 1983).

Základní jednotkou měrového systému je jedem metr, proto je tento systém nazýván metrickým. Jeho specifickým znakem je dekadické násobení či dělení jednotek. V současné době se však ještě používají některé jednotky nemetrické a nedekadické (např. yard, míle, libra). Motorický výkon je vyjádřen např. počtem opakování pohybového cyklu, nebo počtem úspěchů či neúspěšných pokusů (Měkota, Blahuš, 1983).

Významnou součástí měření, je teorie škál, které jsou charakterizovány určitým uspořádáním číselných – škálových hodnot, které jdou v podstatě přiřazovat k měřeným veličinám (Měkota, Blahuš, 1983).

Škály dělíme na tyto typy: nominální, ordinální, intervalové a poměrové (Měkota, Blahuš, 1983).

Škála nominálního typu představuje jakési pojmenování číslem nebo číslicí (např. čísla hráčů v basketbale na soupisce). Číslice přiřazujeme jednotlivým objektům, ale i celým skupinám. Při hodnocení osob používáme klasifikační systém, který má alespoň dvě kategorie. Pokud třídíme osoby např. v tělesné výchově, používáme kategorie, jako jsou pohlaví, druh sportu atd. Při klasifikaci všem objektům stejné kategorie přiřazujeme stejné číslo, naopak objektům jiné kategorie jiné číslo a každému objektu pak svoje číslo, proto všechny objekty jedné kategorie bereme jako ekvivalent (Měkota, Blahuš, 1983).

Podstatou škál ordinálního typu je sestavení pořadí – žebříčku, kdy na dané škále stanovíme, které číslo je nejlepší a podle toho hodnotíme pořadí a úspěšnost (např. víme, že číslo 2 je lepší, než 3, ale horší, než 1). Nelze však říci, o kolik je někdo horší či lepší, než druhý (Měkota, Blahuš, 1983).

Charakteristikou škál intervalového typu je konstantní jednotka měření, kdy zůstává zachováno i pořadí. Na základě dohody je stanovena jednotka měření, nahodile je stanoven i počáteční – nulový bod (např. kalendář, stupnice pro měření teploty) (Měkota, Blahuš, 1983).

Podstatou poměrových škál je stanovení přirozeného nulového bodu (např. škála měření hmotnosti, délek), tedy pokud určíme nulový výsledek, nedosáhne měřený objekt vlastnosti, která byla měřena (Měkota, Blahuš, 1983).

V teorii rozlišujeme tři druhy měření, a to:

- a) Fundamentální (základní) měření – vztahuje se k extenzivním veličinám (délka, hmotnost, čas) (Měkota, Blahuš, 1983).
- b) Odvozená měření – předpokládá již dříve vykonaná měření (např. plochu nelze změřit bez předchozího změření délky), ale vztahují se k extenzivním či kvazi-extenzivním veličinám (hustota, teplota). Matematickým odvozením dvou nebo více základních veličin získáme informaci o třetí veličině (např. z dráhy a času získáme průměrnou rychlost) (Měkota, Blahuš, 1983).
- c) Asociativní měření – jde o zvláštní typ odvozeného mimofyzikálního měření, kdy je přímo měřená veličina asociována s nepřímo měřitelnou veličinou, či kvalitativní vlastností (Měkota, Blahuš, 1983).

„Testováním rozumíme vědecko-výzkumnou činnost, při níž matematicko-statistickým důkazem kritérií platnosti, spolehlivosti a objektivity zjišťujeme předměty, jevy a procesy, jejichž efektivita má být určena a zevšeobecněna“ (Jetleb a autorský kolektiv, 1982, s. 146).

Pro označení jednotlivce, který je testován, máme označení testovaná osoba, naopak, toho, kdo testuje, označujeme testujícím či examínátorem (zkoušejícím) (Měkota, Blahuš, 1983).

Charakteristikou testu je, že obsah testu i způsob provedení je pro každou testovanou osobu stejný, způsob vyhodnocení výsledků je stejný, proto ho označujeme za standardizovaný (Měkota, Blahuš, 1983).

„Testy jsou přesně stanovené zkoušky, které umožňující srovnatelným způsobem:

- a) zjistit úroveň pohybové výkonnosti, úroveň kondičních a koordinačních schopností a herních dovedností (testy motorické),
- b) zjistit úroveň znalostí nejrůznějšího typu (testy znalostní),
- c) získat představu o tělesném vývoji a rozvoji žáků/hráčů a funkčnímu stavu jejich organismu (testy anatomické, fyziologické),
- d) poznat sociálně psychické charakteristiky žáků/hráčů (testy psychologické, resp. sociálně psychologické)“ (Dobry 1988, s. 127).

Ve školních podmínkách bychom měli používat standardizované testy, nejběžněji se používají motorické testy, kdy jedním testem by měl být měřen jeden faktor, vliv ostatních faktorů by se měl co nejvíce minimalizovat (Dobry, 1988).

Obsahem motorických testů je pohybová činnost, která je vymezena pohybovým úkolem a předem stanovenými pravidly. Testová situace vyvolává nebo navozuje určitý pohybový projev, který zachycujeme a vyvozujeme z něj konečný výsledek (Měkota, Blahuš, 1983).

Každý standardizovaný test, potřebuje standardizované pomůcky (náčiní), standardizovaný postup i stejný popis činnosti pro všechny testované osoby. Zkoušející by měl co nejvíce eliminovat vliv okolního prostředí i své osoby při testování, a vytvořit testovou situaci tak, aby byla opakovatelná jiným zkoušejícím na jiném místě (Měkota, Blahuš, 1983).

Standardizaci můžeme též označit jako souhrn důležitých vlastností testů a norem, kdy nejvýznamnější pro hodnocení se považují údaje o platnosti (validitě) testu a údaje o spolehlivosti (reliabilitě) testu. Na základě těchto údajů můžeme zjistit míru přesnosti výsledků, které nám při testování vyšly (Měkota, Blahuš, 1983).

Motorické testy definujeme jako souhrn pravidel, na základě nichž přiřazujeme čísla pohybovým výkonům nebo řešením, tyto čísla nazýváme testové výsledky, nebo skóre. Testy mohou být buď samostatné, nebo součástí tzv. testové baterie. Pro možnost opakovaného testování k měření připojujeme i některé poznámky (např. místo měření, počasí) (Měkota, Blahuš, 1983).

Testy nám dávají přehled o úrovni herních činností ve standardních podmínkách, proto je dost problematické srovnávat výkony hráčů v testu a v utkání, jelikož se jednotlivé podmínky nedají srovnávat (Velenský, E., a autorský kolektiv, 1978).

Motorické testy, jimiž získáme důležité informace – výsledky pro správné rozhodování a řízení tělovýchovného procesu, jsou často využívány učiteli a trenéry. V praxi se využívají ke kontrole pohybového rozvoje, trénovanosti, fyzické zdatnosti, apod., a prověřování účinnosti vyučovacích či tréninkových metod s tímto testováním souvisejících (Měkota, Blahuš, 1983).

V běžné tělovýchovné praxi je testování a jeho výsledky podstatné pro výběr talentované mládeže či např. studentů tělesné výchovy. Tímto způsobem můžeme též selektovat jedince kondičně oslabené, nebo ty, kteří potřebují zvláštní péči. Naopak ve vrcholovém sportu jsou výsledky testů důležité pro odhad budoucích výkonů ve zvolené disciplíně (Měkota, Blahuš, 1983).

Do testování se zahrnuje i nestálost podmínek vnějšího i vnitřního prostředí (Měkota, Blahuš, 1983).

Při testování může dojít k nahodilým, nebo přirozeným chybám, které mohou vzniknout v důsledku nestálosti podmínek prostředí (např. teplota, osvětlení), nestálosti vlastností testovaných osob (např. význam testu pro jedince, labilita), nestálost zařízení a pomůcek používaných při testování (např. hmotnost míče). Chyby mohou též vzniknout porušením testových pokynů či nepozorností zkoušejícího (špatné čtení výsledků, nesprávným zápisem). Někdy může docházet i k systematickým chybám u všech testovaných, kdy tyto mohou být proměnlivé (např. únava), zejména pak periodické (např. důsledek tréninkových cyklů), nebo konstantní (např. soustavná neobjektivnost) (Měkota, Blahuš, 1983).

Při provedení testování používáme čtyři základní formy organizace, jednak kolektivní testování, současně můžeme testovat všechny osoby, dále skupinové testování, kdy využíváme cvičení na stanovištích, dále testování ve dvojicích, kdy se dvě osoby střídají v tom, kdo provádí test, a kdo kontroluje, a nakonec individuální testování, které využíváme, pokud nemáme dostatek přístrojů na měření či není vhodná přítomnost dalších osob (Měkota, Blahuš, 1983).

Proces testování mívá tři části, tedy úvodní část, kdy testované osoby seznamujeme s cílem a obsahem testování, popisujeme organizaci a stručná pravidla pohybového úkolu, provedeme ukázkou. Poté je prováděn test pod dozorem zkoušejícího, kdy se dbá na dodržování všech standardizačních pokynů, a zajišťujeme stejné podmínky pro všechny testované osoby a kontroluje všechny pomocníky, kteří se na testování podílejí. Testování je zakončeno informací o tom, kdy se mohou testované osoby dovědět o výsledcích testu (Měkota, Blahuš, 1983).

Osoba, která hodnotí podle určitého měřítka, kdy určitému jevu, především motorickým schopnostem či dovednostem, přiznává určitou hodnotu, přičemž ve škole nebo sportovní praxi bývá hodnotící osobou učitel či rozhodčí. Hodnocení můžeme podle účelu rozlišit na dva typy, a to:

- a) Hodnocení sumativní, které označujeme jako hodnocení shrnující či závěrečné, je prováděno na závěr vyučovacího nebo tréninkového procesu (např. semestru, kursu). Hodnotíme, zda bylo dosaženo obecnějších cílů, tedy hodnocení je bráno ze širšího pohledu. Při kladném závěrečném hodnocení je často vydáváno určité osvědčení (např. zápočet, certifikát), kdy podstatné pro jeho vydání je porovnání výsledku s určitou normou. Využívá se při motorickém testování, kdy základem tohoto testování a následně hodnocení jsou testové baterie.
- b) Hodnocení formativní, které je uplatňováno v průběhu vyučovacího či tréninkového procesu, tedy při průběžné kontrole dosažení dílčích cílů (např. písemky, kontrola dovedností). Výsledky formativního hodnocení naznačují, jak daný jedinec zvládá vyučovací či tréninkový proces a jsou důležité i pro další uzpůsobení vyučujícího či tréninkového procesu. Při hodnocení výsledků využíváme srovnání s kritérii, která jsou na výsledcích jiných osob nezávislé, a měly by být stanoveny tak, aby většina jedinců těchto kritérií dosáhla za předpokladu, že mají odborné vedení a přiměřenou praxi. Ve školní praxi není příliš využíváno, jelikož je časově náročnější a musí být pro jeho využívání vytvořeny podmínky (Měkota, Blahuš, 1983).

5.3.4 Rozhovor, anamnéza, dotazník

Charakteristickým znakem rozhovoru je předešlá připravenost schématu, podle kterého probíhá. Důležité při rozhovoru je navození příznivé atmosféry a pocitu důvěry, dále promyšlenost a sled otázek dle odpovědí a jejich kladení dle těchto odpovědí a reagování na ně. Podstatou anamnézy je naslouchání výpovědi jedince, kdy do této výpovědi nezasahujeme. Základním znakem dotazníku je sestavení vybraných otázek, které mají vyvolat odpovědi, které hodnotíme. Při tvoření dotazníku upřednostňujeme otázky uzavřené před otázkami, které umožňují volné odpovědi (Dobry, 1988).

Rozhovor dělíme na nestrukturovaný (volný) a strukturovaný (řízený), kdy nestrukturovaný rozhovor představuje v podstatě každodenní mezilidskou komunikaci, tedy komunikaci, kdy si lidé volně vyměňují vlastní názory a mohou na ně vzájemně reagovat. Rozhovor můžeme ovlivnit zvolením tématu, většinou se však průběh rozhovoru mění na základě vzniklých asociací, tedy dochází k volnému rozhovoru. Nestrukturovaný rozhovor můžeme použít i ve výzkumu, kdy podstatné je navození bližšího kontaktu mezi zkoumanou osobou a výzkumníkem, přičemž díky tomu můžeme získat i informace, které se většinou špatně získávají. Bývají to především osobní informace, které nesmějí být v žádném případě předány jiným osobám či je používat pro jiné účely. Naopak strukturovaný rozhovor je tvořen jiným způsobem. Podstatou strukturovaného rozhovoru je získání odpovědí na otázky předem připravené, kdy se snažíme získat vysvětlení k údajům o sobě již známým. Nejlepší způsob je stanovení základního tématu či problému, a nechat zkoumané osobě volnost vyjádření a následně pak přejít k řízenému rozhovoru, tedy k otázkám výzkumníkem připraveným (Jansa a kol., 2012).

Dotazník se využívá pro zjištění dat a informací o respondentovi, jeho názorů, ale i jeho postojů. Dotazník řadíme mezi nejpoužívanější pedagogické výzkumné techniky, ale můžeme jej použít i v sociologických a psychologických šetřeních. Pro odpovědi je používána písemná forma (Pelikán, 2011).

Baterie otázek dotazníku je sestavována tak, aby na ně jedinec mohl odpovídat buď jednoduchou formou (ano, ne, příp. nevím), nebo souborem otázek, kdy je možné z více odpovědí vybírat tu, která je pro respondenta nejvhodnější (Pelikán, 2011).

Výhodou dotazníku je možnost oslovení velkého počtu respondentů, především pokud jde o získání stanovisek či názorů dotazovaných, a to současně a stejnou formou. Předností tedy je získání údajů, které lze většinou spočítat a počítačově zpracovat množství dat (Pelikán, 2011).

Nevýhodou dotazníku je subjektivita výpovědí, jelikož respondent odpovídá v intencích, které jsme do dotazníku uvedli. Respondent je vlastně nucen vybrat si pouze z variant odpovědí, které měl k dispozici (ne jako, kdyby měl možnost volných odpovědí), přičemž badatel musí tento fakt brát v úvahu. Velmi podstatnou nevýhodou je možnost respondenta přizpůsobit se záměrům zadavatele, tzn., že často odpovídá tak, jak je od něj

očekáváno. Tento stav může být zapříčiněn v důsledku přílišné rozsáhlosti či délky dotazníku, kdy respondent odpovídá bez většího rozmyšlení. Výpovědi pak nejsou plně věrohodné (Pelikán, 2011).

5.4 Diagnostika výkonu hráče a družstva v utkání

Diagnostika výkonu hráče a družstva v utkání patří mezi evidované pozorování adresné, neboť každý hráč je hodnocen zvlášť. Nejpoužívanější metodou je přímé pozorování spojené se záznamem (grafickým, či písemným). V současné době je nejobjektivnější a nejpřesnější prostředek využívaný pro hodnocení výkonu hráče či družstva v utkání videozáznam (Jetleb a autorský kolektiv, 1982).

V každém utkání je individuální i týmový herní výkon jedinečný a neopakovatelný, je tvořen vždy jinými herními činnostmi jednotlivce, herními kombinacemi a herními systémy. Herní výkon ovlivňují, vždy jiné faktory, které mohou být zastupitelné. Díky tomu je hodnocení individuálního i týmového herního výkonu složité a obtížné, jelikož podmínky pro herní výkon se neustále mění. V úvahu též musíme brát fakt, že hodnotit můžeme jen zjevné činnosti hráče a družstva (Dobry, 1988).

Nedílnou součástí práce učitele a trenéra je diagnostika herního výkonu, na základě které mohou získat informace o momentálním herním výkonu jedince, kdy tyto informace jsou podkladem pro zařazení hráče či žáka do týmu, či pro další plánování tréninkového procesu. Diagnostika herního výkonu je též důležitá pro vyhodnocení výukového či tréninkového procesu, kdy na základě takto získaných informací dochází k případnému uzpůsobení tréninkového procesu. V neposlední řadě je diagnostika důležitá pro samotné jedince, kteří tak mají přehled o výsledcích své činnosti (Süss, Buchtel a kol., 2009).

Individuální herní výkon jednotlivce a herní výkon družstva můžeme hodnotit na základě údajů získaných pomocí přímého pozorování a posuzování v utkání, ze zápisu o utkání, z technického záznamu o utkání, ze stenografu utkání a z videozáznamu (Dobry, Velenský E., 1980).

Použití těchto technik poskytuje množství kvalitativních i kvantitativních údajů, které vyžadují znalosti příslušných vědomostí a dovedností, a také dodržování stanovených pravidel (Dobry, Velensky E., 1980).

Pro běžnou diagnózu výkonu družstva a jednotlivců se používá přímé pozorování a posuzování. Díky pozorování zjišťujeme především kvalitu provedení systému hry družstva, dále kvalitu herních kombinací a herních činností jednotlivce, a na základě posuzování můžeme sestavit pořadí jednotlivců podle jejich celkové výkonnosti (Dobry, Velensky E., 1980).

„Zápis o utkání poskytuje údaje o vývoji skóre v jednotlivých minutách, o počtu bodů vstřelených jednotlivými hráči, o úspěšnosti střelby trestných hodů, o počtu osobních chyb, o oddechových časech“ (Dobry, Velensky E., 1980, s. 28).

K zaznamenávání činností jednotlivce slouží zvláštní formulář, tzv. technický záznam, do kterého se zaznamenávají jevy na základě zkušeností, a které jsou předem určeny. Využívá se pro záznam úspěšnosti střelby (z jakého místa a vzdálenosti), ztrát a získání míče v poli, počtu získaných míčů po neúspěšné střele pod košem (v obraně a v útoku), počtu asistencí po úspěšném střeleckém pokusu, atd. (Dobry, Velensky E., 1980).

Pro zachycení kritických případů, které výrazně přispívají či nepřispívají k dosahování bodů, se využívá stenogram utkání. Nejčastěji se pomocí stenogramu zachycují jevy, které souvisí se ztrátou kontroly nad míčem, nebo získání kontroly nad míčem, zejména pak zakončení útočné akce obou soupeřících týmů. Kritické jevy, které se pomocí stenogramu zachycují, musí být snadno pozorovatelné, jednoznačně rozlišitelné a jasně formulované. Na základě analýzy získaných jevů lze získat ukazatele o výkonu jednotlivců i družstva v útoku i v obraně (Dobry, Velensky E., 1980).

Detailní informace o jednotlivcích i družstvu poskytuje videozáznam, který slouží k analýze provedení činností, zapojení hráčů do herního systému, podrobnosti při řešení herních situací, důvodům ztrát míčů, aj. Předem si vymezujeme úkoly a jevy, které chceme videozáznamem sledovat a následně rozebírat a hodnotit (Dobry, Velensky E., 1980).

Většina charakteristik herního výkonu je uskutečňována prostřednictvím kvantitativního (číselného, numerického) vyjádření. Hodnotitel předem stanovuje činnosti, které jsou na základě pozorování písemně zaznamenávány v rámci jejich výskytu v utkání

či soutěži. Poté dochází k matematicko-statistickému zpracování, nebo ke grafickému znázornění, k posouzení výsledků a následnému vyslovení závěrů (Süss, Buchtel a kol., 2009).

Výhodou všech kvantitativních charakteristik a hodnocení herního výkonu je vysoká přesnost, která je ověřena pomocí metod platnosti a spolehlivosti. Další výhodou je možnost srovnání výsledků v dlouhodobějších hlediscích výkonnosti jednotlivců i družstva. Při hodnocení herního výkonu elitních či profesionálních hráčů a družstev využíváme Flanaganovu techniku posuzování kritických případů. Tuto techniku vůbec nepoužíváme pro hodnocení výkonností dětí a mládeže (Süss, Buchtel a kol., 2009).

Nevýhodou všech kvantitativních charakteristik a hodnocení herního výkonu je skutečnost, že v podstatě konstatují to, k čemu v utkání došlo, a ne důvod, proč k tomu došlo. Nejde tedy o zdůvodnění příčin výskytu a efektivitu činností, ale o číselný popis předem stanovených činností. Další nevýhodou je to, že výsledky mají platnost pouze pro určitou soutěž, nelze tedy srovnávat výkony v různých výkonnostních či věkových kategoriích (Süss, Buchtel a kol., 2009).

5.4.1 Hodnocení individuálního herního výkonu

Individuální herní výkon charakterizujeme jako souhrn herních dovedností uskutečněných hráčem v určitém utkání. Počet pozorovaných a posuzovaných jevů závisí na odbornosti a zkušenostech hodnotitele, zejména pak na způsobu pozorování, tedy zda jde o pozorování přímé či zprostředkované, a také na počtu hodnocených hráčů. Pokud chce učitel ohodnotit individuální herní výkon všech žáků během jedné vyučovací hodiny, je to velmi náročné, může se tedy soustředit pouze na určité herní dovednosti žáků. Trenér má výhodu, že může mít více pozorovatelů, kteří z videozáznamu hodnotí postupně výkony všech hráčů. Je předem stanovena určitá osnova, podle které se hodnotí. Pozorovatelé posléze svá hodnocení porovnávají a dochází tak k objektivnímu hodnocení herního výkonu hráčů. Trenér pak tyto podklady studuje a zjišťuje, jak si jednotliví hráči vedli v řešení důležitých herních situací v utkání, v útočných i obranných úkolech, atd. a vyvozuje účast každého hráče na týmovém herním výkonu (Dobry, 1988).

Při posuzování individuálního herního výkonu můžeme postupovat několika způsoby, kdy volíme buď evidované pozorování určitých jevů a jejich následné zpracování, nebo odborné posouzení vybraných jevů podle škály, anebo kombinaci obou uváděných diagnostických technik (Dobry, 1988).

„Individuální herní výkon jako suma herních dovedností můžeme postihnout především pomocí vybraných číselných charakteristik (např. kolikrát hráč vystřelil, s jakou úspěšností, kolikrát zavinul ztrátu míče pro družstvo přestupkem proti pravidlům, chybnou přihrávkou, získal míč pro družstvo, podílel se na vytvoření střelecké situace přihrávkou, křížením, clonou atd.). Číselné charakteristiky mohou být doplněny poznámkami, schématy herních situací, popisem okolností, ve kterých hráč jednal, nebo názorem na pravděpodobnou příčinu hráčova jednání. Můžeme také získat chronologický sled použitých herních činností včetně jejich úspěšnosti. Např. vyhodnocením záznamu zjistíme, že hráčovy přestupky proti pravidlům se kumulují na začátky obou poločasů nebo že s přibývajícimi minutami utkání klesá jeho střelecká úspěšnost“ (Dobry, 1988, s. 135).

Individuální výkon hráče v utkání zaznamenáváme podle určitých ukazatelů, které jsou zachycovány pomocí charakteristik kritických míst činnosti hráče. Můžeme říci, že jsou to takové činnosti, které se podílejí na výkonu celého družstva (např. body, poměr úspěšné a neúspěšné střelby, doskočené míče, asistence, osobní chyby). Část jmenovaných ukazatelů je povinně zaznamenávána v technických zápisech o utkání, zejména v utkáních naší nejvyšší soutěže a všech mezinárodních soutěží (Velenský, E., a kol., 1987).

5.4.2 Hodnocení týmového herního výkonu

Pokud budeme analyzovat výkon družstva, je nutné umět ho ve srovnání se soupeřem zachytit a zaznamenat v objektivních ukazatelích. Tyto ukazatele opět vyjadřujeme číselnými charakteristikami a tvoří základ informací pro řízení (Velenský, E., a kol., 1987).

Hodnocení týmového herního výkonu je náročné, jelikož je hodnocen výkon zvláštní skupiny, jejíž výkon je založen na individuálních herních výkonech všech hráčů družstva, které se vzájemně ovlivňují. Při hodnocení týmového herního výkonu pracujeme

se souhrnnými výsledky všech individuálních herních výkonů, kdy si též všímáme jevů, které se týkají herních systémů, kombinací či vztahů v družstvu. Údaje o týmovém herním výkonu bychom měli porovnávat vzhledem ke stejným údajům o družstvu za zvolené předcházející období. Tyto údaje, porovnáváme a vysvětlujeme, mají charakter kvalitativní, kvantitativní či popisný (Dobry, 1988).

„Ve vrcholné košíkové se používají následující ukazatelé:

- Skóre, poločas.
- Celkový počet kontrol nad míčem/počet úspěšně, alespoň jedním bodem zakončených útoků = celková úspěšnost družstva v procentech.
- Skladba útoků, tj. poměr postupných útoků, rychlých protiútoků a doskočených míčů v útoku – v tomto případě pouze těch, které byly bezprostředně následovány střelbou nebo trestnými hody.
- Úspěšnost postupných útoků.
- Úspěšnost rychlých protiútoků.
- Celková úspěšnost útočného doskakování, tj. počet vlastních neúspěšných hodů na koš ať po střelbě z pole nebo po posledním trestném hodu/počet úspěšně doskočených míčů v útoku, ať po nich následovala úspěšná či neúspěšná střelba, trestné hody nebo nové rozehrání míče přihrávkou od koše.
- Celková úspěšnost obranného doskakování, tj. počet neúspěšných hodů soupeřů, ať z pole, či trestných hodů (počet stažených míčů v obraně).
- Ztráty míčů, tj. počet jakýmkoli způsobem ztracených míčů a jejich procento z celkového počtu kontrol nad míčem.
- Počet a úspěšnost čisté střelby z pole, tj. bez ztrát míčů a bez hodů na koš, při kterých hráč neproměnil, ale byl faulován a házel trestné hody.
- Skladba postupných útoků, tj. finálních akcí zakončených střelbou či trestnými hody
 - a) rozehrávači či křídly,
 - b) středními útočníky“ (Velenský E. a kol., 1987, s. 15-16).

5.4.3 Statistický manuál FIBA

Protože kouči, hráči, média, internetoví uživatelé a fanoušci využívají statistické reporty více a více, je zde zřejmá potřeba sladit metody a definice používané v souborech statistik po celém světě. FIBA poprvé vydala „statistický manuál FIBA“ za účelem informovanosti celého světa. Manuál byl rozeslán všem členům federace FIBA a může být také stažen na www.fiba.com. Je to referenční manuál, který je používán u všech členských federací. (Fiba Assist Magazine, 2005, č. 15).

Konvence

Všechny odkazy na hráče, kouče nebo funkcionáře v této publikaci platí jak pro osoby mužského tak i ženského pohlaví. Toto je nutné v souladu s ostatními FIBA publikacemi pro obtížnosti ve vytváření neutrálních termínů v některých mezinárodních jazycích. V souladu s ostatními FIBA publikacemi jsou hráči na hřišti značeni čísly od 1 do 5. Náhradníci jsou číslováni od 6 do 12. Číslo A značí ofenzivní tým (A1 až A5 jsou útoční hráči). Číslo B značí defenzivní tým (B6 až B12 jsou náhradníci pro obranu týmu) (Fiba Assist Magazine, 2005, č. 15).

Střelba z pole (FGA)

Střelba z pole je přiřazena hráči kdykoliv střílí, hází nebo doklepává míč do soupeřova koše s cílem vstřelit bod/y, a i když se netrefí nebo není tento pokus započítán. Střelecký pokus není připočten střelci, pokud je střela vynulována kvůli nedovolené manipulaci s míčem u ofenzivního hráče.

Proměněný střelecký pokus je započten hráči, kdykoliv jeho pokus vyústí v koš nebo v koš po nedovolené manipulaci s míčem obránce. Když je hráč nebo jakýkoliv z jeho spoluhráčů faulován při střelbě a míč spadne do koše (FGM), pak FGA musí být také započítán. FGA není započítán, když hráč střílí a jeho spoluhráč se dopustí faulu ještě před tím, než míč opustí ruce střelce. Rozhodčí pískne faul a signalizuje, že koš nebo hra následující po písknutí je zrušena. Toto ukazuje, že míč nebyl vystřelen před napadením, takže FGA se neuděluje. Pokud je faul způsoben střelcem nebo hráčem téhož týmu po uvolnění míče ke střele, FGA je započítána, protože střela by se počítala, pokud by byla

úspěšná. Výjimka: FGA se neuděluje, pokud útočník nuluje střelu kvůli nedovolené manipulaci s míčem během letu.

Když je bránící se tým v situaci „pátého týmového faulu“ a obránce fauluje útočníka snažící se vstřelit koš za dva body, může být složité určit, jestli byl míč v době faulu v letu. Rozhodčí přidělí útočnickovi dva přímé hody, buď protože hráč střílel nebo kvůli „pátému týmovému faulu“. Statistik musí dávat dobrý pozor na rozhodčího. V případě že rozhodčí signalizuje, že střela z pole byla zrušena nebo řekne, faul byl před střelbou. Pokud si statistik není jistý, musí udělat rozsudek podle pravidla, že předpokládá, že se stal faul před střelbou a žádný FGA nebude útočnickovi započten.

Pokud si hráč vhodí míč do vlastního týmového koše, body budou započteny kapitánovi soupeřova týmu. Tento kapitán dostane jak FGA tak FGM.

Dopich zahrany útočníkem, se počítá jako FGA (a útočný doskok), jestliže měl hráč dostatečnou kontrolu nad doskokem. Jestliže pokus skončil košem, tato kontrola se předpokládá. Pokud existují pochyby o kontrole hráče nad míčem při doskoku, předpokládá se, že tato kontrola byla dostatečná, když míč po opuštění hráčových rukou trefí obroučku nebo desku.

Blokované střely se počítají jako pokus, když byl útočník ve fázi střelby ještě předtím, než byl míč zablokován. Jestli tu jsou pochyby o úmyslu střílet, předpokládá se, že hráč střílet nechtěl.

Pro naše účely definujeme fázi střílení jako vzestupný anebo dopředný pohyb vstříc koši s úmyslem pokusit se vsítit koš.

Složitost pro statistika nastává, když se má rozhodnout, jestli byla zahrána přihrávka nebo střela. Útočník často simuluje střelbu, ale jeho úmyslem je přihrát na poslední chvíli spoluhráči. Nahození na smeč je často kontroverzní, obzvláště když hráč, který měl míč chytit se o to ani nepokusí. V tomto případě jde míč do držení soupeře a neuděluje se FGA (Fiba Assist Magazine, 2005, č. 15).

Doskoky

Doskok je kontrolovaná obnova držení tzv. živého míče po tom, co se hráč snažil vstřelit koš. Kontrola musí být obnovena ještě před tím, než se míč stane tzv. mrtvým.

Pokud jsou pochyby o kontrole míče, statistik by měl předpokládat, že tam kontrola existovala. Dostřelky se dělí na útočné, obrané a týmové. Dostřelky mrtvého míče se započítávají, pouze když se dělají počítačové statistiky a software automaticky zaznamená dostřelky mrtvého míče.

Obnova kontroly míče může být dosažena následujícími způsoby:

- Být prvním kdo získá míč pod kontrolu, i přes to že se míč dotkl jiných rukou, skákal nebo se kutálel po hrací ploše.
- Plácnutím do míče s úmyslem vsítit koš.
- Plácnutím nebo kontrolovaným odchýlením míče z původní dráhy letu ke spoluhráči.
- Získáváním dostřelky zároveň s hráčem soupeře. Tým soupeře získá míč na základě pravidla – alternativního držení míče. Dostřelka se udělí jednomu z hráčů, který získal míč zároveň a ne tomu, který míč dostřelkoval.

Střela nemusí trefit obroučku nebo desku před dostřelkou, aby byl udělen. Když hráč plácne do míče, který je současně získáván spoluhráčem, musí se učinit rozhodnutí, jestli ono plácnutí bylo kontrolované nebo ne, pak se rozhodne, kdo získá dostřelku. Pokud bylo plácnutí chtěné, dostřelka jde k onomu hráči. Pokud se statistik domnívá, že se hráč pouze snažil odstranit míč z nebezpečného území, dostřelka připadne hráči, který míč získá. Jak už bylo psáno v sekci body z pole, útočník, který se pokusí o dostřelku, po netrefené střele získává útočnou dostřelku a FGA pokud bylo plácnutí do míče kontrolované. Pokud došlo ke vstřelení koše, kontrola se předpokládá. Jestliže existují pochyby o kontrole útočníka, předpokládá se, že tam byla dostatečná kontrola, pokud míč trefil obroučku nebo desku po opuštění hráčových rukou. Střela, která je zablokována bez toho aniž by se míč stal mrtvým, bude zapsána jako dostřelka tomu hráči, který ho získá pod kontrolu okamžitě po bloku. Pamatujte, že míč nemusí trefit obroučku nebo desku, aby byl dostřelka započítán (Fiba Assist Magazine, 2005, č. 15).

Asistence

Asistence je přihrávka vedoucí přímo ke spoluhráči, který ihned posléze skóruje, a pouze pokud skórující hráč reaguje na přihrávku přímým pohybem ke koši. Při skórování může být připsána pouze jedna asistence. I když někdo druhý založí akci končící body,

asistence je vždy pouze poslední přihrávka. Asistence se počítá, když je zahrána přihrávka na spoluhráče, který střílí a skóruje. Střelec musí projevit zjevný a okamžitý zájem o střelbu po chycení míče a udržení tohoto zájmu až do momentu vypuštění střely. Asistence se zapisuje, i když hráč potřebuje chvíli na udržení rovnováhy nebo když provede malou kličku ke skórování a jeho stálým úmyslem bylo vystřelit. Přihrávka hráči v dobré střelecké pozici, který před střelbou zvažuje i jiné možnosti než střelbu, není asistence. Koš je výsledkem akce střelce samotného a ne přihrávajícího hráče. Vzdálenost místa střelby od koše, typ střely a způsob jakým střelec vystřelí, neurčují, jestli přihrávka byla nebo nebyla asistencí. Stejně tak doba driblingu skórujícího hráče není faktorem, pokud jeho snaha nebyla tak velká, že si akci vypracoval svým pohybem a ne přihrávkou od spoluhráče. Přihrávka na hráče na půlce, který dribluje přímo do koše, nebo po úspěšném nahození na smeč, je asistence. Pokud ale útočník bude muset obejít alespoň jednoho obránce, asistence se nepřipisuje. Statistik by měl mít na paměti fakt, že čím víc toho bude muset střelec udělat, aby skóroval, tím je méně pravděpodobné, že přihrávka byla asistencí. Asistence může být připsána i po přihrávce na pivota, který se ale okamžitě musí pokusit o střelbu. Podle definice tedy není přihrávka asistencí, protože byla přímo pod koš, nebo protože byla prostě dobrá. Určujícím faktorem je množství práce, kterou musí střelec vykonat a pohotovost jeho úmyslu skórovat (Fiba Assist Magazine, 2005, č. 15).

Blokované střely

Blok je zapsán hráči, kdykoliv záměrně přeruší dráhu letu FGA (pokusu) a střela je netrefená. Blok je snadno rozlišitelný, protože obránce jasně odrazí a zastaví míč. Míč může i nemusí opustit ruce střelce, aby se blok mohl započítat. Střela může být považována za blokovanou, i když míč před blokem nebyl ve vzduchu. V podstatě se míč ani nemusí nacházet ve výši ramen, aby mohl být blokován. Jak už bylo uvedeno, stav střelby je pro statistiky definován jako vzestupný nebo dopředný pohyb ke koši s úmyslem vsítit koš. V některých případech kdy je míč sražen ještě předtím, než byl v letu, je otázkou, zda to byl zisk, pokud míč skončí v ruce obránců a statistik byl spokojen s tím, že nebyl žádný pokus o střelbu. Pomoc k těmto rozhodnutím, je položit si otázku, „Rozhodl by rozhodčí tak, že by udělil 3 trestné hody útočníkovi, kdyby ho obránce fauloval?“ Pokud ano, tak zapište blok, pokud ne, pak zapište zisk. Statistik musí určit, jestli byla provedena střela a musí pozorně sledovat co se děje s míčem po bloku. Po bloku musí následovat doskok,

jinak bude míč mrtvý. Pokud je míč mrtvý, pak dejte doskok týmu, který se míč snažil získat. Blok by se měl započítat pouze, když je střela odražena tak, že už je zabráněno skórování. Je zřejmé, že pokud střela skončí v koši a obránce se jí dotkl, blok se nezapočítává (Fiba Assist Magazine, 2005, č. 15).

Zisk

Zisk se zapisuje obránci, který svou pozitivní a agresivní akcí donutí soupeře ke ztrátě míče. Zisk se nezapočítává, pokud se míč stane mrtvým a bránící tým dostane míč pod svou kontrolu určením rozhodčího. Obránce může dosáhnout zisku několika způsoby:

- Vzetím míče od soupeře driblujícího nebo držícího míč.
- Přerušením soupeřovy přihrávky.
- Vypíchnutím míče od útočníka a získáním kontroly, nebo odražením přihrávky soupeře: přímo ke spoluhráči, nebo tak že míč je volný a spoluhráči ho získají, nebo tak, že spoluhráč a soupeř uchopí míč současně a výsledkem je „mrtvý míč“ a podle pravidla „alternativního držení míče“ míč případně bránícímu se týmu.

Jediný případ, kdy se může zisk započítat, je, když míč je mrtvý a akce obránce způsobí „mrtvý míč“ a jeho tým vyhraje držení míče díky pravidlu „alternativního držení míče“. K započtení zisku musí být obránce tím, který začne akci, kvůli které soupeř ztratí míč, ne že jen chytne už odražený míč. Například, když útočník omylem hodí míč přímo obránci, který se nemusel ani pohnout k získání míče, zisk se nezapočítá. Pokud je zisk udělen obránci, musí být útočníkovi připsána ztráta. (Opak neplatí – ztráta vždy neznamená, že došlo k zisku. Mohlo dojít k napadení, špatné přihrávce, nebo útočnému faulu). Statistik si musí uvědomit, že míč musí být ztracen, aby mohlo dojít k zapsání zisku. Vypíchnutí nebo odražení míče ke spoluhráči nemusí být kontrolované. Ve všech těchto situacích, hráč, který první odrazil míč a způsobil ztrátu, je odměněn ziskem a ne hráč který získal volný míč (Fiba Assist Magazine, 2005, č. 15).

Ztráty

Ztráta je chybou útočníka, která vede k tomu, že bránící tým získá držení balonu, aniž by se útočící tým pokoušel o koš z pole nebo volný hod, kromě toho, když perioda útoku vyprší bez jakéhokoliv střeleckého pokusu. Jakékoliv útočné provinění hráče bude

mít za následek ztrátu, včetně tří sekund, útočného faulu, nebo dvojitého driblingu. Stejně tak útočná chyba, jako je například přihrávka přímo obráncům, je započítána jako ztráta. Pro statistika je důležité, aby pochopil, kdy má tým míč pod kontrolou, tak aby věděl, že příležitost je ztracena, když je ztracen míč.

Tým má míč pod kontrolou když:

- Hráč onoho týmu drží nebo dribluje se živým míčem.
- Míč je k dispozici pro vhazování z autu.
- Míč je k dispozici týmu poprvé, nebo jen pro trestné hody.
- Míč je přihráván mezi spoluhráči.

Pokud je útočící tým donucen k „mrtvému míči“ akcemi obránce, a výsledkem je pravidlo o „alternativním držení míče“ statistik se řídí těmito pravidly:

- Pokud útočící tým vyhraje držení míče díky pravidlu o „alternativním držení míče“, nic se nezapisuje.
- Pokud bránící se tým získá držení míče díky pravidlu o „alternativním držení míče“, zapisuje se ztráta útočníkovi a zisk obránci, který zapříčinil ztrátu.

Někdy může být složité určit, jestli je přihrávající nebo přijímací hráč zodpovědný za ztrátu, když hráč který přijímá přihrávku, ji nezpracuje. V některých situacích, může být ztráta klasifikována různě vzhledem k situaci. Příkladem je, když špatná přihrávka donutí spoluhráče vystoupit mimo hřiště pro chycení míče. Statistik musí rozpoznat, jak ke ztrátě původně došlo. V tomto příkladu došlo ke ztrátě kvůli špatné přihrávce, takže ztráta se připíše přihrávajícímu hráči (Fiba Assist Magazine, 2005, č. 15).

Osobní a technické fauly

Faul je zapískán hráči podle rozhodnutí rozhodčího. Osobní nebo technické fauly mohou být odpískány hráči, za jeho nesportovnost a nezpůsobilost. Je důležité fauly rozlišovat a počítačová statistika by to měla umožňovat. Fauly musí být zaznamenány stejným způsobem, jako jsou zaznamenány v zápise o utkání. Technické fauly trenéra a lavičky se zapisují trenérovi a nepočítají se do týmových faulů.

Kdykoliv je hráč faulován, je faul připsán jeho oponentovi (Fiba Assist Magazine, 2005, č. 15).

6 DALŠÍ PŘÍKLADY TESTOVÁNÍ A DIAGNOSTIKY HERNÍHO VÝKONU

V této kapitole uvádím další možné příklady výzkumů, které se zabývají testováním a vyhodnocováním pohybového potenciálu hráček a hráčů, a diagnostiky herního výkonu, který se zaměřoval na konkrétní činnosti.

6.1 Kontrola puku v ledním hokeji ve vztahu k úspěšnosti družstva v zápase

Cílem práce bylo zjistit, jestli existují rozdíly v kontrole puku mezi družstvy ledního hokeje ve vztahu k výsledku zápasu.

6.1.1 Metodika

Objektem výzkumného sledování je čas kontroly puku osmi družstev (Slovenska, Česka, Ruska, Lotyšska, Švédsko, Finsko, Německo a Bělorusko), které byli sledované v 11 zápasech na zimních olympijských hrách 2010 ve Vancouveru. Do analýzy bylo zahrnuto 33 třetin, z nichž 24 skončilo vítězstvím jednoho z družstev a 9 třetin, které skončilo nerozhodným výsledkem. V případě remízy se družstva označily jako A a B, přičemž družstvo A bylo v zápise uvedené jako domácí. Na registraci kontroly puku byla použita metoda nepřímého pozorování z DVD záznamu a odborného posuzování. Zaznamenávaly se tyto ukazatele kontroly puku:

- kontrola puku celkem
- kontrola puku v jednotlivých pásmech
- kontrola puku v obranném pásmu
- kontrola puku ve středním pásmu
- kontrola puku v útočném pásmu (Tělesná výchova a sport, 2011, roč. 21, č. 2).

Kontrola puku u družstev se zaznamenávala podle časomíry, která zobrazovala hrací čas zápasu a byla nepřetržitě zobrazena na DVD záznamu. Čas kontroly puku se zaznamenával s přesností na jednu sekundu. Při každé změně kontroly puku u družstev se záznam zastavil a do záznamového archu se zapsal čas, ve kterém došlo k změně kontroly puku. Stejným způsobem se čas zaznamenával i v jednotlivých pásmech. Záznam se zastavoval a čas zapisoval i při přechodu puku z pásma do pásma. Následně se tyto časy po každé třetině spočítali osobně pro každé družstvo a každé pásmo. Suma veškerých časů se musela rovnat 20 minutám, teda čistému hracímu času jedné třetiny (Tělesná výchova a sport, 2011, roč. 21, č. 2).

Kontrolou puku se rozumí taková situace, ve které hráč jednoho z družstev má puk pod kontrolou a následně vykoná vědomou herní činnost (vedení puku, přihrávka, nastřelení puku, obcházení soupeře atd.). V situaci ve které se hráč pouze dotkl puku, ale neučinil vědomou činnost (např. v souboji o puk, zablokování střely vypíchnutí přihrávky), se za kontrolu nepovažovala. Změna kontroly puku se zaznamenala až když družstvo, které puk nemělo, ho získalo pod svoji kontrolu a přešlo z obranné do útočné fáze či naopak, tedy kdy družstvo mělo puk pod kontrolou, ale ztratilo ho a přešlo do obranné fáze hry (Tělesná výchova a sport, 2011, roč. 21, č. 2).

V situacích, ve kterých nebylo jasné, které z družstev má puk pod kontrolou (souboj o puk), se čas kontroly puku zaznamenával tomu družstvu, které mělo puk pod kontrolou v situaci, která této situaci bezprostředně předcházela. Při zpracování a vyhodnocování získaných empirických údajů se kromě základních logických metod – analýzy, syntézy, induktivních a deduktivních postupů uplatnili i základní statistické metody. V tomto výzkumu se využili základní statistické charakteristiky: medián, maximální hodnota a variační rozpětí. Na posouzení rozdílů mezi družstvy se použil neparametrický Mann-Whitneyho U-test. Významnost rozdílů mezi proměnnými se vyhodnocovala na 5% a 1% hladině statistické významnosti (Tělesná výchova a sport, 2011, roč. 21, č. 2).

6.1.2 Výsledky

V kontrole puku v obranném pásmu se významný rozdíl mezi vítězným a poraženým družstvem nezaznamenal. V absolutních hodnotách mělo vítězné družstvo celkem puk pod kontrolou 16 003 sekund (266 minut a 43 sekund), což je o 3 206 sekund (53 minut a 26 sekund) více než poražená družstva. Z hlediska kontroly puku v jednotlivých pásmech měli vítězná družstva v obranném pásmu puk pod svoji kontrolou déle o 337 sekund (5 minut a 37 sekund), ve středním pásmu o 329 sekund (5 minut a 29 sekund). Největší rozdíl mezi vítěznými a poraženými družstvy se projevil v útočném pásmu, kde vítězná družstva měli puk pod svoji kontrolou déle o 2 540 sekund (42 minut a 20 sekund). Ve střední hodnotě za jednu třetinu je rozdíl mezi družstvy v kontrole puku celkem 165 sekund, v kontrole puku v obranném pásmu 12,5 sekundy, ve středním pásmu o 8 sekund a v útočném pásmu 110,5 sekund (Tělesná výchova a sport, 2011, roč. 21, č. 2).

Rozdíl v kontrole puku mezi vítěznými a poraženými družstvy v útočném pásmu je tak velký, že s největší pravděpodobností ovlivňuje i rozdíl v celkové kontrole puku, který je též významný. Na základě toho, že vítězná družstva kontrolují puk v útočném pásmu významně déle než poražená družstva, můžeme konstatovat, že kontrola puku je ve vrcholovém ledním hokeji jednou z podmínek úspěchu družstva v zápase (Tělesná výchova a sport, 2011, roč. 21, č. 2).

V ukazatelích kontroly puku mezi družstvy A a B se nezjistil významný rozdíl. Družstva A měli celkem puk pod kontrolou 5 499 sekund (91 minut a 39 sekund), což je o 198 sekund (3 minuty a 18 sekund) více než družstva B. I z hlediska kontroly puku v jednotlivých pásmech se mezi družstvy zjistil minimální rozdíl. V obranném pásmu to bylo 90 sekund (1 minuta a 30 sekund), ve středním pásmu 10 sekund a v útočném pásmu 118 sekund (1 minuta a 58 sekund) (Tělesná výchova a sport, 2011, roč. 21, č. 2).

6.1.3 Závěr

V třetinách, které skončili vítězstvím jednoho z družstev, se zjistil významný rozdíl ve prospěch vítězného družstva v celkové kontrole puku a v kontrole puku v útočném pásmu. V třetinách, které skončili nerozhodným výsledkem, se mezi družstvy nezjistili rozdíly v celkové kontrole puku, ani v jednotlivých pásmech, čímž se potvrdili výzkumné

předpoklady. Oproti předpokladům se zjistilo, že vítězná družstva mají více puk pod svoji kontrolou i ve středním pásmu než poražená družstva (Tělesná výchova a sport, 2011, roč. 21, č. 2).

Na základě těchto zjištění můžeme konstatovat, že kontrola puku v ledním hokeji, se podobně jako i v jiných invazivních sportovních hrách, jeví jako významný ukazatel herního výkonu družstva. Z hlediska výsledku zápasu je nejdůležitější především kontrola puku v útočném pásmu, která pravděpodobně souvisí se schopností rychle kombinovat na malém prostoru pod tlakem soupeře i následně vyhrávat osobní souboje (Tělesná výchova a sport, 2011, roč. 21, č. 2).

6.2 Porovnání ukazatelů herního výkonu vybraných družstev na MS 2011 v ledním hokeji

Výzkum se věnuje porovnávání vybraných ukazatelů herního výkonu prvních čtyř družstev na MS 2011 v ledním hokeji.

6.2.1 Metodika

Sledované ukazatelé herního výkonu družstva

Útočné ukazatelé herního výkonu družstva:

- efektivita střelby,
- počet střelených gólů,
- počet střeleckých pokusů,
- efektivita hry v početní převaze

Obranné ukazatele herního výkonu družstva:

- úspěšnost zásahů brankáře,
- počet inkasovaných gólů,
- počet inkasovaných střel na branku,
- efektivita hry v oslabení
- počet vyloučení na 2 minuty,
- počet trestných minut (Tělesná výchova a sport, 2011, roč. 21, č. 3).

Kromě dělení na vybrané ukazatele podle fáze hry na útočné a obranné, můžeme tyto ukazatele rozdělit na kvantitativní (počet střeleckých pokusů, střelených a inkasovaných gólů, inkasovaných střel na branku, vyloučení a trestných minut a kvalitativní (efektivita střelby, hra v početní přesile a v oslabení a úspěšnost zásahů brankáře) (Tělesná výchova a sport, 2011, roč. 21, č. 3).

Při výběru těchto ukazatelů se vycházelo z nejčastějších sledovaných tzv. statistických ukazatelů herního výkonu, které uvádí stránka IIHF. Hodnoty se uvádějí v průměrných hodnotách na zápas (Tělesná výchova a sport, 2011, roč. 21, č. 3).

6.2.2 Výsledky

Tabulka č. 1 Ukazatele herního výkonu vybraných družstev na MS 2011 v ledním hokeji

	Družstva	Finsko	Švédsko	ČR	Rusko
	Umístění na MS 2011	1.	2.	3.	4.
Útočné ukazatele	Efektivita střelby (%)	9,9 %	8,9 %	12,4 %	8,5 %
	Počet střelených gólů	3,6	3,6	4,0	2,7
	Počet střeleckých pokusů	35,8	39,8	32,2	31,2
	Efektivita hry v početní převaze (%)	23,8 %	17,8 %	21,9 %	10,3 %
Obranné ukazatele	Úspěšnost zásahů brankáře (%)	94,3 %	93,0 %	94,1 %	89,8 %
	Počet inkasovaných gólů	1,5	2,2	2,0	3,2
	Počet inkasovaných střel na branku	27,1	31,6	32,1	30,4
	Efektivita hry v oslabení (%)	85,7 %	83,3 %	88,9 %	93,3 %
	Počet vyloučených na 2 min.	4,7	4,7	4,22	4,4
	Počet trestných minut	9,3	9,3	9,6*	12,8*

*U počtu trestných minut u družstva Ruska jsou zahrnuté i trestné minuty z vyšších trestů (1 trest na 5 min., 1 trest na 10 min. a 1 trest do konce zápasu). Družstvo ČR inkasovalo 1 vyšší trest na 10 min. Ostatní sledovaná družstva dostala jen tresty na 2 min.

O herním výkonně, o úspěch či neúspěchu družstva rozhoduje mnoho faktorů. Zvolené ukazatele se dají považovat za vysoko korespondující s herním výkonem družstva, avšak nelze tvrdit, že jsou jediné a rozhodující. Mnohokrát se stává, hlavně na krátkodobých turnajích typu MS nebo OH, kde o konečném umístění rozhoduje jediný zápas, že družstvo s lepšími ukazateli herního výkonu se umístí níže než družstva, která mají ukazatele horší.

Toto však neznamená, že sledované ukazatele herního výkonu nemají z hlediska výkonu družstva, či výsledku zápasu výpovědní hodnotu. Ilustrovat to můžeme na týmech Česka (3 místo) a Švédska (2 místo). Družstvo Česka převýšilo družstvo Švédska v sedmi z deseti sledovaných ukazatelů herního výkonu. Taktéž bilance vyhraných a prohraných utkání hovoří ve prospěch Česka. Při rovnocenném počtu odehraných zápasů družstvo Česka vyhrálo 8-krát a prohrálo jen jednou, zatímco družstvo Švédska prohrálo 3-krát a vyhrálo 6-krát. O konečném pořadí obou družstev rozhodl jejich vzájemný semifinálový zápas, který i vzhledem k horším ukazatelům herního výkonu vyhráli Švédové, a to v poměru 5 : 2 (Tělesná výchova a sport, 2011, roč. 21, č. 3).

V celém turnaji dosahovali Češi lepších hodnot v ukazatelích herního výkonu, ale v tomto zápase dominovali Švédové. Rozhodující se ukázali kvalitativní ukazatele, především efektivita střelby a s ní související úspěšnost zákroků brankaře. Češi vystřelili na branku soupeře o 11-krát více, ale jejich efektivita střelby byla pouhých 4,2 % (v celém turnaji 12,4 %), zatímco efektivita střelby Švédů byla v daném zápase 13,5 % (na turnaji 8,9 %). Taktéž ukazatele hry v nerovnoměrném počtu hráčů hovořila ve prospěch Švédského týmu. Zatímco Češi byli vyloučeni 3-krát, Švédové jen jednou. Švédové využili hry v početní převaze 1-krát, Češi ani jednou. Efektivita hry v početní převaze družstva Česka byla po celý turnaj přitom o 4,1 % vyšší než u družstva Švédska (Tělesná výchova a sport, 2011, roč. 21, č. 3).

6.2.3 Závěr

Sledováním a hodnocením ukazatele herního výkonu jednotlivce či družstva zjišťujeme aktuální výkonnost a odhadujeme podstatné a rozhodující faktory výkonu. Jestliže víme, že o úspěchu v zápase rozhoduje např. držení míče, efektivita střelby, úspěšnost řešení herních situací 1 na 1, využívání hry v početní převaze, anebo počet a úspěšnost rychlých protiútoků, můžeme zefektivnit tréninkový proces a docílit tak zvýšení herní výkonnosti. Struktura herního výkonu v ledním hokeji je nesmírně komplikovaná a o vítězství v zápase rozhoduje mnoho faktorů. Na základě tohoto výzkumu musíme konstatovat, že v ledním hokeji o vítězství družstva a jeho umístění v turnaji mohou rozhodovat kvantitativní ukazatele. Ukazuje se ale, že významným faktorem úspěšnosti

družstva jsou také kvalitativní indikátory – efektivita střelby, zásahy brankáře, hra v početní převaze a hra v oslabení (Tělesná výchova a sport, 2011, roč. 21, č. 3).

6.3 Testování a vyhodnocování pohybového potenciálu mladých hráčů basketbalu

Už několik let Fakulta sportu v Lublani systematicky monitoruje pohybové schopnosti elitních Slovinských hráčů a hráček. Vytvořila rozsáhlou databázi, na základě které jsou zavedeny normy pro různé věkové kategorie a hráčské pozice. Toto umožňuje porovnávat různé generace hráčů a hráček a na základě zavedených norem vyhodnocovat výsledky, které dosáhnou v testech (Fiba Assist Magazine, 2008, č. 33).

Od 25 – 30. června 2007 se v Postojna, ve Slovinsku uskutečnil FIBA mezinárodní basketbalový kemp pro hráčky U15. Kemp byl organizován Slovinskou basketbalovou federací. Během tohoto kempu byly testovány nejlepší mladé hráčky z 15 evropských zemí (Česká republika, Slovensko, Řecko, Belgie, Chorvatsko, Itálie, Rumunsko, Finsko, Portugalsko, Nizozemsko, Bulharsko, Rakousko, Wales a Skotsko). Každý stát reprezentovaly 2 elitní basketbalistky, které byly také členkami národních reprezentací příslušných států (Fiba Assist Magazine, 2008, č. 33).

Bohužel, pro časovou tíseň a nabitý harmonogram kempu se nemohly testovat všechny hráčky, které se kempu zúčastnily a využít tak kompletní sadu testů, která se běžně aplikuje při testování mladých Slovinských hráčů a hráček. Redukovaná sada testů, která byla aplikována v kempu, pokrývá základní oblasti morfologicky-motorického potenciálu mladých hráček basketbalu (Fiba Assist Magazine, 2008, č. 33).

Sada testů obsahovala 9 motorických testů. Hráčky každý test absolvovaly třikrát a nejlepší výsledek se započítal do posléze zpracovávaných dat.

Test	Schopnost	Jednotka
Skok do protipohybu	Silová rychlost a pružnost	cm
Hod míčem	Silová a acyklická rychlost	dm
Hod medicinbalem	Výbušná síla	dm
Výskok po doskoku (25cm)	Výbušná síla a pružnost	cm
20 m sprint – vysoký start	Zrychlení a cyklická rychlost	sek
T-test (5+5m)	Hbitost, čas reakce	sek
6x5 m sprint	Hbitost (změna směru 180°)	sek
20m sprint s driblingem	Zrychlení a cykl. rychl. s míčem	sek
6x5 m sprint s driblingem	Hbitost, dribling (změna směru 180°)	sek

Třicet hráček bylo během kempu testováno a osmnáct z nich klasifikováno jako hráčky na pozici rozehrávačky a malého křídla, osm na pozici velkého křídla a malé podkošové hráčky, a čtyři na pozici velké podkošové hráčky. Všechny hráčky byly zdravé a neměly žádná zranění. Jejich průměrný věk byl 14,73 (+/- 0,45) let, tělesná výška 170,38 (+/- 7,36) cm, váha 61,88 (+/- 7,28) kg a v průměru hráli basketbal 4,83 (+/- 1,66) roky (Fiba Assist Magazine, 2008, č. 33).

Výsledky testů jednotlivých hráček byly zpracovány speciální SMMS 1.0 softwarovou aplikací vyvinutou Fakultou sportu. Tato aplikace je založena na více - parametřovém vyhodnocování (Fiba Assist Magazine, 2008, č. 33).

Data jsou analyzována zvláště pro každou hráčku na nejvyšší úrovni stromu (potenciál, morfologický potenciál a motorický potenciál). Poté analýza pokrývá výsledky na nižších úrovních jako je morfologický a motorický potenciál. Ve stromu rozhodnutí, který byl použit, se morfologický potenciál skládal pouze z tělesné výšky. Motorický potenciál byl rozfázován do tří úrovní, a proto jsou data nejprve analyzována na nejvyšší úrovni (kondiční schopnosti, technika a koordinace) a až posléze také na nižších úrovních. Fakulta sportu používá podobné metody ke zpracování a vyhodnocení výsledků testování všech mladých hráčů a hráček Slovinských národních týmů. Použitý rozhodovací strom je

ale více komplexní, zahrnující obsáhlejší sadu motorických, funkčních a psychologicko-sociologických testů a také vyšší normy pro vyhodnocování dosažených výsledků (podle pohlaví, věku a pozice). Výsledky našich studií ukazují, že hráči a hráčky Slovinských národních týmů s vysokými hodnoceními pro morfologicko-motorický potenciál, byly také lepší jako hráči a hráčky obecně (Fiba Assist Magazine, 2008, č. 33).

Praktická část

7 CÍL A ÚKOLY PRÁCE, HYPOTÉZY

Cílem mé práce bylo zjistit u družstva Slavoje BK Litoměřice, které spadá do kategorie starších žáků (U15) a hraje celorepublikovou soutěž v basketbale - ligu starších žáků, jestli se mohou výsledky v testech pohybové výkonnosti, které hráči prováděli během 3 tréninkových jednotek (17. 9. 2012, 26. 11. 2012, 28. 1. 2013), odrážet v individuálních herních výkonech u jednotlivých hráčů daného družstva během mistrovských utkání žákovské ligy U15.

Vzhledem k velkému množství předpokladů, které mohou celkově ovlivnit individuální herní výkon jednotlivých hráčů u daného basketbalového družstva, se domnívám, že výsledky testování pohybové výkonnosti nemohou poskytnout dostatečné informace o veškerých možnostech individuálního herního výkonu u jednotlivých hráčů Slavoje BK Litoměřice.

8 METODIKA PRÁCE

Sledovaný soubor tvořilo deset hráčů družstva starších žáků (U15) Slavoj BK Litoměřice. Hráči byli sledováni ve dvou ukazatelích:

- a) účast v centrálním testování, které proběhlo ve třech tréninkových jednotkách (17. 9. 2012, 26. 11. 2012, 28. 1. 2013)
- b) účast ve 14 mistrovských utkání základní skupiny žákovské ligy starších žáků skupiny A.

Hráči se během svých tří tréninkových jednotek zúčastnili testování, při kterém absolvovali standardní baterii testů. Průběh testování byl plně standardizován, což znamená, že všichni účastníci jsou testováni na jednom místě, používají stejné náčiní, k měření je používána stejná technika (ruční stopky, pásmo), která byla obsluhována stejnou osobou v celém průběhu testu. Výsledky testů byly zpracovány centrálně pomocí jednotné metodiky. Při hodnocení testů pohybové výkonnosti u hráčů Slavoj BK Litoměřice jsem použil techniku posuzování. U této techniky jsem vybral druh: numerické škály, kdy nejlepšímu výkonu jsem přiřadil deset bodů a nejhoršímu výkonu jsem přiřadil jeden bod. Všechny body, které hráči získali během baterie testů, jsem sečetl a poté vytvořil z celkového počtu bodů aritmetický průměr a vyšel mi průměrný počet bodů, který hráči získali v průběhu testu. Baterie testů, která byla předložena hráčům, obsahovala tyto testy: běh 2 x 15m, 5 skok, obranný pohyb, 30m dribling se změnou driblující ruky, přihrávka na přesnost, střelba trestných hodů (30x), střelba v pohybu po přihrávce (30x), běh 6 x 28m. Výsledky testů pohybové výkonnosti jsou uvedeny v tabulkách, které najdeme ve výsledkové části praktické části diplomové práce. Schématické nákresy testů pohybové výkonnosti hráčů a pořízené fotografie z průběhu testování hráčů Slavoj BK Litoměřice nalezneme v příloze.

Výsledky, které nám vyšly z dané baterie testů, jsem porovnával s individuálními herními výkony u jednotlivých hráčů. Individuální herní výkony hráčů jsem zkoumal ze zápasů Slavoj BK Litoměřice. Tento tým se v sezóně 2012/13 účastnil celorepublikové soutěže ligy starších žáků. Výzkum se prováděl v základní fázi této soutěže. Slavoj BK

Litoměřice patřil v základní fázi této soutěže do skupiny A. V této skupině odehrál celkem čtrnáct utkání. Individuální herní výkon hráčů jsem zkoumal na základě přímého terénního pozorování s vytypovaným ukazatelem, kdy individuální herní výkon daných hráčů jsem vyhodnocoval pomocí technického zápisu o utkání. V zápase bylo u hráčů hodnoceno: body celkem, doskoky celkem, bloky, asistence, získané míče, získané fauly, počet neúspěšných střeleckých pokusů, ztracené míče, fauly hráče. Tyto výsledné údaje jsem dosadil do vzorečku a vyšla mi výsledná užitečnost hráče (tzv. rating hráče) v daném zápase.

Vzoreček, podle kterého jsem vypočítal výslednou užitečnost hráče (tzv. rating hráče):

$$(B) + (DC) + (Bl) + (As) + (M+) + (F+) - (S-) - (M-) - (F-)$$

(www.cbf.cz/souteze/vysvetlivky.html)

Do daného vzorečku dosazuji následující hodnoty, které získám během zápasu z hráčova výkonu, a jsou zaznamenány v technickém zápise o utkání.

B – body celkem

DC – doskoky celkem

Bl – bloky

As – asistence

M+ - získané míče

F+ - získané fauly

S- - počet neúspěšných střeleckých pokusů

M- - ztracené míče

F- - fauly hráče

(www.cbf.cz/souteze/vysvetlivky.html)

Výsledky individuálního herního výkonu získané ze 14 mistrovských utkání základní skupiny A žákovské ligy starších žáků U15 přepočítané na rating (užitečnost) hráče během utkání, nalezneme ve výsledkové části praktické části diplomové práce.

8.1 Testování pohybové výkonnosti hráčů basketbalu (U15)

Testování pohybové výkonnosti hráčů proběhlo v hale Slavoje BK Litoměřice celkem třikrát, a to ve dnech 17. 9. 2012, 26. 11. 2012, 28. 1. 2013. Testy byly zaměřené na pohybovou výkonnost u jednotlivých hráčů. Testování se zúčastnilo, vždy během daných tří testů pohybové výkonnosti, celkem deset hráčů, kteří spadají do kategorie starších žáků (U15) Slavoje BK Litoměřice. Tento tým hraje celorepublikovou soutěž, ligu starších žáků. V následujícím textu bych rád upřesnil, jak probíhalo vlastní testování, a jaké mělo základní pravidla. Těmito pravidly se museli řídit všichni hráči, kteří se zúčastnili daného testování. V příloze si můžete prohlédnout schématické nákresy, které se týkají testování pohybové výkonnosti hráčů, které se skládalo z osmi jednotlivých testů. Součástí přílohy jsou také fotografie hráčů, které dokreslují průběh testování jednotlivých hráčů.

Popis k jednotlivým testům pohybové výkonnosti hráčů Slavoje BK Litoměřice

8.1.1 Běh 2 x 15 m

Pomůcky

Dva kužele, ruční stopky, píšťalka.

Provedení

Na povel startéra musí testovaná osoba (dále jen TO) zaujmout postavení v polovysokém atletickém startu těsně za startovní čarou. Na písknutí na píšťalku TO vyráží ke druhému kuželu, který je od prvního vzdálen 15m. Druhého kužele se musí TO dotknout, a poté běží zpátky k prvnímu kuželu (místu startu), kde už pouze probíhá cílovou čarou a nedotýká se cílového kužele. TO se tedy tuto vzdálenost snaží proběhnout v co možná nejkratším čase.

Pravidla

- samotnému testu předchází kvalitní zahřátí a protažení organismu
- stručný výklad pohybového úkolu
- startuje se pouze z polovysokého atletického startu
- startovní povely a měření času se provádí podle atletických pravidel
- startuje se na zvuk píšťalky

- čas zaznamenáváme na ručně měřených stopkách
- hráči běhají jednotlivě
- běží se pouze jednou (pouze v případě podklouznutí, pádu se pokus opakuje)
- podmínky v hale jsou pro všechny TO stejné (osvětlení, teplota vzduchu)
- TO mají na sobě klasické basketbalové oblečení (kraťasy, tričko bez rukávů, basketbalovou obuv).

Záznam

Dosažený čas měříme s přesností na setiny sekundy.

8.1.2 5 skok

Pomůcky

Dva kužele, pásmo.

Provedení

Na povel examinatora se TO postaví před místem odrazu tak, aby u něj nedošlo k přešlapu při následném pokusu. Na pokyn TO může začít provádět danou činnost, která se skládá z pěti snožných odrazů. U posledního dopadu měříme u zadnější paty TO dosažený výkon v metrech. TO se tedy snaží o co nejdelší snožné skoky.

Pravidla

- samotnému testu předchází kvalitní zahřátí a protažení organismu
- stručný výklad pohybového úkolu
- TO zaujme snožné postavení před odrazovou čarou
- TO provádí odrazy pouze snožmo
- měření výkonu se provádí podle atletický pravidel
- výkon zaznamenáváme pomocí pásma
- hráči tuto činnost provádí jednotlivě
- 5 skok se provádí pouze jednou (pouze v případě podklouznutí, pádu se pokus opakuje)
- podmínky v hale jsou pro všechny TO stejné (osvětlení, teplota vzduchu)
- TO mají na sobě klasické basketbalové oblečení (kraťasy, tričko bez rukávů, basketbalovou obuv).

Záznam

Pomocí pásma s přesností na setiny metru.

8.1.3 Obranný pohyb

Pomůcky

Tři kužele, ruční stopky, píšťalka.

Provedení

Ve vymezeném území si vytvoříme pomocí kuželů trojúhelník. Dva kužele jsou umístěny na čáře trestného hodu a jsou vzdálené od sebe 4m. Ve spodní části vymezeného území ve vzdálenosti 4m je umístěn třetí kužel. Na pokyn examinátora se TO postaví do základního obranného postoje za dolní kužel. Na písknutí do píšťalky se TO pohybuje po trojúhelníku o stranách 4m v obranném pohybu a každého kužele se musí dotknout jednou horní končetinou. Celkem TO musí tuto trasu opakovat třikrát. Při protnutí cílového kužele se TO nedotýká kužele, pouze protne pomyslnou cílovou čáru v obranném pohybu. TO se tedy tuto vzdálenost snaží v obranném pohybu překonat v co možná nejkratším čase.

Pravidla

- samotnému testu předchází kvalitní zahřátí a protažení organismu
- stručný výklad pohybového úkolu
- TO zaujme startovní pozici v základním obranném postoji za spodním kuželem
- startovní povely a měření času se provádí podle atletických pravidel
- startuje se na zvuk píšťalky
- TO se v obranném pohybu přesouvá od jednotlivého kužele k dalšímu a vždy se každého kužele musí dotknout jednou horní končetinou s výjimkou posledního kužele v cíli, kdy pouze protne cílovou čáru v obranném pohybu
- čas zaznamenáváme na ručně měřených stopkách
- hráči se pohybují v obranném pohybu jednotlivě
- běží se pouze jednou (pouze v případě podklouznutí, pádu se pokus opakuje)
- podmínky v hale jsou pro všechny TO stejné (osvětlení, teplota vzduchu)
- TO mají na sobě klasické basketbalové oblečení (kraťasy, tričko bez rukávů, basketbalovou obuv).

Záznam

Dosažený čas měříme s přesností na setiny sekundy.

8.1.4 Dribling se změnou driblující ruky (30m)

Pomůcky

Jedenáct kuželů, ruční stopky, píšťalka, basketbalový míč.

Provedení

Vlastní test provádíme na úhlopříčce basketbalového hřiště. TO osoba stojí v polovysokém atletickém startu mezi dvěma startovními kužely a u pravého boku drží basketbalový míč. Na písknutí na píšťalku TO vyrazí driblingem k prvnímu kuželu. Úkolem TO je mezi dvěma kužely provést dva driblingy a poté provést změnu směru a změnu driblující ruky. TO pro proběhnutí celého slalomu protne cílovou čáru a čas se zastaví. TO se tedy tuto vzdálenost snaží proběhnout v co možná nejkratším čase, a co nejpřesněji.

Pravidla

- samotnému testu předchází kvalitní zahřátí a protažení organismu
- stručný výklad pohybového úkolu
- startuje se pouze z polovysokého atletického startu, kdy basketbalový míč má TO u pravého boku
- TO stojí na startu mezi dvěma startovními kloboučky a první klobouček míjí po své pravé paži
- cílovou metou TO osoby pouze probíhají
- startovní povely a měření času se provádí podle atletických pravidel
- startuje se na zvuk píšťalky
- TO musí mezi dvěma kužely provést minimálně dva driblingy a poté změnu směru a změnu driblující ruky
- čas zaznamenáváme na ručně měřených stopkách
- hráči běhají jednotlivě
- pohyb se provádí jednou (pouze v případě podklouznutí, pádu se pokus opakuje)
- podmínky v hale jsou pro všechny TO stejné (osvětlení, teplota vzduchu, basketbalový míč)

- TO mají na sobě klasické basketbalové oblečení (kraťasy, tričko bez rukávů, basketbalovou obuv).

Záznam

Dosažený čas měříme s přesností na setiny sekundy.

8.1.5 Příhrávky na přesnost

Pomůcky

Dva kužele, terč, basketbalový míč, pásmo, píšťalka, lepicí páska.

Provedení

TO stojí čelem ke stěně, ve vzdálenosti 4m od stěny, na které je umístěn terč. TO drží basketbalový míč v tzv. „trojím ohrožení“. Na výzvu examinátora (písknutím do píšťalky) začne TO opakovaně házet míč do vymezené plochy terče. Terč má tři barvy a každá barva je jinak ohodnocena. Nejlépe je ohodnocena barevná plocha nejbližší středu terče. Každá TO má celkem deset pokusů. Examinátor počítá celkové dosažení bodů, které může TO získat v průběhu tohoto testu. Snaho TO je dosažení co největšího množství bodů.

Pravidla

- samotnému testu předchází kvalitní zahřátí a protažení organismu
- stručný výklad pohybového úkolu
- terč je pověšen na zeď (střed je ve výšce 1,55m nad zemí)
- hráč stojí od terče ve vzdálenosti 4m
- každý hráč má 10 pokusů
- hráč musí tuto činnost provádět příhrávkou obouruč trčením
- na terči jsou vyznačené 3 barvy
- každá barva je jinak barevně ohodnocena
- střed za 5 bodů (modrá barva), prostředek terče za 3 body (zelená barva), vnějšek terče za jeden bod (červená barva)
- počítáme dosažené body u TO
- hráči házejí na terč jednotlivě
- podmínky v hale jsou pro všechny TO stejné (osvětlení, teplota vzduchu, terč, basketbalový míč)

- TO mají na sobě klasické basketbalové oblečení (kraťasy, tričko bez rukávů, basketbalovou obuv).

Záznam

Examinátor počítá celkové body podle úspěšných zásahů TO do teče.

8.1.6 Běh 6 x 28m

Pomůcky

Čtyři kužele, ruční stopky, píšťalka.

Provedení

Na povel startéra musí TO zaujmout postavení v polovysokém atletickém startu těsně za startovní čarou. Na písknutí na píšťalku TO vyrazí ke druhému kuželu, který je od prvního kužele vzdálen 28m. U každé změny směru pohybu se musí TO dotknout kužele, poté musí běžet zpátky k prvnímu kuželu (startovnímu). Celkem 6x. V poslední rovince se TO kužele nedotýká a cílovou čarou pouze probíhá. TO se tedy tuto vzdálenost snaží proběhnout v co možná nejkratším čase.

Pravidla

- samotnému testu předchází kvalitní zahřátí a protažení organismu
- stručný výklad pohybového úkolu
- startuje se pouze z polovysokého atletického startu
- startovní povely a měření času se provádí podle atletických pravidel
- startuje se na zvuk píšťalky
- čas zaznamenáváme na ručně měřených stopkách
- hráči běhají po dvojicích (každý hráč má k dispozici polovinu basketbalového hřiště)
- běží se pouze jednou (pouze v případě podklouznutí, pádu se pokus opakuje)
- podmínky v hale jsou pro všechny TO stejné (osvětlení, teplota vzduchu)
- TO mají na sobě klasické basketbalové oblečení (kraťasy, tričko bez rukávů, basketbalovou obuv).

Záznam

Dosažený čas měříme s přesností na setiny sekundy.

8.1.7 Střelba trestných hodů

Pomůcky

Basketbalový míč, basketbalový koš ve výši stanovené pravidly basketbalu.

Provedení

TO se postaví na čáru trestného hodu. Pomocník se postaví pod koš a doskakuje střelecké pokusy a znovu přihrává TO, která střílí celkem deset trestných hodů za sebou. Po deseti vystřelených trestných hodech si dvojice vymění své role a z TO se stává pomocník (podavač míčů) a z pomocníka se stává TO, která opět střílí deset trestných hodů. Tento cyklus se opakuje celkem 3x, dokud oba nevystřelí celkem třicet trestných hodů. Po absolvování střelby nahlásí TO počet proměněných trestných hodů examinátorovi. TO se snaží z třiceti střeleckých pokusů z čáry trestného hodu, dát co největší počet košů.

Pravidla

- samotnému testu předchází kvalitní zahřátí a protažení organismu
- stručný výklad pohybového úkolu
- střelba trestných hodů se provádí podle pravidel basketbalu
- TO vystřelí celkem třicet trestných hodů ve třech sériích po deseti pokusech
- pomocník doskakuje střelecké pokusy TO a následně přihrává střelci, který následně opět střílí z čáry trestného hodu (po deseti pokusech si své pozice vymění)
- pomocník počítá úspěšné střelecké pokusy TO
- po absolvování všech třiceti pokusů nahlásí TO počet úspěšných hodů z čáry trestného hodu
- podmínky v hale jsou pro všechny TO stejné (osvětlení, teplota vzduchu)
- TO mají na sobě klasické basketbalové oblečení (kraťasy, tričko bez rukávů, basketbalovou obuv).

Záznam

Do protokolu zaznamenáme počet úspěšných střeleckých pokusů z čáry trestného hodu.

8.1.8 Střelba v pohybu

Pomůcky

Basketbalový míč, basketbalový koš ve výši stanovené pravidly basketbalu, šest kuželů, píšťalka.

Provedení

TO se postaví k první metě, bez míče. Pomocník se postaví pod koš s míčem. Pomocník má za úkol doskakovat míče, které jsou vystřeleny TO, a po doskočení je znovu přihrává TO. Na pokyn examinátora se TO rozběhne od první mety ke druhé, kde přijme přihrávku od pomocníka a následně vystřelí na koš. Pomocník vystřelený míč doskočí a TO se mezitím přesune k první metě. TO osoba tedy běhá mezi dvěma střeleckými metami. U každé mety vystřelí pět pokusů. Celkem má tedy deset pokusů. Po deseti střelách si dvojice vymění role a z TO se stává pomocník (podavač míčů) a z pomocníka se stává TO, která opět střílí deset střeleckých pokusů mezi dvěma metami. Tento cyklus se opakuje celkem 3x, dokud oba nevystřelí třicet střeleckých pokusů. Každých deset střel se střílí z jiných střeleckých pozic. Po absolvování střelby nahlásí TO počet proměněných střel examinátorovi. TO se snaží z třiceti střeleckých pokusů ze třech různých pozic, dát co největší počet košů.

Pravidla

- samotnému testu předchází kvalitní zahřátí a protažení organismu
- stručný výklad pohybového úkolu
- způsob střelby není určen (TO může střílet ve výskoku, z místa, čisté či koše o desku)
- TO střílejí celkem 3x10 pokusů
- TO mají určené tři pozice
- střílející TO běhá mezi dvěma metami (kloboučky)
- pomocník doskakuje a přihrává střelci
- první pozice je na levé straně útočné poloviny hřiště (nulový úhel a levý horní roh vymezeného území)
- druhá pozice je na útočné poloviny hřiště mezi pravým a levým horním rohem vymezeného území

- třetí pozice je na pravé straně útočné poloviny hřiště (nulový úhel a pravý roh vymezeného území)
- TO vybíhá od jedné mety (kloboučku) a běží ke druhé metě (kloboučku), zde dostává přihrávku od pomocníka a střílí, následně běží ke druhé metě a po opětovné přihrávce od pomocníka opět střílí na koš (a tak dále)
- celkem na jedné pozici musí TO vystřelit deset střeleckých pokusů
- pomocník počítá úspěšné střelecké pokusy TO
- po absolvování všech třiceti pokusů nahlásí TO počet úspěšných střeleckých pokusů examinátorovi
- podmínky v hale jsou pro všechny TO stejné (osvětlení, teplota vzduchu)
- TO mají na sobě klasické basketbalové oblečení (kraťasy, tričko bez rukávů, basketbalovou obuv).

Záznam

Do protokolu zaznamenáme počet úspěšných střeleckých pokusů ze třech různých pozic.

9 VÝSLEDKY

V této kapitole popisují výsledky mého výzkumu, který se skládal z testů pohybové výkonnosti hráčů a z hodnocení individuálního herního výkonu hráčů Slavoj BK Litoměřice.

9.1 Výsledky testů pohybové výkonnosti hráčů Slavoj BK Litoměřice

Tabulka č. 2 - Test pohybové výkonnosti ze dne 17. 9. 2012

Jméno	Výška (cm)	Váha (kg)	2x15 m (s)	5-ti skok (m)	Obranný pohyb (s)	30m dribling se změnou driblující ruky (s)	Přihrávka na přesnost (počet bodů)	Střelba TH (30x) (počet úspěšných pokusů)	Střelba v pohybu (po přihrávce) (30x) (počet úspěšných pokusů)	6x28 m (s)
P. M.	183	64	6,10	12,55	13,36	9,84	37	17	16	32,43
D. K.	180	60	6,29	11,30	13,28	8,54	46	21	16	34,28
T. J.	160	50	6,96	9,35	15,80	9,30	44	17	10	38,70
V. K.	173	56	6,54	11,20	13,98	9,58	26	15	16	35,23
D. B.	178	62	6,20	11,10	14,58	9,63	39	18	14	33,28
P. B.	185	65	6,12	10,45	14,76	10,15	30	19	14	32,91
P. V.	164	48	6,94	9,40	19,84	9,42	36	10	13	37,50
D. Ž.	190	67	6,15	11,05	14,45	10,45	38	23	16	34,04
M. S.	185	59	5,97	12,60	14,40	9,51	33	13	15	33,05
J. T.	173	52	5,99	10,20	14,73	9,21	41	18	20	34,68

Tabulka č. 3 - Bodové ohodnocení testu pohybové výkonnosti ze dne 17. 9. 2012

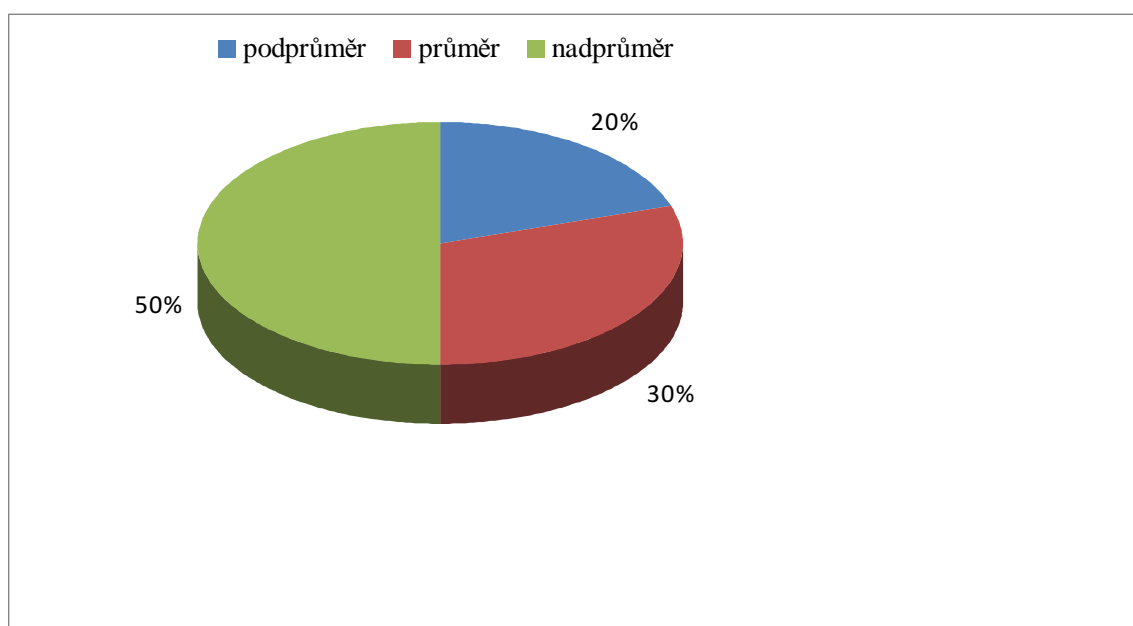
Jméno	2x15 m	5-ti skok	Obranný pohyb	30m dribling se změnou driblující ruky	Přihrávka na přesnost	Střelba TH (30x)	Střelba v pohybu (po přihrávce) (30x)	6x28 m	Body celkem	Průměr	Směrodatná odchylka
P. M.	8	9	9	3	5	5	9	10	58	7,25	2,51
D. K.	4	8	10	10	10	9	9	5	65	8,13	2,19
T. J.	1	1	2	8	9	5	1	1	28	3,50	5,04
V. K.	3	7	8	5	1	3	9	3	39	4,88	3,41
D. B.	5	6	5	4	7	7	4	7	45	5,63	1,45
P. B.	7	4	3	2	2	8	4	9	39	4,88	3,29
P. V.	2	2	1	7	4	1	2	2	21	2,63	3,26
D. Ž.	6	5	6	1	6	10	9	6	49	6,13	2,88
M. S.	10	10	7	6	3	2	5	8	51	6,38	3,11
J. T.	9	3	4	9	8	7	10	4	54	6,75	2,76

První testování pohybové výkonnosti hráčů BK Slavoje Litoměřice U15 proběhlo ještě před začátkem základní části žákovské ligy skupiny A v pondělí dne 17. 9. 2012 během klasické tréninkové jednotky. Testování se zúčastnilo deset hráčů daného týmu. Každému hráči byly vysvětleny základní pravidla a průběh daného testování. Hráči k testování přistoupili velmi zodpovědně, a můžu prohlásit, že mezi hráči propukla zdravá soutěživost. Po absolvování osmi dílčích testů došlo na vyhodnocení prvního testu pohybové výkonnosti u hráčů. V každém jednotlivém testu je možné získat maximálně deset bodu a minimálně lze získat v jednotlivém testu jeden bod. Celá testová baterie se skládala z osmi testů a hráči tedy mohli získat v testu maximálně 80 bodů. Minimální

bodová hodnota, kterou mohli hráči v průběhu testu získat, byla 8 bodů. Vzhledem k tomuto bodovému rozpětí jsem zvolil průměrnou hodnotu v testu 35 – 45 bodů. Do této hranice spadají tři hráči, kteří získali v daném testu celkem (39, 39, 45 bodů). Pod tímto průměrem se ocitli dva hráči, kteří docílili v prvním testu celkem (21, 28 bodů). Nad průměrnou hranicí se ocitlo celkem pět hráčů daného družstva. Tyto hráči získali celkem v testu (49, 51, 54, 58, 65 bodů) (viz. graf č. 1). Pokud bychom převedli výsledky testů na průměrnou bodovou hodnotu z každého testu, tak nejlepší hráč z každého testu získal 8,13 bodů. Na druhou stranu nejhorší hráč získal z každého dílčího testu tuto průměrnou bodovou hodnotu 2,63 bodů.

Rozpětí mezi nejlepším a nejhorším výkonem v testu pohybové výkonnosti činí v celkové bodové hodnotě 44 bodů. Pokud se podíváme na rozpětí výkonu z průměrné hodnoty získané z každého testu z osmi dílčích testů, jedná se o hodnotu 5,5 bodů.

Graf č. 1 – Stav bodového ohodnocení hráčů k testu pohybové výkonnosti z tabulky č. 3

Tabulka č. 4 - Test pohybové výkonnosti ze dne 26. 11. 2012

Jméno	Výška (cm)	Váha (kg)	2x15 m (s)	5-ti skok (m)	Obranný pohyb (s)	30m dribling se změnou driblující ruky (s)	Přihrávka na přesnost (počet bodů)	Střelba TH (30x) (počet úspěšných pokusů)	Střelba v pohybu (po přihrávce (30x) (počet úspěšných pokusů)	6x28 m (s)
P. M.	183	64	5,82	11,30	15,02	8,36	38	23	16	31,85
D. K.	180	60	6,15	11,85	13,49	8,74	34	18	15	33,91
T. J.	160	50	6,62	9,15	16,34	9,56	36	15	13	37,21
V. K.	173	56	5,98	11,90	14,52	10,03	40	16	18	34,01
D. B.	178	62	5,92	11,80	14,59	9,06	32	17	20	32,12
P. B.	185	65	5,91	11,25	15,16	10,50	42	15	19	33,15
P. V.	164	48	6,82	9,55	18,30	8,95	36	13	12	36,93
D. Ž.	190	67	6,42	10,50	13,80	9,07	39	24	17	33,48
M. S.	185	59	5,89	12,65	14,36	9,26	35	19	16	32,18
J. T.	173	52	6,30	10,95	14,71	8,46	35	20	17	34,47

Tabulka č. 5 - Bodové ohodnocení testu pohybové výkonnosti ze dne 26. 11. 2012

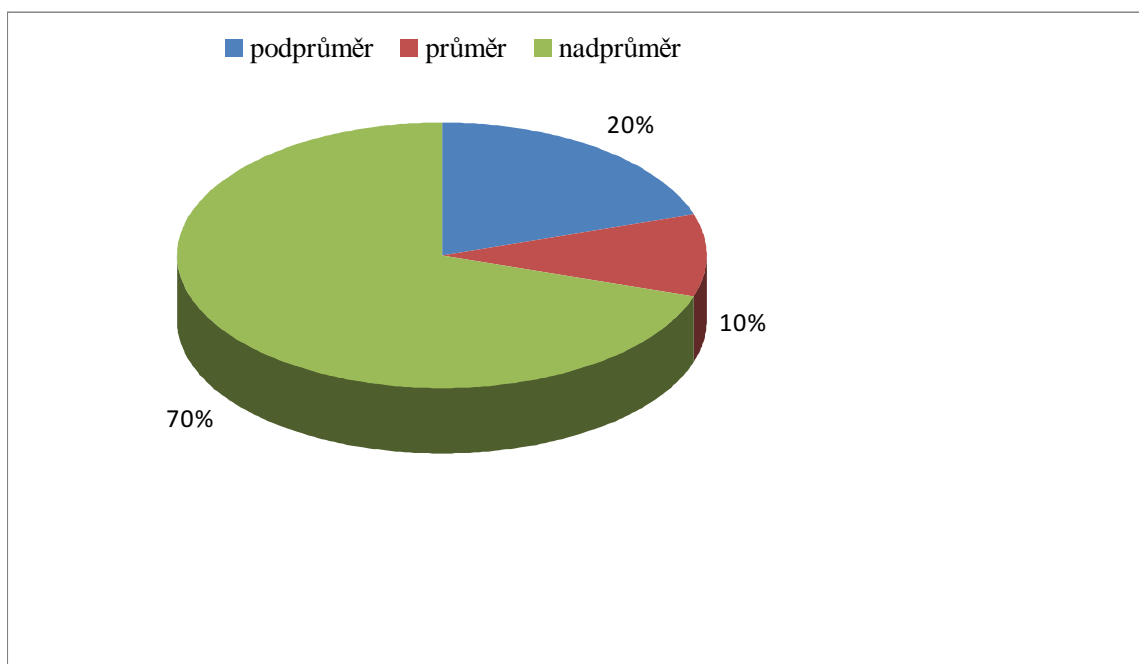
Jméno	2x15 m	5-ti skok	Obranný pohyb	30m dribling se změnou driblující ruky	Přihrávka na přesnost	Střelba TH (30x)	Střelba v pohybu (po přihrávce (30x))	6x28 m	Body celkem	Průměr	Směrodatná odchylka
P. M.	10	6	4	10	7	9	5	10	61	7,63	2,33
D. K.	5	8	10	8	2	6	3	5	47	5,88	2,94
T. J.	2	1	2	3	6	3	2	1	20	2,50	2,68
V. K.	6	9	7	2	9	4	8	4	49	6,13	2,77
D. B.	7	7	6	6	1	5	10	9	51	6,38	2,85
P. B.	8	5	3	1	10	3	9	7	46	5,75	3,58
P. V.	1	2	1	7	6	1	1	2	21	2,63	3,99
D. Ž.	3	3	9	5	8	10	7	6	51	6,38	2,74
M. S.	9	10	8	4	4	7	5	8	55	6,88	2,32
J. T.	4	4	5	9	4	8	7	3	44	5,50	2,49

Druhé testování pohybové výkonnosti hráčů BK Slavoj Litoměřice U15 probíhalo v průběhu základní části žákovské ligy skupiny A. Testování proběhlo opět v pondělí, a to dne 26. 11. 2012 během klasické tréninkové jednotky. Testování se zúčastnilo deset hráčů daného týmu. Každému hráči byly opět vysvětleny základní pravidla a průběh daného testování. Hráči opět k testování přistoupili velmi zodpovědně a můžu prohlásit, že mezi hráči propukla zdravá soutěživost. Jelikož tento test hráči dělali už podruhé, byl pro ně v mnoha ohledech lehčí a věděli, co na ně v jednotlivých testech čeká. Po absolvování osmi dílčích testů došlo na vyhodnocení druhého testu. V každém jednotlivém testu bylo opět možné získat maximálně deset bodu a minimálně jeden bod. Opět hráči mohli získat v testu maximálně 80 bodů. Minimální bodová hodnota, kterou mohli hráči v průběhu testu získat, byla 8 bodů. Vzhledem k tomuto bodovému rozpětí jsem zvolil průměrnou hodnotu v testu 35 – 45 bodů. Do této hranice spadá jeden hráč, který získal v daném testu celkem (44 bodů). Pod daným průměrem se ocitli opět dva hráči, kteří docílili ve druhém testu celkem (20, 21 bodů). Nad průměrnou hranicí se ocitlo celkem sedm hráčů daného družstva, tito hráči celkem získali ve druhém testu (46, 47, 49, 51, 51, 55, 61 bodů) (viz. graf č. 2).

Pokud bychom převedli výsledky testů na průměrnou bodovou hodnotu z každého testu, tak nejlepší hráč z každého testu získal ve druhém testování 7,63 bodů. Na druhou stranu nejhorší hráč získal z každého dílčího testu průměrnou bodovou hodnotu 2,5 bodů. Pokud bychom porovnávali první test s druhým, tak zjistíme, že více hráčů se ocitlo s nadprůměrnou bodovou hodnotou, ale na druhou stranu musíme přiznat, že minimálně dva hráči se do této kategorie dostali opravdu je o několik bodů (46, 47 bodů z daného testu). Můžeme si povšimnout i toho, že došlo k poklesu průměrného bodového ohodnocení z každého testu. V prvním testu nejlepší hráč získal z každého testu 8,13 bodů a ve druhém testování z každého testu už pouze 7,63 bodů. I ve spodní hranici došlo k poklesu, kdy v prvním testování hráč získal z každého testu 2,63 bodů a ve druhém testování to bylo pouze 2,5 bodu. Takže se sice ve druhém testování pohybové výkonnosti zvětšilo množství hráčů, kteří získali nadprůměrné bodové hodnoty, ale maximální výkon se nám ve druhém testování snížil. V průběhu druhého testování došlo i k poklesu minimálních bodových hodnot.

Rozpětí mezi nejlepším a nejhorším výkonem v testu pohybové výkonnosti činí v celkové bodové hodnotě 41 bodů. Pokud se podíváme na rozpětí výkonu z průměrné hodnoty získané z každého testu z osmi dílčích testů, jedná se o hodnotu 5,13 bodů.

Graf č. 2 - Stav bodového ohodnocení hráčů k testu pohybové výkonnosti z tabulky č. 5

Tabulka č. 6 - Test pohybové výkonnosti ze dne 28. 1. 2013

Jméno	Výška (cm)	Váha (kg)	2x15 m (s)	5-ti skok (m)	Obranný pohyb (s)	30m dribling se změnou driblující ruky (s)	Přihrávka na přesnost (počet bodů)	Střelba TH (30x) (počet úspěšných pokusů)	Střelba v pohybu (po přihrávce (30x) (počet úspěšných pokusů)	6x28 m (s)
P. M.	183	64	5,78	11,45	14,18	8,96	39	21	19	31,79
D. K.	180	60	6,10	12,30	13,45	8,79	43	19	21	33,29
T. J.	160	50	7,01	10,80	16,70	9,35	34	20	18	36,92
V. K.	173	56	6,58	9,85	15,40	9,34	35	18	17	35,72
D. B.	178	62	6,45	12,58	14,25	8,88	38	17	20	34,58
P. B.	185	65	6,35	11,50	15,25	11,38	41	19	16	33,18
P. V.	164	48	6,53	10,50	16,71	9,92	42	18	14	37,26
D. Ž.	190	67	6,34	11,60	15,42	9,47	40	17	15	36,98
M. S.	185	59	6,41	12,35	13,75	10,25	36	22	14	34,25
J. T.	173	52	6,48	11,40	15,62	9,53	34	21	18	34,46

Tabulka č. 7 - Bodové ohodnocení testu pohybové výkonnosti ze dne 28. 1. 2013

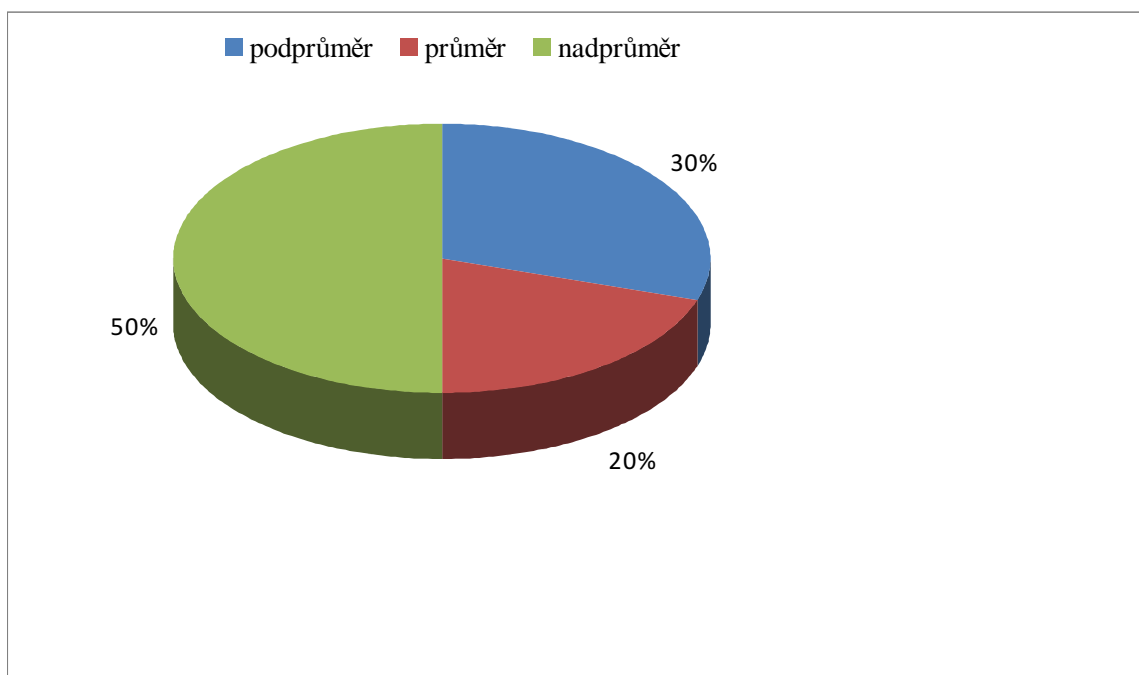
Jméno	2x15 m	5-ti skok	Obranný pohyb	30m dribling se změnou driblují cí ruky	Přihrávka na přesnost	Střelba TH (30x)	Střelba v pohybu (po přihrávce) (30x)	6x28 m	Body celkem	Průměr	Směrodatná odchylka
P. M.	10	5	8	8	6	9	8	10	64	8,00	1,66
D. K.	9	8	10	10	10	6	10	8	71	8,88	1,29
T. J.	1	3	2	6	2	7	7	3	31	3,88	3,25
V. K.	2	1	5	7	3	4	5	4	31	3,88	2,53
D. B.	5	10	7	9	5	2	9	5	52	6,50	2,83
P. B.	7	6	6	1	8	6	4	9	47	5,88	2,70
P. V.	3	2	1	3	9	4	2	1	25	3,13	3,87
D. Ž.	8	7	4	5	7	2	3	2	38	4,75	2,88
M. S.	6	9	9	2	4	10	2	7	49	6,13	3,40
J. T.	4	4	3	4	2	9	7	6	39	4,88	2,75

Třetí testování pohybové výkonnosti hráčů BK Slavoj Litoměřice U15 probíhalo v průběhu základní části žákovské ligy skupiny A. Testování proběhlo opět v pondělí, a to dne 28. 1. 2013 během klasické tréninkové jednotky. Testování se zúčastnilo deset hráčů daného týmu. Každému hráči byly znovu vysvětleny základní pravidla a průběh daného testování. Hráči opět k poslednímu testování přistoupili velice zodpovědně a můžu prohlásit, že mezi hráči propukla zdravá soutěživost. Jelikož tento test hráči dělali už potřetí, byl pro ně v mnoha ohledech lehčí a věděli, co na ně v jednotlivých testech čeká. Po absolvování osmi dílčích testů došlo na vyhodnocení třetího testu. V každém jednotlivém testu je opět možné získat maximálně deset bodů a minimálně lze získat v jednotlivém testu jeden bod. Opět hráči mohli získat v testu maximálně 80 bodů. Minimální bodová hodnota, kterou mohli hráči v průběhu testu získat, bylo 8 bodů. Vzhledem k tomuto bodovému rozpětí jsem zvolil průměrnou hodnotu v testu 35 – 45 bodů. Do této hranice spadají dva hráči, kteří získali v daném testu celkem (38, 39 bodů). Pod daným průměrem se tentokrát ocitli tři hráči, kteří docílili ve třetím testu celkem (25, 31, 31 bodů). Nad průměrnou hranicí se ocitlo celkem pět hráčů daného družstva. Tyto hráči celkem získali v testu (47, 49, 52, 64, 71 bodů) (viz. graf č. 3).

Pokud bychom převedli výsledky testů na průměrnou bodovou hodnotu z každého testu, tak nejlepší hráč z každého testu získal ve třetím testování 8,88 bodů. Na druhou stranu nejhorší hráč získal z každého dílčího testu tuto průměrnou bodovou hodnotu 3,13 bodů. Pokud bychom porovnávali druhý test se třetím tak zjistíme, že méně hráčů se ocitlo v nadprůměrných bodových hodnotách. Je to dáno především tím, že ve třetím testování se zmenšil počet hraničních nadprůměrných hráčů. Pouze jeden hráč se svou nadprůměrnou bodovou hodnotou blížil hodnotě průměrné. A to pouze na rozdíl dvou bodů (s hodnotou 47 bodů). Tentokrát si můžeme povšimnout i toho, že došlo k nárůstu průměrného bodového ohodnocení z každého testu. Ve druhém testování nejlepší hráč získal z každého testu 7,63 bodů a ve třetím testování z každého testu získal nejlepší hráč 8,88 bodů. I ve spodní hranici došlo k nárůstu průměrné bodové hodnoty z každého testu. Ve druhém testování hráč získal z každého testu 2,5 bodů a ve třetím testování to bylo 3,13 bodu. Takže se sice zmenšilo množství hráčů, kteří získali nadprůměrné bodové hodnoty, ale maximální výkon se nám ve třetím testování výrazně zlepšil. Třetí testování vyšlo ze všech třech testů pohybových výkonností nejlépe.

Rozpětí mezi nejlepším a nejhorším výkonem v testu pohybové výkonnosti činí v celkové bodové hodnotě 46 bodů. Pokud se podíváme na rozpětí výkonu z průměrné hodnoty získané z každého testu z osmi dílčích testů, jedná se o hodnotu 5,75 bodů.

Graf č. 3 - Stav bodového ohodnocení hráčů k testu pohybové výkonnosti z tabulky č. 7

9.1.1 Souhrn výsledků z testů pohybové výkonnosti

Tabulka č. 8 – Souhrnné výsledky ze tří testů pohybové výkonnosti

Jméno	Body celkem 1 test 17.9. 2012	Body celkem 2 test 26.11. 2012	Body celkem 3 test 28.1. 2013	Body celkem	Průměrný počet bodů ze tří testů pohybové výkonnosti	Směrodatná odchylka
P. M.	58	61	64	183	61,00	0,54
D. K.	65	47	71	183	61,00	2,26
T. J.	28	20	31	79	26,33	1,57
V. K.	39	49	31	119	39,67	2,02
D. B.	45	51	52	148	49,33	0,76
P. B.	39	46	47	132	44,00	0,93
P. V.	21	21	25	67	22,33	0,69
D. Ž.	49	51	38	138	46,00	1,46
M. S.	51	55	49	155	51,67	0,60
J. T.	54	44	39	137	45,67	1,60

Celkem hráči U15 Slavoje BK Litoměřice prováděli testy pohybové výkonnosti třikrát. Vždy mezi jednotlivým testováním byla dostatečná prodleva. Testování se celkem zúčastnilo deset hráčů. Pokud se podíváme na tabulku č. 8 tak zjistíme, že hráči dosahovali v jednotlivém testování prakticky totožných bodových hodnot. Rozdíl mezi body z jednotlivého testování nebyl příliš veliký. Až na dva hráče, u kterých se vždy jedno testování nepovedlo, a získali v něm mnohem méně bodů, než činí jejich celkový průměr ze

tří testů pohybové výkonnosti. Dva hráči získali ze tří testů pohybové výkonnosti celkem 183 bodů a jejich průměr na jeden test pohybové výkonnosti činí 61,00 bodů. Nejhorší hráč získal ze tří testů pohybové výkonnosti celkem 67 bodů a jeho průměr na jeden test pohybové výkonnosti činí 22,33 bodů.

9.2 Výsledky hodnocení individuálního herního výkonu u hráčů Slavoj BK Litoměřice

Tabulka č. 9 – Vyhodnocení individuálního herního výkonu

Hráč/utkání	P. M.	D. K.	T. J.	V. K.	D. B.	P. B.	P. V.	D. Ž.	M. S.	J. T.
utkání číslo 1	6	7	-	-	11	0	-	10	25	11
utkání číslo 2	12	6	-	-	-1	-2	-	13	13	5
utkání číslo 3	-	9	-	-1	6	-2	-2	25	5	14
utkání číslo 4	-	4	-	0	9	4	0	11	9	20
utkání číslo 5	-	10	-	-	8	-1	6	0	16	25
utkání číslo 6	-	9	-	0	2	6	0	25	7	-1
utkání číslo 7	13	10	-2	-	12	5	-1	26	12	23
utkání číslo 8	11	22	-	-	11	-2	4	23	16	11
utkání číslo 9	10	13	-	4	7	12	0	24	6	9
utkání číslo 10	8	16	-	-2	5	-4	-	13	-1	11
utkání číslo 11	7	20	3	0	9	-2	-	8	2	16
utkání číslo 12	13	16	0	6	10	6	-	19	13	21
utkání číslo 13	14	9	-	-	-2	-	-	26	5	12
utkání číslo 14	7	17	4	3	24	-	4	8	2	6
Průměr	10,10	12,00	1,25	1,25	7,93	1,67	1,38	16,50	9,29	13,07
Suma bodů	101	168	5	10	111	20	11	231	130	183
Směrodatná odchylka	2,76	5,64	4,27	6,54	8,15	12,40	6,48	7,56	8,28	7,34

Hodnocení individuálního herního výkonu hráčů Slavoje BK Litoměřice probíhalo v základní části ve skupině A žakovské ligy starších žáků. Základní část obsahovala 14 mistrovských utkání. Individuální herní výkon hráčů jsem zkoumal na základě přímého terénního pozorování s vytypovaným ukazatelem. Během utkání jsem u hráčů sledoval tyto individuální herní činnosti - body celkem, doskoky celkem, bloky, asistence, získané a ztracené míče, získané fauly, počet neúspěšných střeleckých pokusů a fauly hráče. Z předešlých hodnot jsem na základě platného vzorečku sestavil u každého hráče jeho tzv. rating, tedy užitečnost hráče během utkání.

Pokud se podíváme na tabulku č. 9, zjistíme, že pouze polovina hráčů (tedy pět hráčů) se zúčastnilo všech utkání v základní skupině žakovské ligy. Ostatní hráči mají o poznání méně zápasů. Tento fakt byl u hráčů zapříčiněn nemocí, studijními povinnostmi, či rodinnými záležitostmi. V tabulce jsou uvedeny zápasy, jak šly v průběhu základní části skupiny A za sebou. Každý hráč má v tabulce výsledný rating hráče z daného utkání (výsledný rating hráče se skládá z individuálních herních ukazatelů jednotlivce v daném zápase). Pokud se hráč daného utkání nezúčastnil, je místo čísla v tabulce pomlčka. U každého hráče se výsledné hodnoty dosti odlišují, a to u každého utkání. Výsledné hodnoty záležely především na tom, s jak kvalitním soupeřem se hráči Slavoje BK Litoměřice v utkání utkali. Pokud se tým utkal s velmi kvalitním protivníkem, užitečnost jednotlivých hráčů byla velmi nízká. Na druhou stranu, pokud se hráči utkali s méně kvalitním soupeřem, jejich užitečnost byla výrazně vyšší. Na výsledné hodnotě se též mohlo promítnout, že ne všichni hráči hrají stejně minut v utkání. Další významný faktor, který mohl ovlivnit výslednou užitečnost hráčů je fakt, že na některých postech na hřišti během utkání se dají snáze získávat kladné body, či naopak získávat body záporné.

Vzhledem k tomu, že všichni hráči nehráli všechna utkání, budu se zmiňovat pouze o třech nejlepších hráčích, kteří dosáhli nejvyššího bodového ohodnocení v měřeném hledisku, tedy užitečnosti (ratingu) hráče během utkání. Nejhorší nehodnotím, protože to může být ovlivněno neúčastí hráčů v mnoha utkáních. Nejlepší tři hráči družstva BK Slavoje Litoměřice získali během základní části skupiny A celkem (231, 183, 168 bodů). Průměrná hodnota na jeden zápas činí u těchto hráčů (16,50, 13,07, 12,00 bodů).

9.3 Souhrnné výsledky

Součástí dané testové baterie, která čítala osm testů, je i bodové hodnocení jednotlivých výkonů hráčů. V každém jednotlivém testu je možné získat maximálně deset bodů a minimálně lze získat v jednotlivém testu jeden bod. V celé baterii testů lze tedy, čistě teoreticky, získat maximálně osmdesát bodů a minimálně osm bodů. Danou baterii testů jednotliví hráči prováděli během svých tréninkových jednotek celkem třikrát. Mezi jednotlivými testy pohybových výkonností hráčů Slavoj BK Litoměřice byl vždy dostatečný časový prostor.

Testy probíhaly v těchto termínech (17. 9. 2012, 26. 11. 2012, 28. 1. 2013). V každém z těchto tří testů mají výkony jednotlivých hráčů rozdílnou úroveň. Vzhledem k osmi testům, které byly součástí testové baterie, jsem zvolil hodnotu průměrného výkonu v rozmezí 35 – 45 bodů. Pokud tuto hranici budeme považovat za průměrnou, tak v prvním testování do této hranice spadají tři hráči (39, 39, 45 bodů) ve druhém testování jeden hráč (44 bodů) a ve třetím testování dva hráči (38, 39 bodů). Do hranice podprůměrných výkonů v prvním testování spadají dva hráči (21, 28 bodů), ve druhém testování opět dva hráči (20, 21 bodů) a ve třetím testování tři hráči (25, 31, 31 bodů). Do hranice nadprůměrných výkonů v prvním testování patří pět hráčů (49, 51, 54, 58, 65 bodů), ve druhém testování sedm hráčů (46, 47, 49, 51, 51, 55, 61) a ve třetím testování pět hráčů (47, 49, 52, 64, 71 bodů). Do bodového hodnocení se promítají pohybové schopnosti a basketbalové dovednosti jednotlivých hráčů, a také volní úsilí hráčů, jak se k dané testové baterii postavili, tedy jestli testy prováděli s maximálním, průměrným, nebo minimálním úsilím. Souhrnný přehled o výsledcích všech tří testování podávají tabulky č. 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8.

Při hodnocení výsledků herního výkonu, je nutné vzít do úvahy určitá objektivní fakta, která mohla výrazně ovlivnit průměrnou výslednou užitečnost (tzv. rating hráče) hráčů během sledovaných mistrovských utkání. Prvním faktem je, že ne všichni hráči se zapojili do všech mistrovských utkání. Dalším výrazným faktem je, že úroveň všech utkání není stejná. Pokud se hráč nezúčastnil utkání se slabším soupeřem, může mu to ve výsledném hodnocení uškodit, protože je velice pravděpodobné, že výsledná užitečnost hráčů v tomto utkání bude vyšší. Nebo to může být naopak. Tedy pokud se hráč nezúčastnil utkání se silným soupeřem, může mu to ve výsledném hodnocení pomoci, protože je velice

pravděpodobné, že v tomto utkání bude výsledná užitečnost hráčů velmi nízká. Dalším faktem je dozajista to, že ne každý hráč odehraje v utkání stejné množství minut. Je to dáno jednak z taktických důvodů trenérů, a pak také především různou úrovní výkonnosti u daných hráčů. Velice důležitým faktorem je i skutečnost, že někteří hráči hrají v utkáních na určitých postech. Některé posty během utkání mají větší předpoklady pro lepší získávání bodů. Jinak předpokládám, že všichni hráči k utkáním přistoupili na sto procent a na hřišti se nešetřili, protože co jiného by hráče mělo více motivovat, než vlastní utkání. Souhrnný přehled o individuálních herních výkonech ze všech čtrnácti utkání podává tabulka č. 9.

10 DISKUSE

Ve své teoretické části práce popisuji herní výkon (individuální i týmový herní výkon), herní činnosti (herní činnosti jednotlivce, herní kombinace a herní systémy) a především diagnostiku výkonu ve sportovních hrách. Popisuji jak diagnostiku výkonu hráče a družstva mimo utkání, tak i diagnostiku výkonu hráče a družstva v utkání. Ve své práci se zmiňuji o dvou diagnostických technikách a prostředcích. Tedy o technice založené na pozorování a na charakteristiku dotazovacích technik. U diagnostiky výkonu hráče a družstva mimo utkání se zaměřuji na evidované pozorování, techniku posuzování, testovací techniku a též se zmiňuji o rozhovoru, anamnéze a dotazníku. U diagnostiky výkonu hráče a družstva v utkání se ve své práci popisuji hodnocení individuálního herního výkonu a hodnocení týmového herního výkonu.

Pro svou praktickou část diplomové práce jsem si vybral z popisovaných diagnostik výkonů hráče a družstva mimo utkání posuzování (resp. hodnocení pomocí numerické škály). Hráči se účastnili centrálního testování, které probíhalo v basketbalové hale Slavoj BK Litoměřice. Toto testování se týkalo basketbalových hráčů ročníku 1998, 1999. Během tří tréninkových jednotek jsem prováděl testování pohybové výkonnosti hráčů U15 Slavoj BK Litoměřice. Testová baterie se skládala z osmi testů. Testování se zúčastnilo deset hráčů dané věkové kategorie. Výsledky dosažené v testování jsem porovnával s individuálními herními výkony hráčů dosažené v mistrovské soutěži. Hráči Slavoj BK Litoměřice hrají celorepublikovou basketbalovou soutěž ligu starších žáků. Hodnotil jsem individuální herní výkony hráčů v základní části dané soutěže. V základní části se odehrálo celkem čtrnáct mistrovských utkání. Individuální herní výkon hráčů jsem hodnotil pomocí technického zápisu o utkání. Tedy přesněji se jednalo o přímé terénní pozorování s vytypovaným ukazatelem. Pomocí sledovaných dílčích herních ukazatelů (body celkem, doskoky celkem, bloky, asistence, získané a ztracené míče, získané fauly, počet neúspěšných střeleckých pokusů a fauly hráče) byla získána celková užitečnost (tzv. rating hráče) hráče v daném utkání.

Výsledky, které jsem získal testováním pohybové výkonnosti hráčů a hodnocením individuálního herního výkonu, jsem navzájem porovnával. Po důkladném porovnání

daných výsledků se mi potvrdila má hypotéza. Tedy, že výsledky testování pohybové výkonnosti nemohou poskytnout komplexní informace o možnostech individuálního herního výkonu hráčů, či týmového herního výkonu. Tato potvrzená hypotéza je daná především přístupem jednotlivých hráčů k testování, tedy jestli při průběhu testování prováděli hráči jednotlivé testy pohybových schopností a basketbalových dovedností na sto či méně procent. Dalšími faktory, které mohou hrát v porovnávání testů pohybové výkonnosti a hodnocení individuálního herního výkonu hráčů významnou roli, jsou hlavně tyto.

Především se jedná o to, že na průběh testování se hráči mohli plně soustředit. Hráči během svých tréninkových jednotek, kdy prováděli danou baterii testů, nemuseli brát v potaz opozici soupeře, rozhodčího a v neposlední řadě i přízeň, či nepřízeň diváků. Opravdu kvalitní hráč se nepozná z jednotlivých tréninkových jednotek a ukazatelů, které můžeme získat z průběhu tréninkových jednotek. Tyto údaje by pro trenéry měly mít především kontrolní hodnotu a neměly by sloužit jako hlavní hledisko pro kvalitu daného hráče. Právě z hodnocení individuálního herního výkonu se u hráčů dá poznat, jak daný hráč reaguje na zápasové zatížení a vlivy, které souvisejí s průběhem utkání. Jedná se především o determinanty individuálního herního výkonu, které mohou mít na hráče během utkání podstatný vliv. Do determinantů individuálního herního výkonu přiřazujeme determinanty bioenergetické, biomechanické, psychické a deformační. Pokud tyto jednotlivé determinanty, které působí na hráče během zápasů, daný hráč zvládne, stane se pro své družstvo velice užitečný.

Proto jsem velmi rád, že výzkum, který jsem prováděl u starších žáků Slavoje BK Litoměřice prokázal mou hypotézu, která byla vyřčena na počátku celého výzkumu. V tomto textu bych rád poznamenal pouze jednoho hráče, který vyšel v hodnocení individuálního herního výkonu nejlépe a v průběhu základní části žakovské ligy měl nejvyšší užitečnost v zápasech. Jeho průměrná hodnota užitečnosti se v průběhu sledovaných zápasů zastavila na čísle 16,50. Pokud se u toho hráče podíváme na jeho průměrný počet získaných bodů ze všech tří testů pohybové výkonnosti, docílíme výsledného průměrného bodového ohodnocení, které se zastavilo na čísle 46. Což dělalo v celkových výsledcích průměrnou hodnotu mezi jeho deseti spoluhráči. Celkově po zhotovení průměrného bodového součtu ze všech tří testů, se dotyčný hráč umístil na pátém

místě z celkového počtu deseti hráčů. Souhrnný přehled o individuálních herních výkonech hráčů z utkání a z výsledků testů pohybové výkonnosti podávají tabulky č. 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, které nalezneme v předešlé kapitole.

11 ZÁVĚR

Ve své praktickém výzkumu jsem se věnoval testování pohybové výkonnosti, které se provádělo během standardních tréninkových jednotek basketbalových hráčů věkové kategorie U15. Při hodnocení testů pohybové výkonnosti u hráčů Slavoje BK Litoměřice jsem použil techniku posuzování. U této techniky jsme vybrali druh: numerické škály, kdy nejlepšímu hráči z daného testu jsem přiřadil deset bodů a nejhoršímu jeden bod. Výsledky dosažené v testování jsem následně porovnával s individuálními herními výkony hráčů družstva Slavoje BK Litoměřice, které spadá do věkové kategorie U15. Individuální herní výkon hráčů byl zkoumán v sezóně 2012/13 v základní části ligy starších žáků skupiny A. Celkem během základní části bylo odehráno čtrnáct mistrovských utkání. Individuální herní výkon hráčů jsem zkoumal na základě přímého terénního pozorování s vytypovaným ukazatelem. Během utkání jsem u hráčů sledoval tyto individuální herní ukazatele - body celkem, doskoky celkem, bloky, asistence, získané a ztracené míče, získané fauly, počet neúspěšných střeleckých pokusů a fauly hráče. Získané ukazatele jsem zapisoval během průběhu utkání do technického zápisu o utkání. Po skončení utkání jsem získané údaje vyhodnocoval a získal jsem u jednotlivých hráčů jejich celkovou užitečnost (tzv. rating hráče) hráče v daném utkání. Následně získané výsledky z testování pohybové výkonnosti hráčů a z individuálního herního výkonu u hráčů jsem vzájemně porovnával.

Jsem si naprosto vědom, že sledovaný soubor má poměrně malý rozsah a není možno tedy formulovat obecnější závěry k této problematice. I přes tento drobný nedostatek se dá u sledované skupiny konstatovat, že se potvrdil očekávaný výsledek. Tedy, že výsledky testování pohybové výkonnosti nemohou poskytnout komplexní informace o možnostech individuálního herního výkonu hráčů, či týmového herního výkonu. Výsledky, které nám vyjdou z testování v průběhu tréninkových jednotek, je nutné doplnit o další objektivní údaje především ze soutěžních utkání. Na druhou stranu je testování pohybové výkonnosti jednou z mála možností, jak může trenér získat určité informace o svých hráčkách či hráčích. Pokud získané informace z testování pohybové výkonnosti hráček či hráčů dokáže trenér správně a vhodně využít, může to být jak pro

hráčku či hráče, tak pro celý tým či pro trenéra, jen prospěšné. Povede to ke zlepšení individuálního herního výkonu a následně i týmového herního výkonu.

Myslím si, že jak diagnostika v tréninkovém procesu, tak i diagnostika individuálního a týmového herního výkonu má významné místo nejen v basketbalu, ale i v ostatních kolektivních hrách. Sledováním a hodnocením individuálního herního výkonu a týmového herního výkonu můžeme zjišťovat aktuální výkonnost jednotlivce či týmu. Díky sledování individuálního a týmového herního výkonu můžeme odhadovat podstatné a rozhodující faktory výkonu. Nejen hráči potřebují od trenéra zpětnou vazbu ke svému dovednostnímu růstu, ale i trenér potřebuje zpětnou vazbu a tu mu právě diagnostika umožní získat. Je to sice velmi náročná a namáhavá činnost a musí být vždy velice pečlivě připravená, ale pro trenéra je zcela nezbytná. Na základě diagnostiky ať hráče, družstva či učiva, nebo tréninkového procesu, může trenér zjistit, kam se dotyčná hráčka, hráč či družstvo za určitý časový úsek posunulo, nebo zda hráčka, nebo hráč či družstvo ve své výkonnosti stagnuje, či naopak došlo dokonce ke zhoršení výkonnosti. Na základě dosažení výsledků diagnostiky může potom trenér upravit u jednotlivých hráček či hráčů nácvik individuálních činností jednotlivce během tréninků, a u celého družstva celkovou součinnost družstva během utkání. Samozřejmě pokud trenérovi díky diagnostice vyjde, že jím vyučované učivo či celkový tréninkový proces je příčinou špatné výkonnosti svěřenců, bude nezbytné ho poupravit. Díky těmto faktorům je diagnostika hráček, hráčů mimo utkání a v utkání velice důležitá a pro trenéra nezbytná, a pokud chce být trenér ve své činnosti úspěšný, neměl by se bát diagnostiku průběžně do svých činností zařazovat.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

1. COWLING, M., SEVAUX, M., Basketball statistics manual, *Fiba Assist Magazine*, 2005, č. 15.
2. DOBRÝ, L. *Malá škola basketbalu*. 1. vyd. Praha: Olympia, 1986. ISBN 27-048-86.
3. DOBRÝ, L. *Didaktika sportovních her*. 2. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1988. ISBN V 36-06-29/2.
4. DOBRÝ, L., SEMIGINOVSKÝ, B. *Sportovní hry výkon a trénink*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Olympia, 1988. ISBN 27-051-88.
5. DOBRÝ, L., VELENSKÝ, E. *Košiková (Teorie a didaktika)*. 1. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1980. ISBN 36-06-16/1.
6. DOBRÝ, L., VELENSKÝ, E. *Košiková mládeže*. 1. vyd. Praha: Sportovní a turistické nakladatelství, vydavatelství ÚV ČSTV, 1965. ISBN 27-052-65.
7. DOBRÝ, L., VELENSKÝ, E. *Košiková (Teorie a didaktika)*. 1. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1980. ISBN 36-06-16/1.
8. DOVALIL, J. A KOL. *Výkon a trénink ve sportu*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Olympia, 2002. ISBN 27-050-2002.
9. ERČULJ, F., Testing and evaluating the motor potential of young basketball players, *Fiba Assist Magazine*, 2008, č. 33.
10. HUNTATA, M., Porovnání ukazatelů herního výkonu vybraných družstev na MS 2011 v ledním hokeji, *Tělesná výchova a sport*, 2011, roč. 21, č. 3, ISSN 1335-2245.

11. HUNTATA, M., ZAPLETALOVÁ, L., Kontrola puku v ledním hokeji ve vztahu k úspěšnosti družstva v zápase, *Tělesná výchova a sport*, 2011, roč. 21, č. 2, ISSN 1335-2245.
12. JANSA, P. A KOL. *Pedagogika sportu*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Karolinum, 2012. ISBN 978-80-246-2026-8.
13. JETLEB, J. a kol. *Basketbal pro trenéry III. třídy*. Praha: Olympia, 1982. ISBN 27-027-82.
14. MĚKOTA, K., BLAHUŠ, P. *Motorické testy v tělesné výchově*. 1. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1983.
15. SÜSS, BUCHTEL A KOL. *Hodnocení herního výkonu ve sportovních hrách*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Karolinum, 2009. ISBN 978-80-246-1680-3.
16. SÜSS, V. *Význam indikátorů herního výkonu pro řízení tréninkového procesu*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Karolinum, 2006. ISBN 80-246-1162-7.
17. PELIKÁN, J. *Základy empirického výzkumu pedagogických jevů*. Praha: Nakladatelství Karolinum, 1998. ISBN 80-7184-569-8.
18. PELIKÁN, J. *Základy empirického výzkumu pedagogických jevů*. 2. nezměněné vydání Praha: Nakladatelství Karolinum, 2011. ISBN 978-80-246-1916-3.
19. PSOTTA, R., VELENSKÝ, M. a kol. *Základy didaktiky sportovních her*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Karolinum, 2009. ISBN 978-80-246-1694-0.
20. TÁBORSKÝ, F a kol. *Základy teorie sportovních her*. Praha: Vydala Univerzita Karlova v Praze, Fakulta tělesné výchovy a sportu, 2007. ISBN 80-86317-48-X.

21. VELENSKÝ, E. a kol. *Košíková pro trenéry II. třídy*. Praha: Olympia, 1978. ISBN 27-106-78.
22. VELENSKÝ, E. a kol. *Basketbal. Nové poznatky a zkušenosti z trenérské praxe s družstvy všech výkonnostních úrovních*. 1. vyd. Praha: Olympia, 1987. ISBN 27-025-87.
23. VELENSKÝ, M. *Pojetí basketbalového učiva pro děti a mládež*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 2008. ISBN 978-80-246-1480-9.
24. *Zkratky statistických kategorií* [online]. Czech Basketball Federation, © 2009 - 2013 [cit. 2013-02-15]. Dostupné z: <http://www.cbf.cz/souteze/vysvetlivky.html>

Seznam tabulek

Tab. č. 1 - Ukazatele herního výkonu vybraných družstev na MS 2011 v ledním hokeji...	60
Tab. č. 2 - Testy pohybové výkonnosti ze dne 17. 9. 2012.....	77
Tab. č. 3 - Bodové ohodnocení testu pohybové výkonnosti ze dne 17. 9. 2012.....	78
Tab. č. 4 - Testy pohybové výkonnosti ze dne 26. 11. 2012.....	80
Tab. č. 5 - Bodové ohodnocení testu pohybové výkonnosti ze dne 26. 11. 2012.....	81
Tab. č. 6 - Testy pohybové výkonnosti ze dne 28. 1. 2013.....	84
Tab. č. 7 - Bodové ohodnocení testu pohybové výkonnosti ze dne 28. 1. 2013.....	85
Tab. č. 8 - Souhrnná tabulka testů pohybové výkonnosti.....	88
Tab. č. 9 - Vyhodnocení individuálního herního výkonu	90

Seznam grafů

Graf č. 1 - Stav bodového ohodnocení hráčů k testu pohybové výkonnosti z tabulky č. 3	79
Graf č. 2 - Stav bodového ohodnocení hráčů k testu pohybové výkonnosti z tabulky č.5	83
Graf č. 3 - Stav bodového ohodnocení hráčů k testu pohybové výkonnosti z tabulky č. 6	87

Seznam nákresů

Nákres č. 1 - Střelba v pohybu.....	110
Nákres č. 2 - Běh 2x15m a 6x28m.....	111
Nákres č. 3 - Obranný pohyb.....	112
Nákres č. 4 – Pětiskok.....	112
Nákres č. 5 - Střelba trestných hodů.....	113
Nákres č. 6 - Přihrávka na přesnost.....	113
Nákres č. 7 - Dribling se změnou driblující ruky (30m).....	114

Seznam obrázků

Obr. č. 1 - Běh 2x15m.....	115
Obr. č. 2 – Pětiskok.....	115
Obr. č. 3 – Pětiskok.....	115
Obr. č. 4 - Obranný pohyb.....	116
Obr. č. 5 - Obranný pohyb.....	116
Obr. č. 6 - Dribling se změnou driblující ruky (30m).....	116
Obr. č. 7 - Dribling se změnou driblující ruky (30m).....	116
Obr. č. 8 - Přihrávka na přesnost.....	117
Obr. č. 9 - Přihrávka na přesnost.....	117
Obr. č. 10 - Přihrávka na přesnost.....	117
Obr. č. 11 - Běh 6x28m.....	118
Obr. č. 12 - Běh 6x28m.....	118
Obr. č. 13 - Střelba trestných hodů.....	118
Obr. č. 14 - Střelba trestných hodů.....	118

Obr. č. 15 - Střelba v pohybu.....	119
Obr. č. 16 - Střelba v pohybu.....	119
Obr. č. 17 - Střelba v pohybu.....	119

Přílohy

Příloha č. 2 - Informovaný souhlas.....	109
Příloha č. 3 - Schématické nákresy testů pohybové výkonnosti hráčů Slavoje BK Litoměřice.....	110
Příloha č. 4 - Fotografie pořízené při testování pohybové výkonnosti hráčů basketbalu Slavoje BK Litoměřice.....	115

Příloha č. 2:

INFORMOVANÝ SOUHLAS

Informace sdělené probandům

V rámci projektu (diplomové práce) se zjišťuje, zda výsledky testů pohybové výkonnosti dosažené hráči v tréninkovém procesu se budou odrážet v herních výkonech u jednotlivých hráčů během mistrovské soutěže ligy starších hráčů U15. Jedná se o neinvazivní metodu, kdy hráči jsou sledováni ve dvou ukazatelích. Hráči budou v průběhu tří tréninkových jednotek podrobeni účasti v centrálním testování. Výsledky dosažené v testu se budou hodnotit pomocí posuzování, resp. pomocí numerické škály. Druhá část výzkumu se skládá ze 14 mistrovských utkání základní skupiny žákovské ligy starších žáků skupiny A. V utkání hodnotíme individuální herní výkon pomocí přímého terénního pozorování s vytypovaným ukazatelem (rating hráče). Následně se budou dosažené ukazatele porovnávat a vyhodnocovat.

Já, níže jmenovaný: viz jmenný seznam

Souhlasím, že jsem byl předem dostatečně a srozumitelně seznámen s cílem výzkumu, který bude prováděn za účelem vytvoření diplomové práce studenta NMgr. TVS na FTVS UK v Praze, M. B.

Cílem sledování je zjistit zda výsledky testů pohybové výkonnosti dosažené hráči v tréninkovém procesu se budou odrážet v herních výkonech hráčů Slavoj BK Litoměřice během základní části ligy starších žáků skupiny A.

Dále jsem byl informován, že veškeré mnou poskytnuté osobní údaje budou dokumentovány, bez uvedení jména a příjmení. Získaná data nebudou zneužita.

Bylo mi umožněno vše si řádně zvážit a zeptat se na vše, co považuji za podstatné.

S postupem a formou testování souhlasím.

V Litoměřicích:

Podpis:.....

Podpis probandů:

P. M. D. K. T. J. V. K. D. B.

P. B. P. V. D. Ž. M. S. J. T.

Souhlasím s výzkumem pro účely diplomové práce,

J. M., předseda Slavoj BK Litoměřice

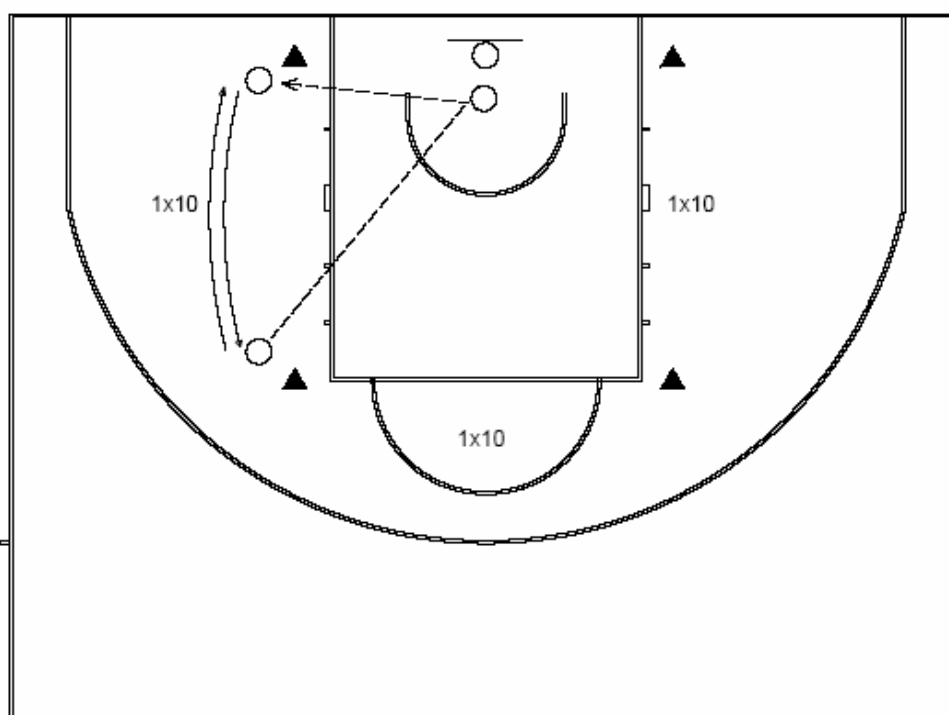
Podpis:.....

Příloha č. 3:

Schématické nákresy testů pohybové výkonnosti hráčů Slavoj BK Litoměřice

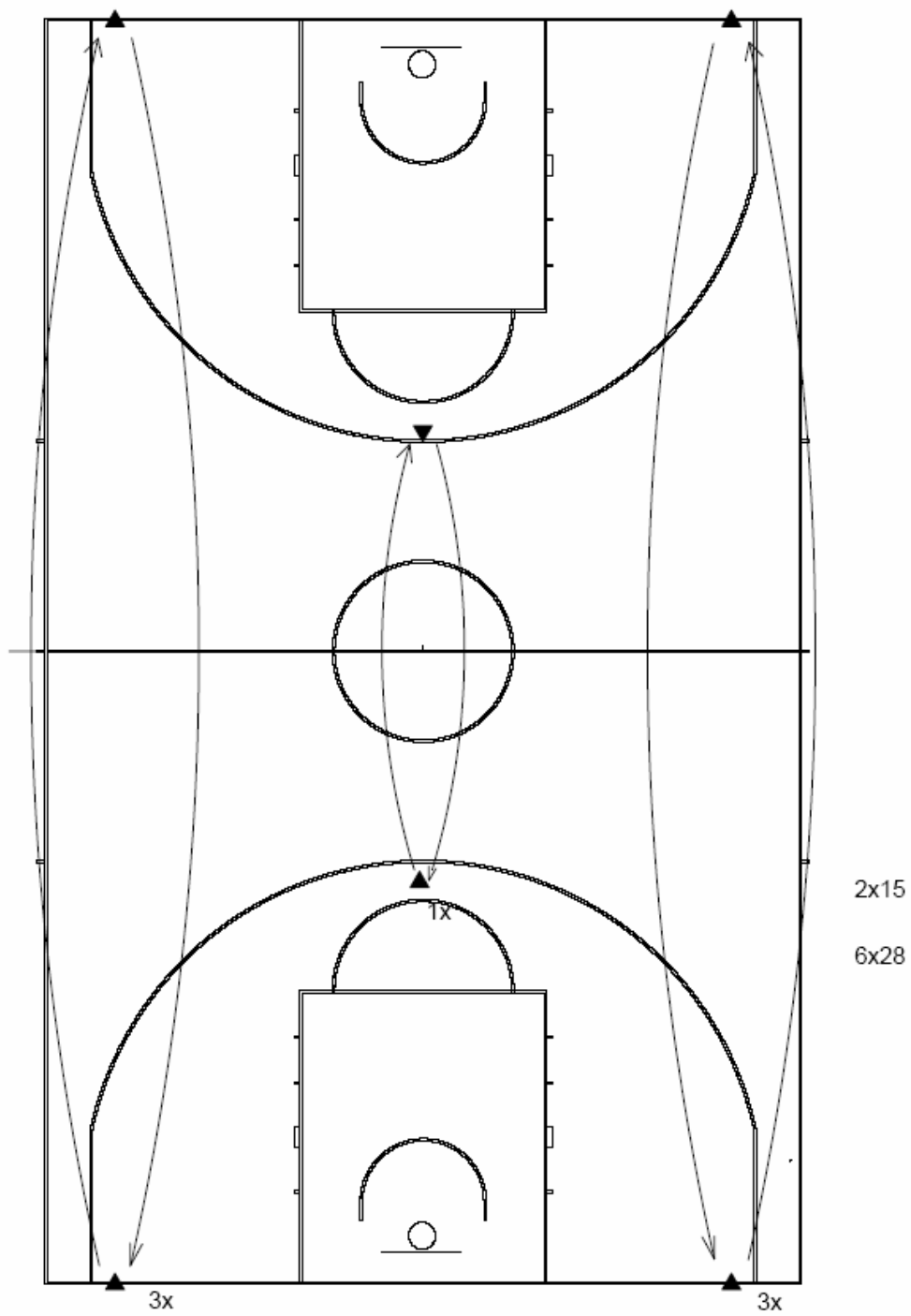
Nákres č. 1

Střelba v pohybu

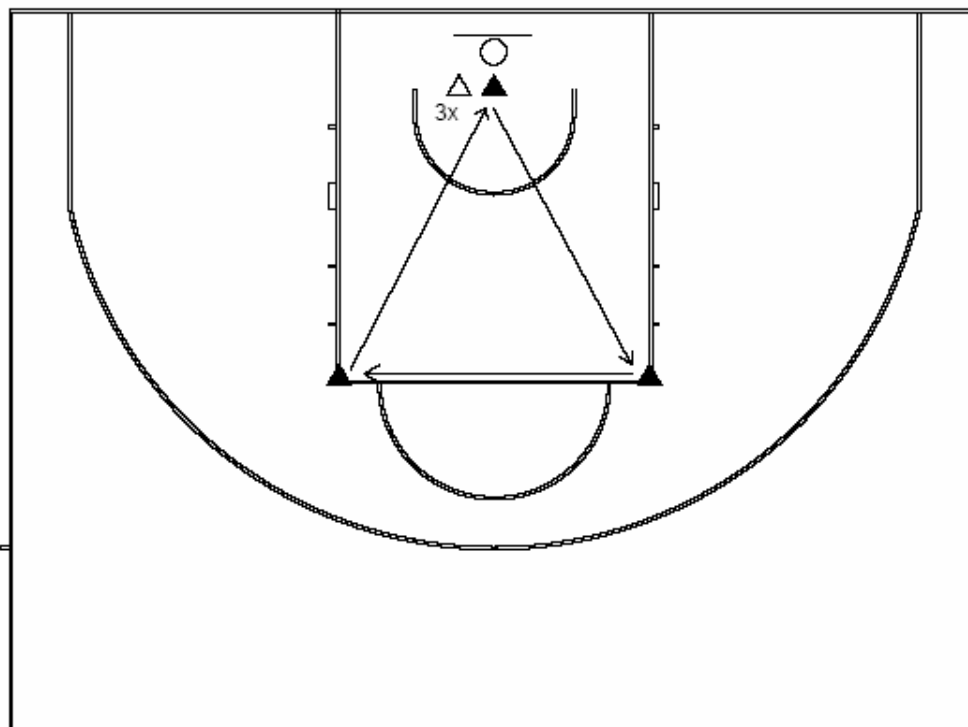
Nákres č. 2

Běh 2 x 15 m a 6 x 28 m

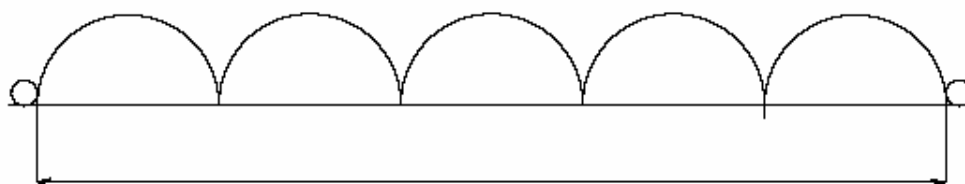

Nákres č. 3, 4

Obranný pohyb

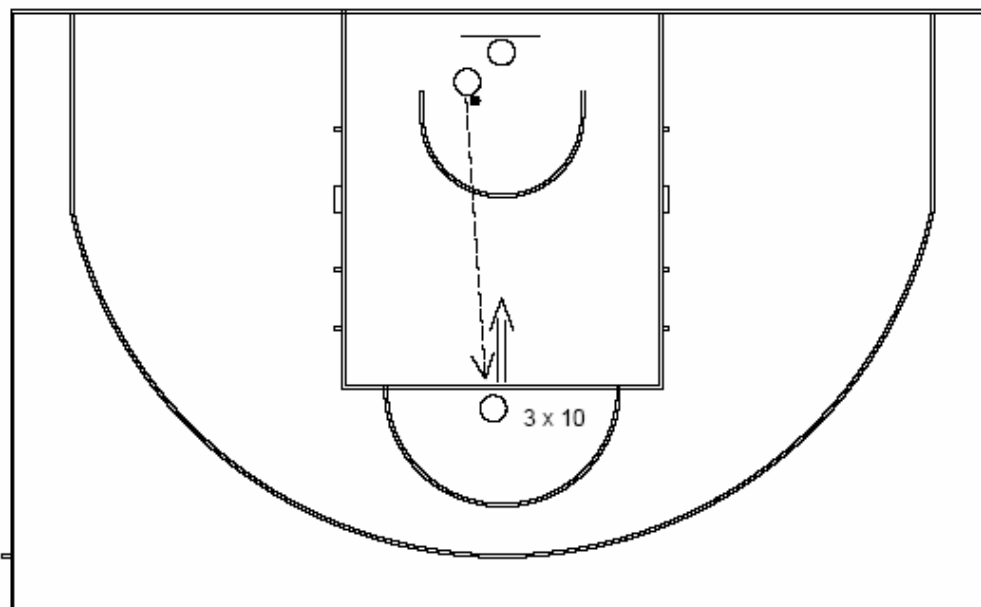

Pětiskok

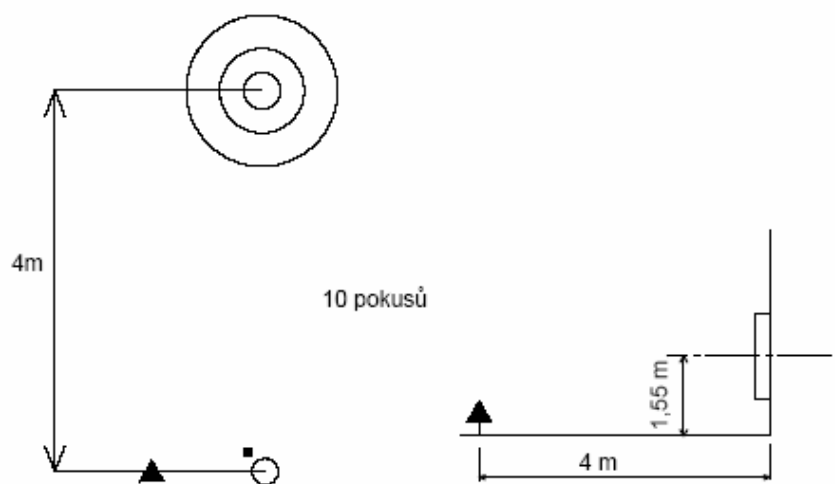

Nákres č. 5, 6

Střelba trestných hodů

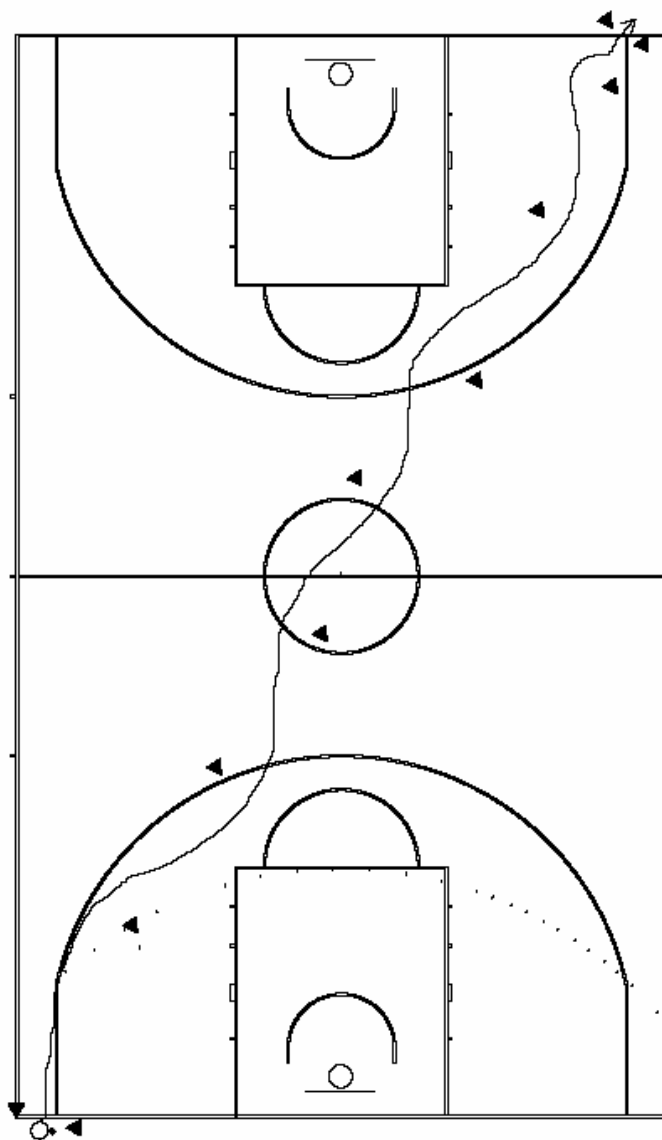

Přihrávky na přesnost

Nákres č. 7

Dribling se změnou driblující ruky (30m)

Příloha č. 4:

**Fotografie pořízené při testování pohybové výkonnosti hráčů basketbalu Slavoj BK
Litoměřice**

Běh 2 x 15m

obr. č. 1

5 skok

obr. č. 2

obr. č. 3

Obranný pohyb

obr. č. 4

obr. č. 5

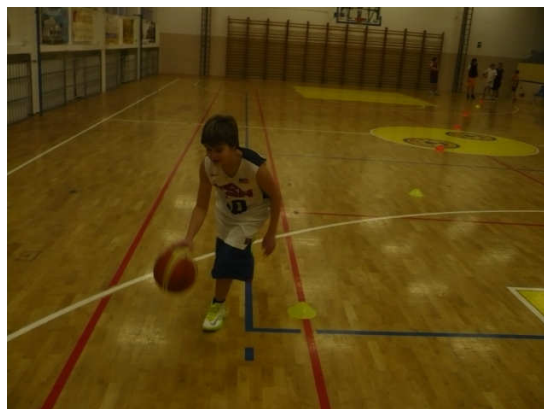

30m dribling se změnou driblující ruky

obr. č. 6

obr. č. 7

Přihrávky na přesnost

obr. č. 8

obr. č. 9

obr. č. 10

Běh 6 x 28m

obr. č. 11

obr. č. 12

Střelba trestných hodů

obr. č. 13

obr. č. 14

Střelba v pohybu

obr. č. 15

obr. č. 16

obr. č. 17

